

Andersson Elffers Felix

Pilots Innovatiewet Strafvordering: **Beleidstheorie, indicatoren & nulmeting**

Moritz Knapp, Hilke Grootelaar & Tidlo Folmer

December 2021

Samenvatting opdracht

Vooruitlopend op de inwerkingtreding van het nieuwe Wetboek van Strafvordering (WvSv), zullen organisaties werkzaam in de strafrechtpraktijk zoals de politie, het OM en de Rechtspraak met een aantal onderwerpen experimenteren om hier in de praktijk ervaring mee op te doen. Hiervoor gaat in 2022 een vijftal pilotprojecten van start op basis van de Innovatiewet Strafvordering die het huidige wetboek op enkele onderdelen aanpast. Deze pilotprojecten worden door de betrokken ketenorganisaties gezamenlijk opgezet, in samenspraak met het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV). De doelstellingen van de pilots staan in de Innovatiewet en worden toegelicht in de Memorie van Toelichting. Er zijn algemene doelstellingen en specifieke doelstellingen per pilot.

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) heeft AEF gevraagd om een feitelijke inventarisatie te geven van de vijf pilots. Deze inventarisatie dient als basis voor de evaluatie van de pilots. Voor alle pilotprojecten is in ieder geval de bedoeling dat uiteindelijk wordt nagegaan of de voorgenomen wettelijke regeling in het nieuwe WvSv volstaat of dat bijstelling dan wel aanvulling nodig is. AEF verrichtte hiervoor tussen november 2020 en december 2021 onderzoek in twee afzonderlijk fasen.

In de eerste fase is de beleidslogica die aan iedere pilot ten grondslag ligt gereconstrueerd. Vervolgens is met de pilotwerkgroepen gekeken met welke indicatoren gemeten kan worden of de doelstellingen van de pilots ook gehaald worden, hoe deze indicatoren geoperationaliseerd kunnen worden en op welke momenten het zinvol is om deze te meten.

In de tweede fase van het onderzoek is per pilot gekeken voor welke indicatoren al een nulmeting kon worden uitgevoerd. In deze fase is gekeken welke gegevens de betrokkenen per pilot hiervoor moesten aanleveren en wat voor iedere pilot de verwachtingen met betrekking tot de indicatoren waren.

Governance onderzoek AEF

Dit onderzoek is begeleid door een door het WODC ingestelde externe begeleidingscommissie. Daarnaast heeft AEF meerdere malen met de stuurgroep van het projectleidersoverleg (PLO) gesproken.

Omdat dit document een overzicht bevat van de stand van zaken van de vijf verschillende pilots, is er geen verdere samenvatting per pilot opgesteld.²

Inhoudsopgave

<u>Samenvatting opdracht</u>	<u>2</u>
<u>De pilots Innovatiewet Strafvordering</u>	<u>4</u>
<u>Onderzoek AEF</u>	<u>5</u>
<u>Het verloop van het onderzoeksproces</u>	<u>6</u>
<u>Wat leest u verder in dit document?</u>	<u>9</u>
Onderzoeksresultaten per individuele pilot*:	
<u>Pilot 1 – Prejudiciële procedure</u>	<u>11</u>
<u>Pilot 2 – Gegevens na inbeslagneming</u>	<u>30</u>
<u>Pilot 3 – AVR</u>	<u>48</u>
<u>Pilot 4 – Hulpofficier van Justitie</u>	<u>81</u>
<u>Pilot 5 – Mediation</u>	<u>102</u>
<u>Bijlage 1: Pilot 5 – verdere specificering van het processchema</u>	<u>123</u>
<u>Bijlage 2: Begeleiding van het onderzoek</u>	<u>126</u>
<u>Summary of this assignment</u>	<u>127</u>
<u>Zusammenfassung des Auftrags</u>	<u>128</u>

**per individuele pilot vindt u steeds de gelijke onderwerpsgewijze verdieping terug:*

- a) *Randvoorwaarden voor invoering*
- b) *Processchema*
- c) *Doelenboom*
- d) *Evaluatiecriteria*
- e) *Nulmeting*

De pilots Innovatiewet Strafvordering

Het kabinet heeft het voornemen het Wetboek van Strafvordering (WvSv) te moderniseren. De aanleiding voor de modernisering van het wetboek is gelegen in een aantal factoren, zoals verschuivingen in de rolverdeling tussen de verschillende actoren in de strafrechtspleging, de internationalisering van het strafrecht maar ook in algemene zin veranderingen in de samenleving, zoals de veranderende aard van criminaliteit en allerlei technologische en digitale ontwikkelingen.

Deze veranderingen hebben weliswaar effect gehad op de strafrechtspraktijk, maar zijn nu nog onvoldoende vertaald in het Wetboek van Strafvordering. Met de modernisering beoogt de wetgever – in het licht van de codificatiegedachte – het wetboek zodanig aan te passen dat het opnieuw een samenhangend en toegankelijk stelsel aan regels bevat. Tegen die achtergrond kan ook de Innovatiewet worden bezien, die het mogelijk maakt innovatie binnen het strafproces toe te passen.

Het doel van de modernisering is dan ook om te komen tot een toekomstbestendig, voor professionals en burgers toegankelijk en in de praktijk werkbaar wetboek dat voorziet in een evenwichtig stelsel van rechtswaarborgen. De wijzigingen moeten bovendien bijdragen aan een verbetering van de kwaliteit van de strafrechtspleging.

Vooruitlopend op de inwerkingtreding van het nieuwe WvSv, zullen organisaties werkzaam in de strafrechtpraktijk zoals de politie, het OM en de Rechtspraak met een aantal onderwerpen experimenteren om hier in de praktijk ervaring mee op te doen. Hiervoor gaan in 2022 verschillende pilotprojecten van start op basis van de Innovatiewet Strafvordering die het huidige wetboek op enkele onderdelen aanpast.

Deze pilotprojecten worden door de betrokken ketenorganisaties gezamenlijk opgezet, in samenspraak met het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV). De doelstellingen van de pilots staan in de Innovatiewet en worden toegelicht in de Memorie van Toelichting. Er zijn daarbij algemene doelstellingen en specifieke doelstellingen per pilot.

Aan de hand van pilotprojecten kunnen de betrokken ketenpartners ervaring op doen ter verbetering van de regelgeving, eventuele uitvoeringsconsequenties in kaart brengen en bezien of flankerend beleid noodzakelijk is.

Als uitgangspunt geldt dat voor elk van de vijf onderdelen van dit wetsvoorstel één pilotproject wordt georganiseerd, waarin de nieuwe regelgeving wordt beproefd. De vijf pilotprojecten zijn:

1. **Pilot Prejudiciële procedure**, waarin een voorziening wordt gecreëerd voor de feitenrechter of hoger beroepsrechter om aan de Hoge Raad prejudiciële vragen te kunnen stellen in strafzaken. Door een zogenoemde prejudiciële vraag te stellen krijgt de feitenrechter binnen korte termijn het antwoord dat nodig is om in de bij hem voorliggende zaak de (juiste) beslissing te nemen.
2. **Pilot Gegevens na inbeslagneming**, waarin drie manieren van het vastleggen en kennisnemen van gegevens na inbeslagneming in het kader van de opsporing mogelijk worden gemaakt. Het gaat om de netwerkzoeking (het onderzoek in een

geautomatiseerd werk dat zich elders bevindt) na inbeslagneming, het kennisnemen van gegevens die na beslag van een geautomatiseerd werk (bijvoorbeeld een smartphone) op dat apparaat binnenkomen, alsmede het tegen de wil van een gebruiker in doorbreken van de eventuele biometrische beveiliging van een inbeslaggenomen geautomatiseerd werk.

3. **Pilot AVR**, waarin opnamen van beeld, geluid of beeld en geluid als onderdeel van de verslaglegging van bijvoorbeeld de terechtzitting of van verhoren afgenomen door de politie gebruikt kunnen worden als bewijs in combinatie met een verkort proces-verbaal.
4. **Pilot hOvJ**, waarin de mogelijkheid wordt geboden om een beperkt aantal minder ingrijpende strafvorderlijke bevoegdheden, die thans aan de officier van justitie zijn voorbehouden, ook door de hulpofficier van justitie te laten uitoefenen met behoud van kwaliteit en van waarborgen.
5. **Pilot Mediation**, waarin geregeld wordt op welke wijze mediation kan plaatsvinden na aanvang van het onderzoek op de terechtzitting.

Onderzoek AEF

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WODC) heeft AEF gevraagd om een feitelijke inventarisatie te geven van de vijf pilots. Deze inventarisatie dient als basis voor de evaluatie van de pilots. Voor alle pilotprojecten is in ieder geval de bedoeling dat uiteindelijk wordt nagegaan of de voorgenomen wettelijke regeling in het nieuwe WvSv volstaat of dat bijstelling of aanvulling nodig is.

Tussen november 2020 en december 2021 heeft AEF deze feitelijke inventarisatie in twee fasen uitgevoerd.

Fase 1 – Reconstructie beleidslogica (november 2020 tot en met juni 2021)

In de eerste fase is op basis van de Memorie van Toelichting, relevante Kamerstukken, relevante beleidsdocumenten over de Innovatiewet en de bijbehorende pilots en wetenschappelijke onderzoeken en publicaties die over de elementen uit de Innovatiewet en de pilots zijn geschreven, de beleidslogica die aan iedere pilot ten grondslag ligt, gereconstrueerd. Samen met de betrokkenen per pilot is besproken welke doelen met de pilots worden nagestreefd en of er neveneffecten worden verwacht. Hiervoor heeft AEF de verschillende proceshandelingen per pilot in een processchema in beeld gebracht en is per pilot een doelenboom opgesteld.

Vervolgens is met de pilotwerkgroepen gekeken met welke indicatoren gemeten kan worden of de doelstellingen van de pilots ook gehaald worden, hoe deze indicatoren geoperationaliseerd kunnen worden en op welke momenten het zinvol is om deze te meten. In de Memorie van Toelichting staan al meerdere indicatoren genoemd, zowel de criteria die voor alle pilots geldig zijn als criteria waarvan de betrokken partijen inschatten dat ze relevant zijn voor de specifieke pilots. AEF heeft in verschillende sessies met de werkgroepleden van iedere pilot de indicatoren geïdentificeerd en deze meetbaar gemaakt. De uitkomsten van deze sessies zijn vervolgens input geweest voor de Plannen van Aanpak van de vijf pilots, waarin de werkgroepen hun aanpak operationaliseerden.

Fase 2 – Opzet en uitvoering nulmeting (juli 2021 tot en met december 2021)

In de tweede fase van het onderzoek is per pilot gekeken voor welke indicatoren reeds een nulmeting kan worden uitgevoerd. Niet alle indicatoren waren geschikt voor meting vanaf de nulmeting, bijvoorbeeld omdat ze pas te volgen zijn bij uitvoering. Gedurende de nulmeting is dus niet noodzakelijkerwijs voor alle indicatoren data verzameld.

Met iedere werkgroep is een sessie gehouden waarbij is gekeken voor welke indicatoren een nulmeting gehouden zou worden. Daarbij is afgesproken dat de pilots zelf verantwoordelijk zijn voor de daadwerkelijke dataverzameling bij de nulmeting en het aanleveren aan AEF. De selectie van bronnen en methoden van dataverzameling heeft plaatsgevonden in overleg tussen werkgroepleden en AEF. Een uitgangspunt hiervoor was dat de dataverzameling geen te groot beslag op de capaciteit van de deelnemende organisaties mocht leggen. AEF heeft de aangeleverde data verwerkt en waar nodig aangevuld met kwalitatieve gesprekken over de indicatoren.

Zo heeft AEF bijvoorbeeld bij het OM opgevraagd hoe vaak bepaalde bevoegdheden in de huidige situatie worden ingezet. Om te achterhalen hoeveel tijd in de huidige situatie aan de inzet van deze bevoegdheden besteed wordt, heeft de politie in overleg met AEF een werksessie georganiseerd waarin op basis van expertinschattingen de huidige tijdsbesteding voor de relevante processtappen in kaart is gebracht. Een vergelijkbare benadering is voor de overige indicatoren in de nulmeting toegepast. Voor een aantal indicatoren wordt de nulmeting pas later uitgevoerd. AEF heeft daarnaast de werkgroepen ondersteund bij het opstellen van formulieren die voor nulmeting en evaluatie gebruikt worden.

Voor de pilots waar in deze fase geen nulmeting is gehouden, is een sessie gehouden met alle betrokkenen waarbij per indicator de verwachting van betrokkenen is uitgesproken. Voor een van deze pilots heeft deze inventarisatie van verwachtingen schriftelijk plaatsgevonden. De verwachtingen zagen bijvoorbeeld op verwachte aantallen van zaken, een toename of afname van de werklast, en verwachte waardering van de pilot door professionals en rechtzoekenden.

Het verloop van het onderzoeksproces

Gemaakte afspraken met opdrachtgever en met de pilots

Bij aanvang van onze feitelijke inventarisatie zijn duidelijke afspraken gemaakt met de opdrachtgever en met de pilots over de samenwerking tussen AEF en de pilots. In een infosheet is afgesproken welke partij waar verantwoordelijk voor was. Deze afspraken luiden als volgt:

1. Bij het bestuderen van de beleidstheorie ligt het zwaartepunt bij AEF in het bureauonderzoek.
2. Het formuleren van de indicatoren is een coproductie van AEF en de pilots.
3. De ervaring leert dat de kwantitatieve indicatoren niet altijd standaard worden vastgelegd. Hier houdt AEF rekening mee door met de werkgroepen te bespreken welke zaken wel en niet kunnen worden geregistreerd.
4. Voor de kwalitatieve indicatoren zoeken we ook naar geschikte indicatoren en vormen (zoals een enquête) om deze in de praktijk te meten. Hierbij is het van belang dat de bij de pilots betrokken professionals ook aan het woord komen.

5. Het verzamelen van gegevens ten behoeve van de nulmeting is belegd bij de pilots zelf, waarbij AEF het ontwerp van de nulmeting levert, toeziet op tijdige en correcte uitvoering, kwaliteitswaarborging en regie voert over de dataverzameling en rapportage.
6. Op deze manier worden de pilotbetrokkenen in staat gesteld om lessen uit de pilots te trekken en deze toe te passen in toekomstige evaluaties en effectmetingen van de pilots als deze eenmaal lopen.
7. Parallel aan de vormgeving van de nulmeting door AEF, formuleren en operationaliseren de uitvoerders van de pilots hun Plan van Aanpak.

Verloop van de inventarisatie

In maart 2021 hebben er vijf sessies plaatsgevonden waarbij we met de werkgroepen in gesprek zijn gegaan over de beleidstheorie (doelenbomen), de processchema's en de te meten indicatoren. Tijdens deze sessies is gebleken dat er zodanig veel te bespreken was, dat AEF na iedere sessie nog een aantal keer is aangesloten bij werkgroepoverleggen. Vervolgens hebben de werkgroepen schriftelijk commentaar geleverd op de beleidsreconstructie, processchema's en indicatoren zoals deze zouden worden voorgelegd aan het WODC.

De werkgroepleden hebben AEF teruggegeven dat zij de komst van AEF en de door AEF georganiseerde indicatorensessies als een prettige interventie zagen, welke hun eigen voortgang een impuls heeft gegeven. De werkgroepen kwamen daardoor ook op stoom in het maken van hun plannen van aanpak en daarbij zijn de gesprekken met elkaar onder begeleiding van AEF helpend geweest.

Vervolgens zijn per pilot het processchema, de randvoorwaarden om van start te gaan, de beleidsreconstructie (met doelenboom) en de indicatoren voor de evaluatie besproken. In de begeleidingscommissie is daarbij gewezen op een aantal problemen met het gebruik van indicatoren. In de eerste plaats is er het probleem van de causaliteit: ook als indicatoren zijn gevonden en kunnen worden gemeten op twee tijdstippen, dan is daarmee het oorzakelijk verband tussen wetwijziging en eventuele veranderingen niet aangetoond. In een complexe samenleving kunnen allerlei factoren van invloed zijn op de uitkomsten. De indicatoren kunnen daarmee ook indicatoren voor andere ontwikkelingen zijn.

In de tweede plaats wees de begeleidingscommissie op het belang van de randvoorwaarden: er zijn er vele in termen van menskracht, budget, procedures, technische middelen, registraties en zo meer. Deze dienen ruimschoots te worden vervuld wil de meting tot zinvolle resultaten leiden. De suggestie van indicatoren, een nulmeting en een meting op een volgend tijdstip is dat hier van een harde evaluatie sprake kan zijn; dat is echter niet het geval.

De begeleidingscommissie heeft daarbij de waarschuwing uitgesproken dat met deze indicatoren een grote hoeveelheid werk en inspanning voor de uitvoerders van de pilot gepaard gaan. AEF is daarom gevraagd om een oplegger bij de stukken te maken, waarin zij adviseert op welke wijze de indicatoren te wegen. Daarbij geldt de belangrijke kanttekening dat een dergelijke selectie automatisch betekent dat niet alle indicatoren zoals gewent vanuit Memorie van Toelichting of werkgroep aan bod komen. AEF heeft in overleg met de pilotwerkgroepen een prioritering aangebracht in de indicatoren. Deze prioritering is in juni 2021 door de PLO-stuurgroep besproken.

De voortgang van de pilots was daarbij door tal van factoren minder snel dan gehoopt. Zo hebben voor de evaluatie-opzet meerdere sessies per pilot plaatsgevonden. Dit was

noodzakelijk om de pilots verder te brengen en uiteindelijk tot indicatoren te komen. De komst van AEF is in die zin dan ook als procesinterventie te beschouwen.

De rol van procesbegeleider zette AEF voort toen zij in september 2021 na het zomerreces weer aansloot bij de reguliere overleggen van iedere pilot. In deze overleggen zijn per pilot afspraken voor het uitvoeren van een nulmeting gemaakt. De nulmetingen variëren per pilot in intensiteit.

Bij sommige pilots (zoals bij de prejudiciële procedure, waar sprake is van een volledig nieuwe modaliteit) werd vervolgens een kwalitatief gesprek over de verwachtingen van alle betrokken partners bij de indicatoren voor hun pilot gevoerd. Bij andere pilots (zoals AVR en hOvJ) vonden begin november meerdere gesprekken en werksessies plaats om een nulmeting uit te voeren op werklast en doorlooptijd. De komende maanden gaan de werkgroepen zelfstandig – zonder begeleiding van AEF – verder met de vormgeving van de pilots en (waar van toepassing) met de nulmeting.

Reflecties van AEF op het onderzoeksproces

AEF geeft een viertal reflecties over het verloop van het onderzoeksproces en de stand van zaken van de pilots mee.

1. Ons eindproduct is een werkdocument

Dit document is tot stand gekomen in nauw overleg met de werkgroepen en de stuurgroep. Het functioneert derhalve tezamen met de plannen van aanpak als een werkdocument voor de pilotwerkgroepen: een document waarmee zij verder vorm kunnen geven aan zowel hun pilot als de voorbereiding van de evaluatie die gedurende de looptijd van de pilots zal worden uitgevoerd. Dit betekent dat een deel van de in dit document genoemde termen of bijvoorbeeld onderzoeksmethoden nog in detail verder worden uitgewerkt door de pilots zelf.

2. Meting zal behoorlijke inspanning gaan vragen

In ieder hoofdstuk wordt een groot aantal randvoorwaarden per pilot genoemd. Hiermee wordt veel van de betrokken organisaties (Rechtspraak, OM, politie en bijzondere opsporingsdiensten) gevraagd naast hun reguliere uitvoeringspraktijk. Hetzelfde geldt voor het meten van de indicatoren per pilot. Om die reden is in juni 2021 een prioritering van de indicatoren aangebracht, waarbij onderscheid is gemaakt tussen indicatoren die ‘nice to have’ en ‘need to have’ zijn. Ondanks deze prioritering zal de meting van de indicatoren een behoorlijke inspanning van de organisaties vragen.

3. Inhoudelijke kwalitatieve waardering voorop

Bij aanvang van het onderzoek hebben wij reeds aangegeven dat de inhoudelijke kwalitatieve waardering van de pilots voorop staat. Dit betekent dat in het vaststellen van de indicatoren geen voorrang wordt gegeven aan kwantificeerbare data. Waar het goed mogelijk was om met kwantitatieve data te werken, is dat gedaan. In alle pilots is om die reden ook het kwalitatieve gesprek met betrokkenen gevoerd over wat hun verwachtingen bij de indicatoren waren.

4. Werkgroepen vragen om procesbegeleiding

De rol van AEF is gaandeweg veel meer die van procesbegeleider geworden, waarbij AEF de werkgroepen heeft gestimuleerd in het verder vormgeven van de plannen van aanpak en dergelijke. Na het vertrek van AEF per december 2021 willen de werkgroepen dat deze rol ingevuld blijft, maar hiervoor was eind december 2021 nog geen concrete invulling aan gegeven.

Wat leest u verder in dit document?

Elk van de vijf pilots heeft in deze rapportage een eigen hoofdstuk. Ieder pilothoofdstuk is op eenzelfde wijze opgebouwd. Deze opbouw is steeds als volgt:

- 1. Randvoorwaarden voor invoering van de pilot**
- 2. Processchema**
- 3. Doelenboom**
- 4. Evaluatiecriteria**
- 5. Nulmeting**

Hieronder geven wij per onderdeel een korte toelichting.

Ad 1. Randvoorwaarden voor invoering van de pilot

We beginnen bij iedere pilot met een korte uiteenzetting van de zaken die georganiseerd en ingebed moeten worden voordat we met de pilot van start gaan.

Ad 2. Processchema

Vervolgens gaan we verder met het uiteenzetten van het (gesimplificeerde) proces van de pilot zoals deze volgens de wet vorm moet krijgen. NB: dit is vooral een hulpmiddel om tot evaluatiecriteria en indicatoren te komen en geen doel op zich.

Ad 3. Doelenboom

Om de beleidslogica weer te geven stellen we een doelenboom op waarin de input-impact relaties systematisch worden weergegeven. Hierin maken we overzichtelijk welke werkzame bestanddelen in de Innovatiewet en de pilots worden verondersteld. Hierin nemen we ook **in het rood** eventuele (onbedoelde) neveneffecten van de pilots en de Innovatiewet mee. Hierbij is van belang op te merken dat de in de Memorie van Toelichting genoemde doelen veelsoortig en vaak algemeen geformuleerd zijn (zoals ‘verbetering kwaliteit’ of ‘vermindering rechtsonzekerheid’). Dit maakt deze doelen niet zonder meer goed vast te stellen of te meten.

Onder **input** verstaan wij wat nodig is aan de voorkant van de pilot, oftewel ‘wat je er in stopt’.

Onder **throughput** verstaan wij de concrete activiteiten die moeten gebeuren om deze pilot mogelijk te maken: de interventies die worden gepleegd.

Onder **output** verstaan wij de prestaties die met de pilot worden geleverd.

Onder **outcome** verstaan wij de directe effecten van de pilot. Daarbij onderscheiden wij niet alleen positieve effecten, maar ook negatieve.

Onder **impact** verstaan wij tot slot de uiteindelijk bereikte veranderingen in de maatschappij.

Ad 4. Evaluatiecriteria

We gaan verder met de evaluatiecriteria die gebruikt gaan worden om deze pilot te evalueren. Hierbij maken we een onderscheid tussen algemene evaluatiecriteria, die voor alle vijf pilotprojecten worden gebruikt en specifieke evaluatiecriteria die gebruikt worden voor deze pilot. Het is de bedoeling om aan deze evaluatiecriteria uiteindelijk concrete indicatoren te hangen die zowel tijdens de nulmeting, als tijdens de looptijd van de pilot gemeten kunnen worden. De **indicatoren** die wij hebben geoperationaliseerd voor deze pilot, hebben betrekking op het processchema en de doelenboom, niet op de randvoorwaarden voor invoering van de pilot. Op die randvoorwaarden ziet het Plan van Aanpak van de betreffende werkgroep.

Algemene evaluatiecriteria

De wetgever licht in de Memorie van Toelichting toe dat voor alle vijf pilotprojecten moet worden bekeken:

1. Of de wettelijke regeling volstaat of dat deze wellicht bijstelling of aanvulling behoeft;
2. Of flankerende maatregelen nodig zijn, bijvoorbeeld in de zin van aanpassing van werkprocessen of aanvullende investeringen;
3. Of de financiële uitvoeringsconsequenties die voortvloeien uit de wettelijke regeling nauwkeuriger kunnen worden bepaald.

Om een antwoord op deze algemene vragen van de wetgever te kunnen geven en daarmee te garanderen dat alle aspecten van de wetgeving beoordeeld worden, oriënteren we ons op de onderdelen van **SCOPAFIJTH**¹. Daarbij is het van belang op te merken dat niet iedere categorie relevant is voor iedere pilot. Zo speelt 'huisvesting' bij de pilots bijvoorbeeld geen rol. In dat geval hebben wij er geen indicator aan toegewezen. Met de werkgroepleden hebben wij voorts per onderdeel gekeken aan welke indicatoren kan worden gedacht.

Specifieke evaluatiecriteria

Met betrekking tot de verschillende pilots van het wetsvoorstel gelden vervolgens een aantal meer specifieke evaluatiecriteria die zijn genoemd in de Memorie van Toelichting. De evaluatiecriteria volgen vooral uit de doelstellingen van afzonderlijke pilotprojecten. Ook deze evaluatiecriteria zijn met de werkgroepleden besproken.

Ad 5. Nulmeting

We eindigen met een weergave van de stand van zaken van de nulmeting per pilot. Hierbij is van belang op te merken dat gedurende de nulmeting niet noodzakelijkerwijs voor alle indicatoren data wordt verzameld. Niet alle indicatoren zijn namelijk geschikt voor meting vanaf de nulmeting, bijvoorbeeld omdat ze pas te volgen zijn bij de uitvoering of omdat er een te groot verschil in omstandigheden dreigt tussen de nul- en éénmeting vanwege veranderde wet-, regelgeving of beleid. In sommige gevallen (zoals in pilot 1 en 2) leidt dat ertoe dat voor pilots voor aanvang van de loop van de pilot geen nulmeting wordt gedaan. In andere gevallen leidt dat ertoe dat bij aanvang van de pilot of gelijktijdig met de éénmeting (zoals in pilot 5) een nulmeting wordt gedaan. In een aantal gevallen (zoals in pilot 3 en 4) is voor een deel van de indicatoren wel een nulmeting uitgevoerd. Deze is dan te vinden in dit document. Voor een aantal indicatoren wordt daarnaast aan het begin van de pilot of tegelijk met de evaluatie een nulmeting uitgevoerd. Dit is per indicator toegelicht.

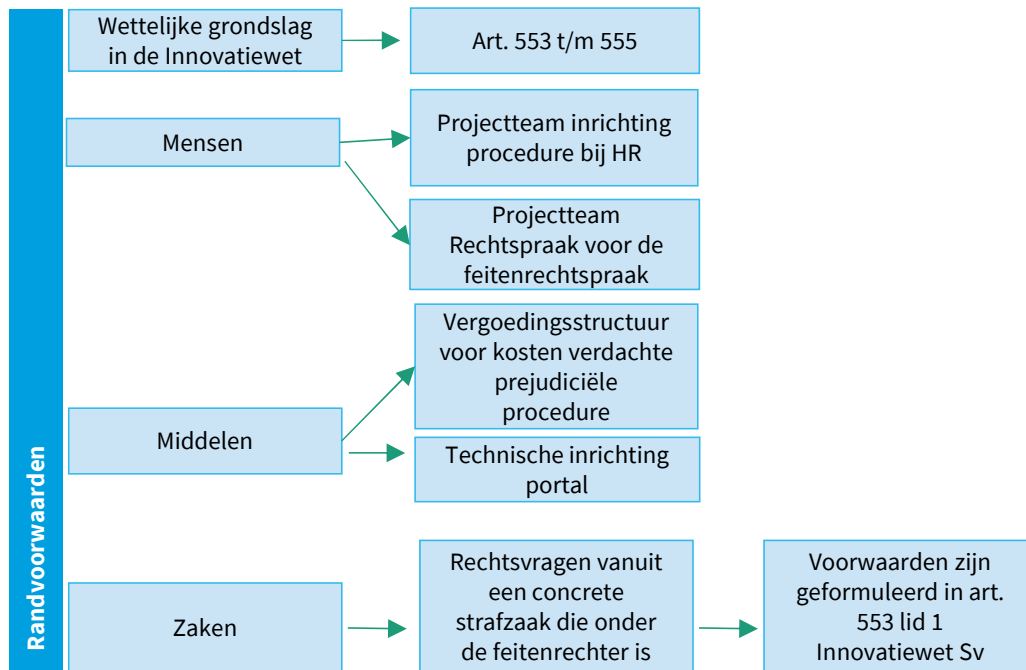
Voor de pilots waarin op dit moment geen nulmeting kon worden uitgevoerd, is daarnaast bij betrokkenen bij de pilot geïnventariseerd wat de verwachtingen per te meten indicator zijn.

¹ Security, Communicatie, Organisatie, Personeel, Administratieve organisatie, Financiën, Informatie, Juridisch, Technologie, Huisvesting

Andersson Elffers Felix

Pilot 1 – Prejudiciële procedure

1. Randvoorwaarden voor invoering van de pilot

Toelichting bij de randvoorwaarden

Wet

De in de Innovatiewet als art. 553-555 Sv voorgestelde bepalingen bevatten voorschriften voor de inrichting van de prejudiciële procedure in strafzaken.

Mensen

Uit het plan van aanpak blijkt dat de prejudiciële procedure moet passen binnen de bestaande werkprocessen die erop ingericht zijn die zaakstroom adequaat te verwerken. Daarnaast zal een apart projectteam worden ingericht dat zich bezighoudt met de inrichting van en bijv. communicatie over de procedure. Ook aan de kant van de feitenrechters is het van belang dat er nagedacht wordt over de inrichting van prejudiciële procedure en het informeren van de verdachte en het OM hierover. Dit zou bijvoorbeeld kunnen via het Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht (LOVS).

Middelen

Bij middelen moet gedacht worden naast de bekende projectkosten aan de randvoorwaardelijke vergoeding voor de kosten die de verdachte maakt door de prejudiciële procedure (bijvoorbeeld voor te verlenen rechtsbijstand) en de eventuele kosten die worden gemaakt voor de technische inrichting van de portal. Momenteel is onduidelijk wie de vergoeding van de kosten van de verdachte draagt. De Hoge Raad is in gesprek met JenV over de kosten voor de technische inrichting van de portal.

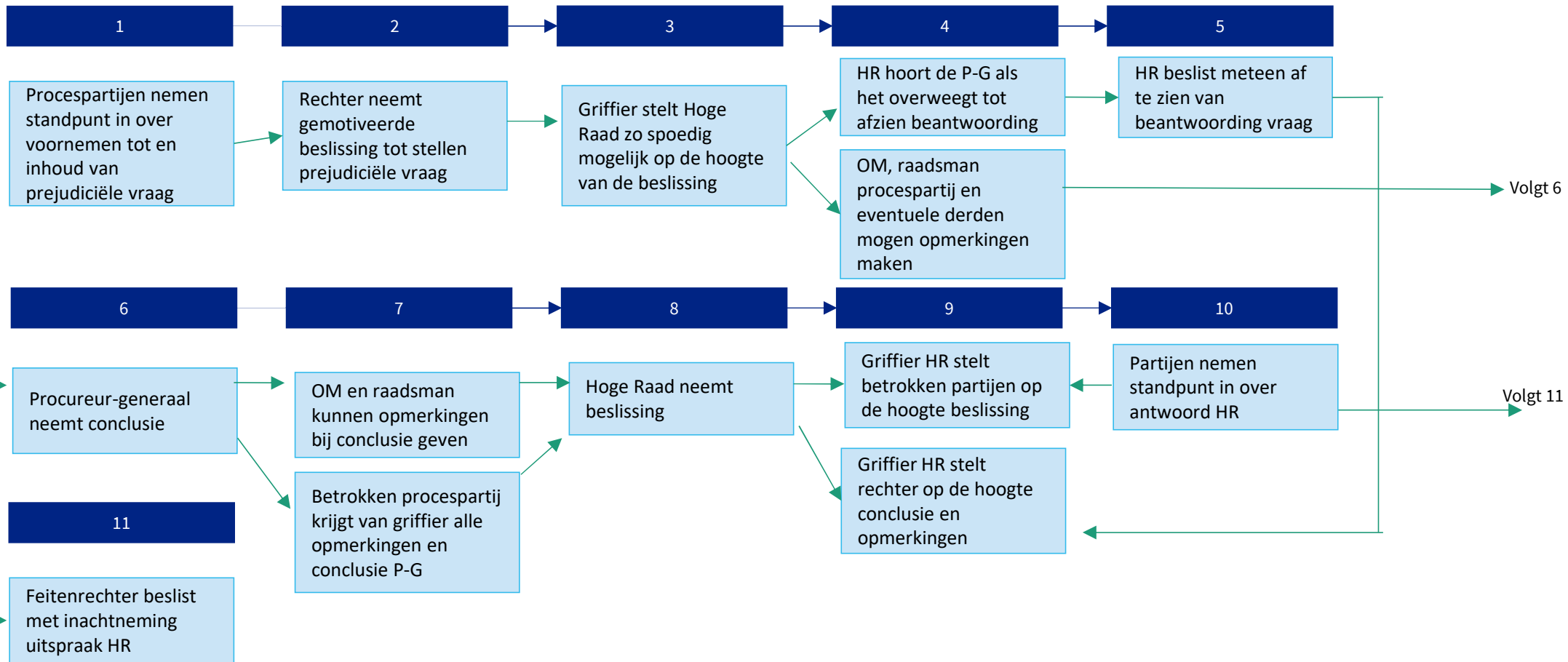
Zaken

De rechter kan de Hoge Raad een rechtsvraag stellen ter beantwoording bij wijze van prejudiciële beslissing. In beginsel kunnen in alle strafrechtelijke procedures vragen gesteld worden aan de Hoge Raad. Naast de zittingsrechter, kan dus ook de raadkamer prejudiciële vragen stellen (als is voldaan aan de voornoemde voorschriften). De achterliggende gedachte is dat rechtsvragen niet alleen spelen in de hoofdprocedure.

De zaaksrandvoorwaarden zijn hierbij (artikel 553 lid 1 Innovatiewet Sv):

1. Een antwoord op deze vraag is nodig om te beslissen in een lopende strafzaak
2. Aan de beantwoording van deze vraag kan bijzonder gewicht worden toegekend, gelet op het zaaksoverstijgend belang

2. Processchema

Toelichting bij het processchema (1/2)

Stap 1

Voordat de rechter de vraag stelt, worden de betrokken procespartijen in de gelegenheid gesteld een standpunt in te nemen over het voornemen om een vraag te stellen, alsmede over de inhoud van de te stellen vraag.

Stap 2

De beslissing waarbij de vraag wordt gesteld, vermeldt (a) de relevante feitelijke en juridische context (b) de standpunten die door de betrokken procespartijen zijn ingenomen en (c) een uiteenzetting dat met de beantwoording van de vraag wordt voldaan aan de geschetste randvoorwaarden van artikel 553 lid 1.

Stap 3

De griffier stelt de beslissing zo spoedig mogelijk ter kennis van de Hoge Raad.

De Hoge Raad bepaalt binnen welke termijn en op welke wijze processtukken aan de Hoge Raad worden verstrekt.

Stap 4 & 5

Bij stap 4 zijn er twee opties:

a. De Hoge Raad hoort de procureur-generaal bij de Hoge Raad als het overweegt om af te zien van beantwoording van de vraag en beslist meteen om af te zien van beantwoording van de vraag. Dit betekent het einde van de prejudiciële procedure.

De Hoge Raad ziet af van beantwoording indien hij oordeelt dat de vraag zich niet voor beantwoording bij wijze van prejudiciële beslissing leent of de vraag van onvoldoende gewicht is om beantwoording te rechtvaardigen. De Hoge Raad kan zich bij de vermelding van de gronden van zijn beslissing beperken tot dit oordeel.

b. De Hoge Raad stelt de officier van justitie en de raadsman of advocaat van de betrokken procespartij in de gelegenheid om opmerkingen te maken.

De Hoge Raad kan bepalen dat ook derden, door tussenkomst van een advocaat, binnen een daartoe te bepalen termijn in de gelegenheid worden gesteld om opmerkingen te maken. De aankondiging hiervan geschiedt op een door de Hoge Raad te bepalen wijze.

De Hoge Raad bepaalt binnen welke termijn en op welke wijze opmerkingen aan de Hoge Raad worden verstrekt.

Toelichting bij het processchema (2/2)

Stap 6

Na het verstrijken van de termijn voor het maken van opmerkingen, neemt de procureur-generaal bij de Hoge Raad conclusie.

Stap 7

De officier van justitie en de raadsman of advocaat van de betrokken procespartij kunnen nadat zij in kennis zijn gesteld van de conclusie hun opmerkingen daarbij aan de Hoge Raad ter kennis brengen.

De griffier van de Hoge Raad stelt de betrokken procespartij in kennis van de ingekomen opmerkingen van de betrokken procespartijen en derden, en van de conclusie van de procureur-generaal.

Stap 8

Nadat de procureur-generaal bij de Hoge Raad conclusie heeft genomen, bepaalt de Hoge Raad de dag waarop hij zal beslissen. Er zijn verschillende beslissingen mogelijk die van invloed zijn op het verloop van het oorspronkelijke strafproces. Het kan gaan om een inhoudelijke beslissing of een beperkt inhoudelijke beslissing. Verder kan de HR toch tot een beslissing/antwoord op de rechtsvraag komen ondanks dat dit antwoord voor de beslissing van de feitenrechter niet meer noodzakelijk blijkt te zijn.

Stap 9

De griffier van de Hoge Raad stelt de rechter die de vraag heeft gesteld en de betrokken procespartijen in kennis van de beslissing. De griffier van de Hoge Raad stelt de rechter die de vraag heeft gesteld eveneens in kennis van de conclusie van de procureur-generaal en de in artikel 485b, vierde lid, bedoelde opmerkingen. De griffier van de HR zal ook zorgen dat de processtukken terug worden gezonden aan de rechter.

Stap 10

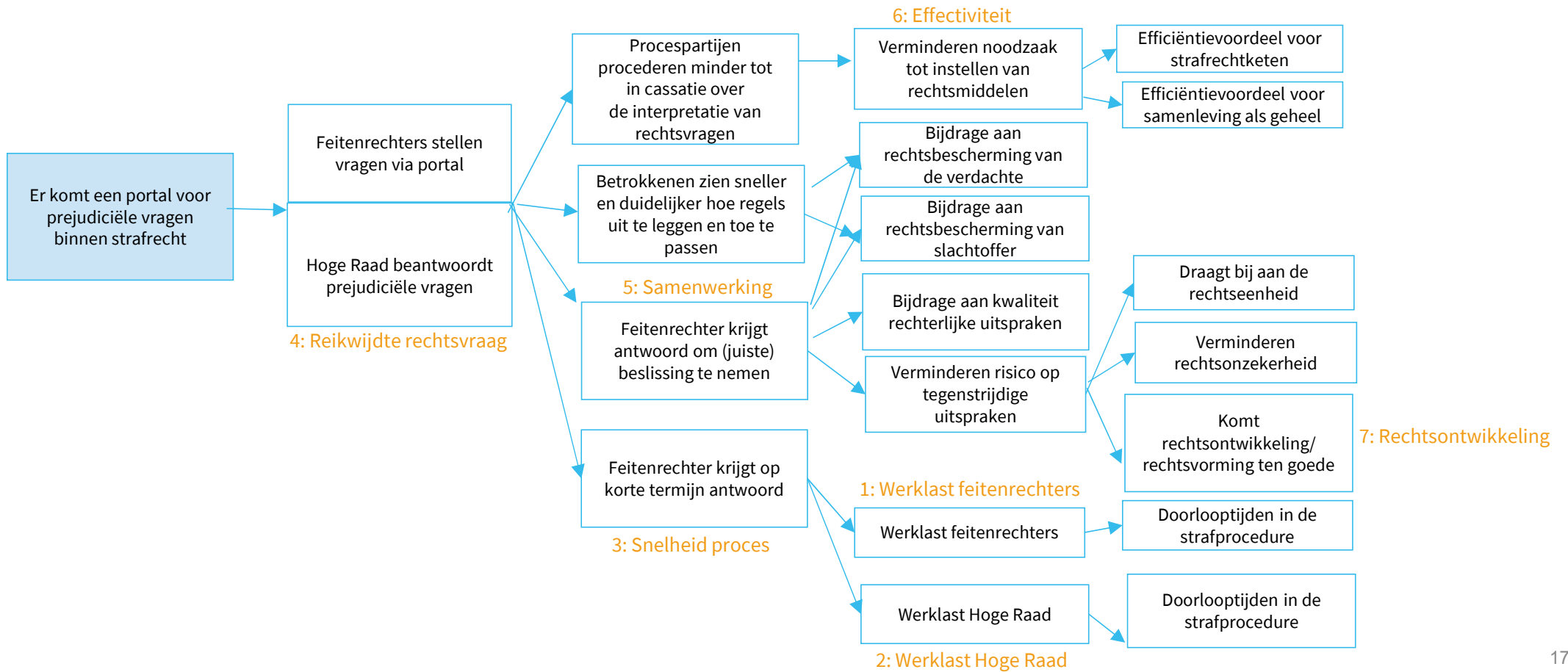
Betrokken partijen worden in de gelegenheid gesteld standpunt in te nemen over de uitspraak van de Hoge Raad

Stap 11

Tenzij het antwoord op de vraag niet meer nodig is om te beslissen, beslist de rechter met inachtneming van deze uitspraak.

3. Doelenboom

In oranje de genummerde evaluatiecriteria

Toelichting op de doelenboom (1/3)

Input

Het invoeren van de portal is van groot belang. Omdat al van de prejudiciële procedure gebruik wordt gemaakt in civiele en fiscale zaken, kan op basis van deze ervaring worden gekeken welke verdere activiteiten in de strafrechtelijke pilot nodig zijn om de portal werkend te maken.

Throughput

Het feitelijk gebruiken van de portal door de feitenrechters en de Hoge Raad. Artikelen 553 en 554 Sv van de Innovatiewet bevatten voorschriften voor de inrichting van de prejudiciële procedure in strafzaken. Zie hiervoor ook slide met processchema invoering. Een reglement is onontbeerlijk met betrekking tot de termijnen die de HR wil hanteren en de wijze van aanlevering van de vragen en dergelijke.

Output

De prestaties die met het instellen van de prejudiciële procedure door zowel de feitenrechters als de Hoge Raad worden geleverd zijn als volgt.

- Procespartijen (zowel in de betreffende strafzaak als daaraan gerelateerde zaken) hoeven minder tot in cassatie te procederen over de interpretatie van rechtsvragen.
- Betrokken rechters, politie, officieren van justitie en advocaten krijgen sneller dan voorheen duidelijkheid over hoe regels moeten worden uitgelegd en toegepast
- Feitenrechters krijgen op korte termijn een antwoord waardoor zij een beslissing in de voorliggende strafzaak kunnen nemen.
- Feitenrechters krijgen een antwoord waardoor zij een juiste beslissing in de voorliggende strafzaak kunnen nemen. De Hoge Raad kan de feitenrechter immers handreikingen bieden of sturen in het realiseren van de juiste toepassing van het recht in de individuele strafzaak. De beslissing krijgt hierdoor een kwalitatief betere onderbouwing, waardoor er, naar men aanneemt, minder reden zal zijn om later een appel op de HR te doen.

Toelichting op de doelenboom (2/3)

Outcome & impact

- Dat partijen minder tot in cassatie hoeven te procederen over de interpretatie van rechtsvragen, zou ertoe kunnen leiden dat er **minder rechtsmiddelen** worden ingesteld.
- Dit heeft uiteindelijk een **efficiëntievoordeel** voor zowel de betrokken procespartijen als de samenleving als geheel. Allereerst wordt in de strafzaak zelf een belangrijke besparing van tijd, kosten, werk en emotionele belasting gerealiseerd wanneer door de beantwoording van een rechtsvraag via een prejudiciële procedure de noodzaak is komen te ontvallen voor het aanwenden van de gewone rechtsmiddelen van hoger beroep en cassatie. Partijen komen immers met hun zaak bij de rechtbank en via deze rechtsgang ook bij de Hoge Raad terecht. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat deze partijen kosten moeten maken voor een cassatieadvocaat als zij opmerkingen willen geven bij de uitspraak van de Hoge Raad of de conclusie van de p-g.
- **NB.** Uiteraard valt zeker niet uit te sluiten dat na een prejudiciële procedure alsnog de gewone rechtsmiddelen van hoger beroep en cassatie worden aangewend. Dat kan omdat het antwoord van de Hoge Raad niet bevredigend is, of omdat in hoger beroep nieuwe feiten of omstandigheden aan het licht zijn gekomen, of omwille van een volkomen andere reden zijn, zoals andere rechtsvragen of feitelijke vragen.
- Daarnaast kan de prejudiciële procedure ook in andere strafzaken een besparing van tijd, kosten, werk en emotionele belasting opleveren, ervan uitgaande dat de rechtsvraag die in een strafzaak aanleiding geeft tot het stellen van een prejudiciële vraag, ook speelt in andere strafzaken. Het antwoord van de Hoge Raad op de prejudiciële vraag is dan immers betekenisvol voor de feitenrechters in de andere strafzaken.
- Dat betrokken rechters sneller dan voorheen duidelijkheid krijgen over hoe regels moeten worden uitgelegd en toegepast, waarmee zij een juiste beslissing in de individuele strafzaak kunnen nemen, draagt bij aan de **rechtsbescherming van de verdachte**.
- Maar ook de rechten van **slachtoffers** kunnen worden beschermd, al gaat het dan om een andere vorm van **rechtsbescherming**, namelijk ofwel bescherming van vrijheidsrechten door strafbaarstellingen, ofwel waarborging van de processuele rechten die het slachtoffer in de strafrechtspleging heeft. Er kunnen immers rechtsvragen rijzen over de uitleg en de toepassing van delictsbestanddelen van een strafbaarstelling, hetgeen tot gevolg kan hebben dat de tenlastegelegde gedraging van de verdachte wel of juist niet onder de reikwijdte van de desbetreffende strafbaarstelling valt.

Toelichting op de doelenboom (3/3)

Outcome & impact

- Doordat feitenrechters in het antwoord van de Hoge Raad maatstaven en houvast aangereikt krijgen voor hun beslissing, kan dat bijdragen aan de **kwaliteit** van uitspraken van de feitenrechter.
- Doordat het antwoord van de Hoge Raad in een prejudiciële procedure richtinggevend is, voorkomt dit dat feitenrechters tegenstrijdige uitspraken zullen doen. Dit bevordert de **rechtseenheid, vermindert de rechtsonzekerheid en komt de rechtsontwikkeling/rechtsvorming ten goede.**
- Dat de feitenrechter op korte termijn antwoord krijgt om een beslissing te nemen, leidt tot meer duidelijkheid in de betreffende zaak, maar ook in toekomstige of parallelle zaken. De kern van het geschil kan vroegtijdig bij de kop gepakt worden. Dat een prejudicieel antwoord in één keer voor meerdere procedures duidelijkheid biedt, kan gevolgen hebben voor de werklust van feitenrechters. Het kan een **afname van de werklust van feitegerechten betekenen en daarmee uiteindelijk leiden tot kortere gemiddelde doorlooptijden in de strafrechtprocedure.**
- Het binnen redelijke termijn antwoorden van prejudiciële vragen kan echter wel een **toename van de werklust voor de Hoge Raad** betekenen als gevolg van de prejudiciële vragen. Dit kan leiden tot **langere doorlooptijden.** Tegelijkertijd kan de werklust van de Hoge Raad ook afnemen als gevolg van minder cassatieberoepen.

4. Evaluatiecriteria

Op de pagina's hierna volgt een operationalisering van de indicatoren waarmee deze pilot geëvalueerd gaat worden. Op basis van de Memorie van Toelichting, onze eigen SCOPAFIJTH-analyse en input van de werkgroepleden betrokken bij deze pilot zijn wij tot de volgende indicatoren gekomen:

	Indicator	Bron
1	Werklast feitenrechters en juridisch medewerkers	SCOPAFIJTH, i.o. met de werkgroep
2	Werklast Hoge Raad	SCOPAFIJTH, i.o. met de werkgroep
3	Snelheid proces	Memorie van Toelichting
4	Reikwijdte rechtsvraag	Memorie van Toelichting
5	Samenwerking tussen rechters	Memorie van Toelichting
6	Effectiviteit van de procedure	Memorie van Toelichting
7	Rechtsontwikkeling	Memorie van Toelichting

4. Evaluatiecriteria - operationalisering (1/4)

Indicator	Operationalisering	Evaluatie	Toelichting
1: Werklast feitenrechters en juridisch medewerkers	De tijd die feitenrechters besteden aan het voorbereiden van een prejudiciële vraag	Werksessie met feitenrechters voor vaststellen van de gemiddelde werklast van rechters, raadsheren en juridisch medewerkers.	Handmatige registratie kan voorgesteld worden, maar heeft niet de voorkeur van de werkgroepleden. Men moet wel voorbereid zijn op de werksessie waarin input geleverd moet worden om gezamenlijk tot een gemiddelde werklast te komen.
2: Werklast Hoge Raad	De tijd die raadsheren en leden van het parket besteden aan het beantwoorden van een prejudiciële vraag	Werksessie met raadsleden en leden van het parket voor meten werklast.	Raadsleden, leden van het parket en de ondersteuning gaan registreren hoeveel tijd het hen kost om een prejudiciële vraag te beantwoorden.

4. Evaluatiecriteria - operationalisering (2/4)

Indicator	Operationalisering	Evaluatie	Toelichting
3: Snelheid proces	<p>Doorlooptijd tussen:</p> <p>a. Moment dat de prejudiciële vraag bij de Hoge Raad via het portal binnenkomt en door (het parket bij) de Hoge Raad beantwoord wordt.</p> <p>b. Feitenrechtspraak: - beslismoment tot het stellen van de vraag - Tijd om (afwijzend) te beslissen over het stellen van een rechtsvraag - indienen bij de HR - binnenkomen van antwoord HR - vonnis - (eventueel) arrest in hoger beroep - (eventueel) arrest van de HR</p>	<p>Registratie binnenkomst zaak via portal</p> <p>Registratie beantwoording zaak via portal</p> <p>Aantal zaken incl. parketnummers moeten bijgehouden worden.</p>	<p>De doorlooptijd vormt een zelfstandig te waarderen meetwaarde, naast de werklast. Voor de feitenrechtspraak is het bijv. waardevol vast te stellen wat de vertraging door een prejudiciële vraag oplevert ten opzichte van doorlooptijden van vergelijkbare zaken in het strafproces.</p> <p>Specifiek voor het verloop van de prejudiciële vraag binnen een procedure zal er een handmatige registratie moeten plaatsvinden.</p> <p>Meest voor de hand ligt dat de Hoge Raad de doorlooptijden van de prejudiciële procedure bijhoudt.</p>

4. Evaluatiecriteria - operationalisering (3/4)

Indicator	Operationalisering	Evaluatie	Toelichting
4: Reikwijdte rechtsvraag	Omvang van de rechtsvragen die aan de Hoge Raad worden gesteld. Onderwerpen waar deze betrekking op hebben, zoals uitleg bepaalde delictsomschrijving, uitleg van een procesrechtelijke regel of uitleg van overgangsrecht.	Kwalitatieve analyse van (steekproef van) rechtsvragen, afhankelijk van de hoeveelheid behandelde rechtsvragen tijdens looptijd pilot.	Bijhouden: hoe vaak wordt er een prejudiciële vraag gesteld? Bijhouden: hoe vaak ziet de Hoge Raad af van beantwoording?
5: Samenwerking tussen rechters	Gerechten moeten onderling afstemmen en zijn wederzijds afhankelijk van het aanleveren van goede zaken en tijdige en heldere antwoorden. Samen zorgen zij voor een goede rechtsbedeling en adequate judiciële reactie op het tenlastegelegde.	Interviews met betrokken rechters en raadsheren.	In gesprekken met rechters en raadsheren wordt nader onderzocht of en zo ja hoe de 'dialogoog' tussen feitenrechters en HR verloopt.

4. Evaluatiecriteria - operationalisering (4/4)

Indicator	Operationalisering	Evaluatie	Toelichting
6: Effectiviteit van de procedure, rechtseenheid en rechtsontwikkeling	<p>Mate waarin alle voor deze pilot specifiek geformuleerde doelen worden gehaald.</p> <p>Een van de doelen is dat de prejudiciële procedure bijdraagt aan de ontwikkeling van het recht.</p>	<p>Voor het meten van de effectiviteit van de procedure voorzien wij allereerst een kwalitatieve aanpak.</p> <p>Daarnaast wordt hoger beroep geregistreerd in zaken waar een prejudiciële vraag beantwoord is. In deze zaken worden partijen ook kwalitatief bevraagd naar reden voor instellen hoger beroep.</p> <p>Daarnaast worden kwalitatieve interviews gehouden met raadsheren, rechters, AG's, OvJ's en raadslieden over ervaren effectiviteit van de procedure.</p>	<p>In de kwalitatieve interviews kan onder meer worden stilgestaan bij de vraag wat de prejudiciële procedure betekent voor de afwikkeling van het specifieke geschil, wat de reden voor het instellen van hoger beroep of cassatie is en of de prejudiciële procedure voorziet in een behoefte van professionals en andere betrokkenen.</p>

5. Nulmeting – stand van zaken

Stand van zaken ten aanzien van de nulmeting

- Niet alle indicatoren zijn geschikt voor een meting vanaf de nulmeting, bijvoorbeeld omdat het om een nieuwe procedure gaat die geen evenknie kent in het huidige Wetboek van Strafvordering.
- Dat is ook het geval bij de pilot 'Prejudiciële procedure'. Voor deze pilot is besloten in overleg met de betrokkenen om geen nulmeting uit te voeren.
- Om die reden is in deze pilot een sessie gehouden met de Raad voor de Rechtspraak en de Hoge Raad. In deze sessie is per indicator de verwachting van betrokkenen uitgesproken. Deze verwachtingen zijn weergegeven op de volgende slides.

5. Nulmeting - Verwachtingen van betrokkenen bij de indicatoren (1/3)

Indicator	Verwachtingen
1: Werklast feitenrechters en juridisch medewerkers	<p>De werklast van de feitingerechten zal als gevolg van de pilot enigszins toenemen. Voor de zaken waar de prejudiciële vraag aan de orde is, zal met name in het begin van de pilot, wanneer er nog weinig ervaring en bekendheid met de procedure bestaat een verhoging van de werklast kunnen worden verwacht. Naarmate de eisen/criteria gesteld aan een vraag meer helder/duidelijk zijn, zal de werklast afnemen en op een bepaald weliswaar verhoogd, maar stabiel niveau blijven liggen.</p> <p>De pilot levert ook mogelijk tijds winst op in zaken waar anders een prejudiciële vraag zou worden gesteld, maar waar nu het antwoord gegeven is voor gelijksoortige zaken. Die eventuele tijds winst laat zich niet eenvoudig vaststellen.</p> <p>De mogelijkheid bestaat verder dat de optie prejudiciële vragen te stellen in veel strafzaken aan de orde zal komen en als proces strategisch instrument zal worden gebruikt. Dit zou, vooral in de opstartfase wanneer de prejudiciële procedure nog niet zo bekend is, enige extra werklast met zich kunnen brengen.</p>
2: Werklast Hoge Raad	<p>De pilot zal een duidelijk effect hebben op de werklast van de Hoge Raad. De verwachting is dat per jaar 10 à 12 prejudiciële vragen aan de Hoge Raad zullen worden voorgelegd. Dat zullen geen eenvoudige, maar meer dan gemiddeld complexe zaken zijn. De toename van de werklast die daarvan het gevolg is, zal voor de strafsector van de Hoge Raad naar verwachting voelbaar, maar op te vangen zijn.</p> <p>Men is hoopvol dat met de pilot direct een goede start kan worden gemaakt. Dit neemt niet weg dat de procedure tijd nodig zal hebben om in te dalen. De verwachting is niet dat de precieze werkwijze en invulling van de procedure binnen de pilotduur van twee jaar volledig zal zijn uitgekristalliseerd.</p>

5. Nulmeting - Verwachtingen van de betrokkenen bij de indicatoren (2/3)

Indicator	Verwachtingen
3: Snelheid proces	<p>Aan de snelheid van deze zaken wordt veel belang gehecht. Het stellen van prejudiciële vragen in een lopende strafzaak zal een vertraging in de afdoening van die zaak met zich brengen. Feitenrechtspraak en Hoge Raad zijn er gezamenlijk voor verantwoordelijk dat die doorlooptijd zo kort mogelijk is. Het kort houden van de tijd tussen de binnenkomst van de vraag bij de griffie van de Hoge Raad en beantwoording van de vraag door de Hoge Raad heeft hoge prioriteit. De ambitie is om een vraag binnen gemiddeld circa 5 maanden na binnenkomst van de vraag te beantwoorden.</p> <p>Voor de totale duur van de procedure is daarnaast van belang dat de feitenrechter die de vraag heeft gesteld onmiddellijk de voor beantwoording van de vraag benodigde stukken aan de Hoge Raad toezendt. De hoop en verwachting is dat dit gebeurt binnen twee weken nadat de feitenrechter heeft beslist de prejudiciële vraag te stellen. Dat zou betekenen dat de prejudiciële vraag binnen in totaal vijf maanden na de beslissing de vraag te stellen wordt beantwoord.</p>
4: Reikwijdte rechtsvraag	<p>Het is niet eenvoudig hierover een verwachting uit te spreken. Of een vraag zich leent voor beantwoording moet worden beoordeeld aan de hand van het wettelijk criterium of de beantwoording 'bijzonder gewicht kan worden toegekend, gelet op het met de vraag gemoeide zaaksoverstijgend belang.' Wat daaronder dient te worden verstaan zal de rechtsontwikkeling moeten uitwijzen. De hoop is in elk geval dat de prejudiciële vragen de gehele strafrechtspleging zullen bestrijken. Misschien kan het instrument in het bijzonder een rol vervullen in het kader van de uitleg van nieuw recht, waarbij zowel kan worden gedacht aan nieuwe wetgeving als aan internationale ontwikkelingen die rechtsvragen oproepen.</p>

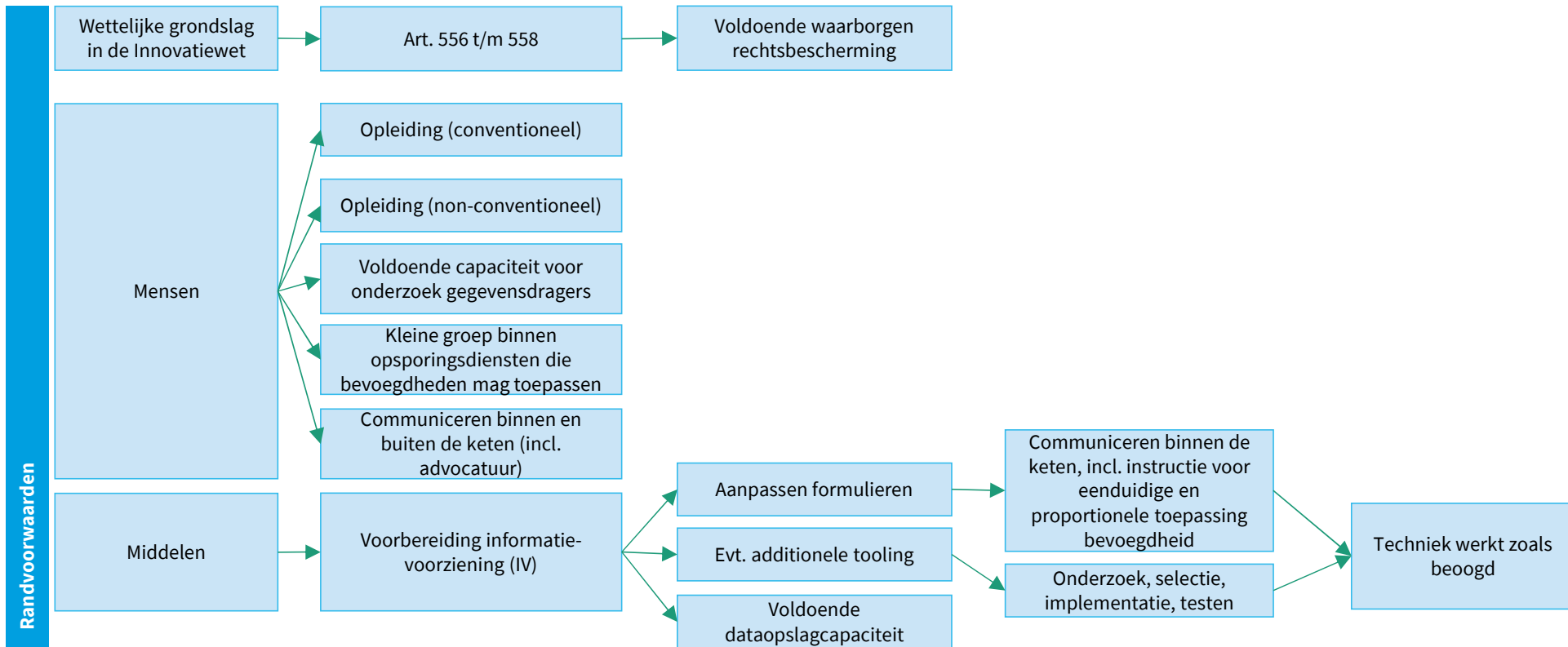
5. Nulmeting - Verwachtingen van de betrokkenen bij de indicatoren (3/3)

Indicator	Verwachtingen
5: Samenwerking tussen rechters	In aanloop naar de pilot zal vanuit de Hoge Raad op verschillende informele wijzen in contact worden getreden met de Rechtspraak over de wijze waarop de Rechtspraak en de Hoge Raad het instrument van de prejudiciële procedure kunnen aanwenden. De Hoge Raad hoopt daarnaast gedurende de pilot ten behoeve van de Rechtspraak een faciliterende rol te kunnen vervullen. Periodiek en incidenteel onderling contact over de stand van zaken, de kwantiteit van de aangeleverde zaken en de aard van de gestelde vragen, zijn daarvan hopelijk onderdeel.
6: Effectiviteit van de procedure, rechtseenheid en rechtsontwikkeling	Men is positief gestemd over de gevolgen van de prejudiciële procedure voor de effectiviteit van het strafproces, de rechtseenheid en de rechtsontwikkeling. De verwachting is dat de Hoge Raad erdoor in staat wordt gesteld sneller op binnen de rechtspraak levende rechtsvragen te kunnen inspelen. De hoop is dat de procedure daarmee ten opzichte van de normale cassatieprocedure een weliswaar bescheiden, maar niettemin zinvolle aanvullende rol van betekenis zal vervullen. Prejudiciële vragen en antwoorden gaan een prominente rol spelen in de informatievoorziening van het Landelijke Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBVr), dat dit soort (juridische) kennis, in opdracht van het Landelijk Overleg Vakinhoud Strafrecht (LOVS), zo snel als mogelijk beschikbaar stelt aan alle rechters en juridisch medewerkers. Ook dat kan een impuls zijn voor de rechtseenheid.

Andersson Elffers Felix

Pilot 2 – Gegevens na inbeslagneming

1. Randvoorwaarden voor invoering van de pilot

Toelichting bij de randvoorwaarden

Randvoorwaarden

Wet

Ingevolge de Innovatiewet worden in het Wetboek van Strafvordering de artikelen 556 t/m558 ingevoegd. Deze artikelen vormen de wettelijke grondslag om de bevoegdheden in te zetten. Voor de inrichting van deze bevoegdheden is als voorschrift meegegeven dat steeds een afweging dient te worden gemaakt: of uitoefening zich redelijkerwijs verhoudt tot het strafvorderlijk doel voor ogen én of geen andere, minder zware middelen dit doel kunnen bereiken. Artikel 558 dient als steunbevoegdheid (ongedaan maken biometrische versleuteling) om de overige bevoegdheden slagvaardig te kunnen inzetten. De bevoegdheden in de verschillende artikelen kunnen los van elkaar worden ingezet. De pilot beziet inzet van art. 558 alleen in context van inzet van art. 556 en 557.

Mensen

Pilotdeelnemers dienen voldoende opgeleid/getraind te zijn voor de inzet van de nieuwe bevoegdheden en/of hebben goede werkinstructies nodig. De inrichting van deze opleidingen (bij de verschillende opsporingsdiensten) is nog niet geconcretiseerd. Als opleidingsdeelnemers worden nu 22 leden van de TDO'en, 8 van het team DIGI van de KMar en 18 deelnemers van de BOD-en gespecificeerd. De bedoeling is dat deze mensen een expertgroep 'gegevens na inbeslagneming' vormen en ervaringen e.d. uitwisselen die uiteindelijk input vormen voor de vormgeving van de opleidingen. De bedoeling is dat met een kleine/beheersbare groep functionarissen wordt gewerkt die de bevoegdheden mag toepassen, en pas in een later stadium wordt deze groep evt. uitgebreid. Dit geldt niet binnen de rechtspraak, aangezien de vordering tot machtiging bij iedere Rechter-Commissaris mag worden aangebracht. Daarnaast dienen binnen de opsporingsdiensten voldoende mensen beschikbaar te zijn om het onderzoek van de gegevensdragers uit te voeren. Ten slotte dienen alle betrokkenen (binnen en buiten de keten) geïnformeerd te worden over de pilot.

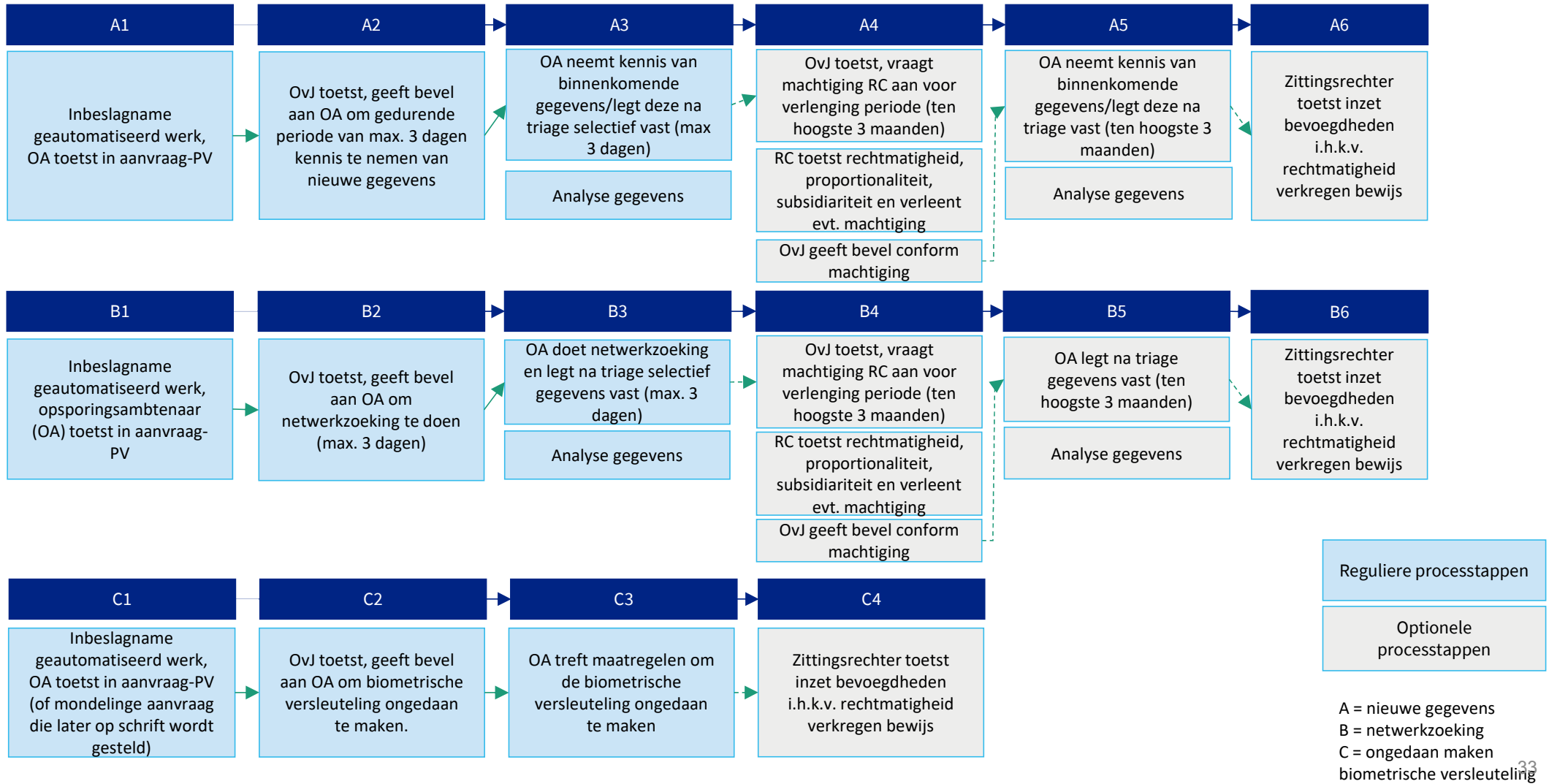
Middelen

Met name aan de IV-kant zijn investeringen nodig. Bijvoorbeeld dienen de betrokken organisaties formulieren aan te passen (en te communiceren binnen de keten naar de eindgebruikers) en moet onderzocht worden of er additionele tooling nodig is voor de netwerkzoeken. Tevens dient er voldoende dataopslagcapaciteit beschikbaar te zijn.

Techniek

De techniek dient naar behoren te werken. De te gebruiken tooling dient beschikbaar te zijn en de mensen die ermee moeten werken dienen op de hoogte zijn van de werking ervan en hoe er mee te werken.

2. Drie processchema's – nieuwe gegevens, netwerkzoeking, ongedaan maken biometrische versleuteling

NB dit schema is een gesimplificeerde weergave van het proces

Toelichting bij het processchema –nieuwe gegevens (1/3)

Stap A.1

De opsporingsambtenaar (OA) neemt in geval van een ontdekking op heterdaad van een strafbaar feit of in geval van verdenking van een VH-feit een geautomatiseerd werk in beslag. Daarbij ontstaat de behoefte om gegevens die ten tijde van de inbeslagneming nog niet op het geautomatiseerd werk opgeslagen waren, vast te leggen of ervan kennis te nemen. Het gaat daarbij om 'staande' (dus niet 'stromende') gegevens (bijvoorbeeld nieuwe bestanden of berichten, maar geen gesprekken).

Stap A.2

De OvJ geeft een bevel aan de OA om gedurende periode van max. 3 dagen kennis te nemen van nieuwe gegevens.

Stap A.3

De OA neemt kennis van nieuwe/binnenkomende gegevens en/of legt deze na triage vast. Daarna volgt de analyse van de gegevens. Evt. niet relevante gegevens (of gegevens van geheimhouders) worden vernietigd.

Stap A.4

Wanneer het belang van het onderzoek dit dringend vordert, kan de OvJ na machtiging van de RC het bevel voor een periode tot ten hoogste drie maanden (na inbeslagname van het geautomatiseerd werk) verlengen. Indien de RC geen machtiging verleent, koppelt de OvJ dit terug aan de OA.

Stap A.5

De OA neemt kennis van nieuwe/binnenkomende gegevens en/of legt deze vast.

Stap A.6

De rechter beoordeelt/toetst (impliciet) de inzet van de bevoegdheid in het kader van de rechtmatigheid van het verkregen bewijs.

Toelichting bij het processchema – netwerkzoeking (2/3)

Stap B.1

De opsporingsambtenaar (OA) neemt in geval van een ontdekking op heterdaad van een strafbaar feit of in geval van verdenking van een VH-feit een geautomatiseerd werk in beslag. Daarbij ontstaat in het belang van het onderzoek de behoefte om een netwerkzoeking (bijv. van gegevens in de cloud van een mobiele telefoon) te doen. OA beschrijft in aanvraag-PV de wettelijke grondslag, onderzoeksbelang, proportionaliteit en subsidiariteit.

Stap B.2

De OvJ toetst rechtmatigheid, onderzoeksbelang, proportionaliteit en subsidiariteit van de maatregel. Indien akkoord: Op bevel van de OvJ voert de opsporingsambtenaar na inbeslagneming een netwerkzoeking uit. Het bevel voor de netwerkzoeking wordt binnen drie dagen na inbeslagneming genomen. De netwerkzoeking dient dan binnen drie dagen na de inbeslagneming te worden uitgevoerd. Het bevel is schriftelijk maar kan bij dringende noodzaak ook mondeling gegeven worden (de OvJ zet het bevel dan binnen 3 dagen op schrift). De OvJ kan ook een selectie maken welke categorieën gegevens wel/niet mogen worden vastgelegd.

Stap B.3

Na triage ('welke gegevens vastleggen?') legt de OA in de netwerkzoeking aangetroffen gegevens vast. Daarna volgt de analyse van de vastgelegde gegevens. Evt. niet relevante gegevens (of gegevens van geheimhouders) worden vernietigd.

Stap B.4

Indien er meer tijd nodig is om de netwerkzoeking uit te voeren, vraagt de OvJ een machtiging van de RC. De RC toetst op rechtmatigheid, proportionaliteit en subsidiariteit en verleent bij akkoord machtiging. Na machtiging van de RC verlengt de OvJ het bevel eenmaal voor een periode tot ten hoogste drie maanden (na inbeslagnaming geautomatiseerd werk). Indien de RC geen machtiging verleent, koppelt de OvJ dit terug aan de OA. De RC kan ook de vordering gedeeltelijk toewijzen, bijvoorbeeld voor bepaalde categorieën gegevens.

Stap B.5

De OA neemt kennis van de in de netwerkzoeking aangetroffen gegevens en legt deze (na triage) vast.

Stap B.6

De rechter beoordeelt/toetst (impliciet) de inzet van de bevoegdheid in het kader van de rechtmatigheid van het verkregen bewijs.

Toelichting bij het processchema – ongedaan maken biometrische versleuteling (3/3)

Stap C.1

De OA neemt een geautomatiseerd werk in beslag. Het werk is beveiligd met biometrische versleuteling in de vorm van vingerafdruk of een opname van de iris of het gezicht. Hierbij volstaat de huidige wetgeving/jurisprudentie om de OA door middel van het zo nodig onder gepaste dwang plaatsen van de vinger van degene die toegang kan verschaffen tot het geautomatiseerd werk deze toegang te verschaffen. Artikel 558 dient als steunbevoegdheid (ongedaan maken biometrische versleuteling) om de overige bevoegdheden slagvaardig te kunnen inzetten. De bevoegdheden kunnen echter ook zonder artikel 558 worden ingezet (en vice versa).

Stap C.2

De OvJ geeft een bevel aan de OA om biometrische versleuteling (vingerafdruk of een opname van de iris of het gezicht) ongedaan te maken.

Stap C.3

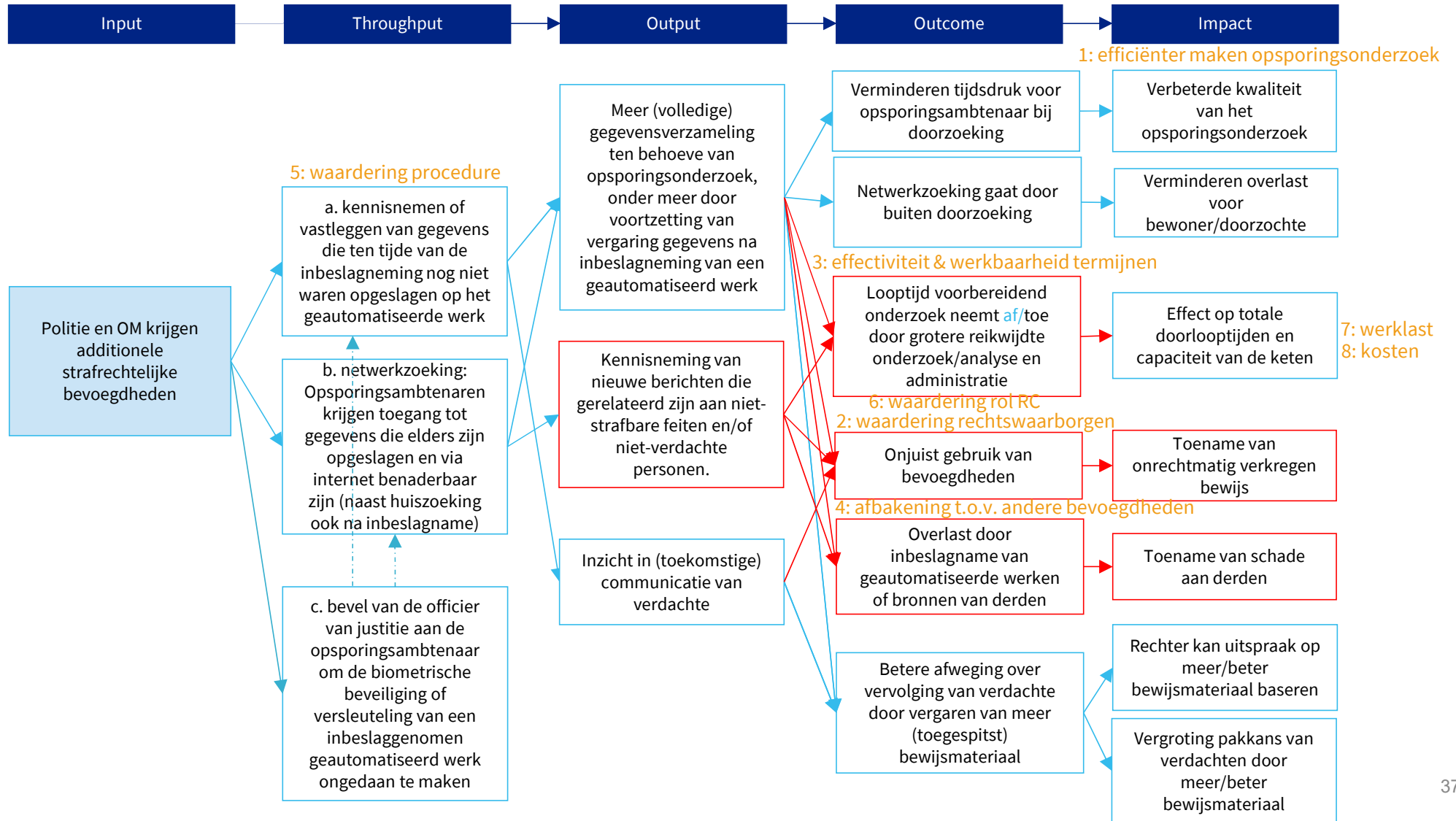
De OA treft maatregelen om de biometrische versleuteling ongedaan te maken.

Stap C.4

Wanneer artikel 558 Sv wordt ingezet als steunbevoegdheid voor de andere twee bevoegdheden, beoordeelt/toetst de rechter inzet van de bevoegdheid in het kader van de rechtmatigheid van het verkregen bewijs.

3. Doelenboom

In oranje de genummerde evaluatiecriteria

Toelichting op de doelenboom (1/2)

Input

De nieuwe bevoegdheden zijn:

- (A) kennisnemen en/of vastleggen van binnenkomende gegevens (gegevens die ten tijde van inbeslagneming nog niet waren opgeslagen op het geautomatiseerd werk) door de opsporingsambtenaar op bevel van de OvJ.
- (B) netwerkzoeking door de opsporingsambtenaar na inbeslagneming (op bevel van de OvJ) en
- (C) ongedaan maken van biometrische beveiliging van een geautomatiseerd werk. Dit is een steunbevoegdheid voor A en B, die overigens ook zelfstandig kunnen worden toegepast.

Throughput

Het feitelijk gebruiken van de bevoegdheden door de OvJ en de opsporingsambtenaar. Met de wijzigingen in bevoegdheden krijgt de zittende magistratuur bij verlenging een vooraf toetsende rol voor het (gedeeltelijk) verlenen van een machtiging.

Output

De prestaties die door inzet van de nieuwe bevoegdheden worden verwacht zijn de volgende:

- Er worden meer gegevens verzameld (die eerder niet toegankelijk waren, en die als bewijsmiddel kunnen worden gebruikt), die voor het opsporingsonderzoek gebruikt kunnen worden.
- Een risico is dat opsporingsambtenaren kennisnemen van gegevens waarvoor deze bevoegdheid niet bedoeld is ('stromende' vs 'staande' gegevens).
- Er kan inzicht worden verkregen in de toekomstige gegevens van de verdachte (bijvoorbeeld bij binnenkomende berichten op de telefoon).

Toelichting op de doelenboom (2/2)

Outcome

- Door de vollediger verzameling van gegevens (niet ter plaatse) kan de tijdsdruk op de opsporing worden verminderd.
- Er is mogelijk meer tijd en capaciteit nodig voor het kennisnemen en/of vastleggen en vervolgens analyseren van gegevens. Mogelijk neemt hierdoor de doorlooptijd van het onderzoek toe. Tegelijkertijd kan de doorlooptijd evt. verkort worden als er meer bewijs door deze bevoegdheden wordt verzameld en het onderzoek eerder kan worden afgerond.
- Omdat potentieel live kan worden meegekeken met de communicatie van de verdachte, ontstaat het risico dat de bevoegdheid onjuist wordt ingezet, bijvoorbeeld voor 'stromende' i.p.v. 'staande' gegevens' (evt. (per ongeluk) omzeilen van inzet van andere bevoegdheden). Hier is de afbakening van andere bevoegdheden het grootste risico.
- Een mogelijk ongewenst neveneffect betreft collectief gebruik van geautomatiseerde werken of bronnen van derden: indien van een huishouden een werk of bron in beslag wordt genomen, ervaren derden hier mogelijk overlast van.
- Ook kan meer bewijsmateriaal worden verzameld en de vervolgbaarheid van de verdachte worden vergroot.

Impact

- Door de verminderde tijdsdruk tijdens de opsporing kan de kwaliteit van het opsporingsonderzoek verbeterd worden.
- Een mogelijk onvoorzien neveneffect kan zijn dat door de grote hoeveelheden gegevens die onderzocht worden de doorlooptijd van onderzoeken vergroot en dat er veel extra capaciteit nodig is voor kennisneming/vastlegging van de gegevens. Tegelijkertijd kan de totale doorlooptijd in de keten mogelijk verkort worden doordat er meer en beter bewijs beschikbaar komt.
- Onjuist gebruik van bevoegdheden leidt mogelijk tot onvoorzien onrechtmatig verkregen bewijs.
- Overlast aan derden door inbeslagname van collectief gebruikte geautomatiseerde werken of bronnen leidt mogelijk tot schade aan derden.
- Omdat er meer bewijsmateriaal wordt verzameld, is de kans groter dat het tot een vervolging van de verdachte komt. Tegelijkertijd kan ook meer ontlastend materiaal worden gevonden, waardoor de verdachte mogelijk niet meer vervolgd wordt. Zo kan de rechter zijn uitspraak op meer bewijsmateriaal baseren.

4. Evaluatiecriteria

Op de pagina's hierna volgt een operationalisering van de indicatoren waarmee deze pilot geëvalueerd gaat worden. Op basis van de Memorie van Toelichting, onze eigen SCOPAFIJTH-analyse en input van de werkgroepleden betrokken bij deze pilot zijn wij tot de volgende indicatoren gekomen:

	Indicator	Bron
1	Efficiënter maken van het opsporingsonderzoek	Verzoek van werkgroepleden
2	Waardering van de rechtswaarborgen	Memorie van Toelichting
3	Effectiviteit & werkbaarheid van termijnen	Memorie van Toelichting
4	Afbakening van bevoegdheden t.o.v. andere bevoegdheden	Verzoek van werkgroepleden
5	Waardering van de procedure	Memorie van Toelichting
6	Waardering van de rol van de RC	Memorie van Toelichting

	Indicator	Bron
7	Werklast	SCOPAFIJTH, i.o. met werkgroep
8	Kosten	SCOPAFIJTH, i.o. met werkgroep

4. Evaluatiecriteria - operationalisering (1/3)

Indicator	Operationalisering	Evaluatie	Toelichting
1: Efficiënter maken van het opsporingsonderzoek	<ul style="list-style-type: none"> Aantal/aandeel keren dat inzet bevoegdheid heeft geleid tot 'relevante gegevens' Waardering van inzet bevoegdheid door betrokkenen 	<ul style="list-style-type: none"> Registratie aantal keren bevoegdheid ingezet (Registratie Summit/steekproef) Evaluatiegesprek (politie/KMar/BOD'en in context van intervisiegesprekken) betrokkenen over waardering 	Heeft de toevoeging van bevoegdheden geleid tot 'relevante' (= in het onderzoek gebruikte) gegevens? Dit is m.n. relevant voor de vraag of bijstelling van de bevoegdheid nodig is voor goede inzet. Uit groepsgesprekken ophalen hoe betrokkenen de inzet van de bevoegdheid waarderen.
2: Waardering van de rechtswaarborgen	<ul style="list-style-type: none"> Waardering proportionaliteit en subsidiariteit toepassing bevoegdheden Waardering aantal keren/momenten dat men bevoegdheid had willen inzetten maar dat niet mocht Aantal keren dat inzet bevoegdheid is toegewezen/gedeeltelijk toegewezen/afgewezen of als onrechtmatig beoordeeld incl. redenen 	<ul style="list-style-type: none"> Evaluatiegesprek per type pilotdeelnemer Registratie aantal keren dat inzet bevoegdheid (gedeeltelijk) is toegewezen/als onrechtmatig is beoordeeld (in GPS onderzoek) en redenen voor beslissing. Alternatief: registratie in steekproef. <i>Redenen evt. via enquête/werksessie achterhalen.</i> 	<p>Kwalitatieve beoordeling van proportionaliteit, subsidiariteit op abstract niveau (geen individuele zaken). Dit kan meerdere keren gedurende de pilot onderzocht worden om bij te sturen.</p> <p><i>Politie zoekt nog uit welke informatie over reden van afwijzing/gedeeltelijke toewijzing wordt geregistreerd.</i></p>
3: Effectiviteit & werkbaarheid van termijnen	<ul style="list-style-type: none"> Periode waarbinnen gegevens bij inzet bevoegdheid zijn aangetroffen Aantal/aandeel aangevraagde verlengingen Gemiddelde duur van de verlenging in dagen Tijd benodigd voor doorbreken beveiliging 	<ul style="list-style-type: none"> Steekproef: registratie toegekende termijnen Steekproef: registratie binnen welke termijn zijn welke gegevens opgehaald Steekproef: registratie type/mate van beveiliging Steekproef: registratie tijd benodigd voor doorbreken beveiliging Optie: registratie aantal aangevraagde verlengingen (in GPS onderzoek) Evaluatiegesprek betrokkenen 	<p>Binnen welke termijn zijn 'relevante gegevens' aangetroffen? Hoe vaak volstaat de termijn van 3 dagen, hoe vaak was er meer tijd nodig? Welke rol speelt het moeten doorbreken van de versleuteling? Volledige registratie is te arbeidsintensief, daarom volstaan met steekproeven (volgen van zaken) en een afsluitend groepsgesprek.</p> <p><i>Politie zoekt nog uit welke informatie makkelijk uit registraties te halen is.</i></p>

4. Evaluatiecriteria - operationalisering (2/3)

Indicator	Operationalisering	Evaluatie	Toelichting
4: Afbakening van bevoegdheden t.o.v. andere bevoegdheden	<ul style="list-style-type: none"> • Waardering door betrokkenen: hoe duidelijk is de bevoegdheid afgebakend t.o.v. andere bevoegdheden? 	Kwalitatief in evaluatiegesprekken per type pilotdeelnemer (opsporing: gebruik maken van intervisiebijeenkomsten)	Relevant is m.n. de afbakening t.o.v. bevoegdheden voor stromende gegevens (bijv. tap). Politie bespreekt dit gedurende intervisie, uitkomsten op hoofdlijnen worden met pilotgroep gedeeld
5: Waardering van de procedure	<ul style="list-style-type: none"> • Waardering procedure door betrokkenen • Noodzaak 'getrapte bevoegdheid' 	Kwalitatief in evaluatiegesprekken, ook meenemen in intervisiebijeenkomsten	<ul style="list-style-type: none"> • De rol van OvJ/opsporing kan hier ook expliciet onderzocht worden (o.a.: bijv. bereikbaarheid OvJ bij getrapte bevoegdheid) • Aandachtspunt: De procedure verandert mogelijk gedurende de pilot (verfijning n.a.v. in de pilot opgedane ervaring), daarom meenemen in intervisiebijeenkomsten
6: Waardering van de rol van de RC	<p>Waardering van rol van RC door betrokkenen op verschillende momenten in het proces:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan RC goed overzien wat er gebeurt? • Heeft RC voldoende informatie om te kunnen beslissen over verlenging? • Waar lopen RC'en tegen aan? 	Kwalitatief in evaluatiegesprekken	<p>Met waardering van de rol van de RC wordt bedoeld: 'is de procedure/regeling zo ingericht dat de RC goed in staat wordt gesteld om zijn ("rechtswaarborgend") werk te doen?'. Waardering/beoordeling vindt plaats door de RC'en op abstract niveau (geen individuele zaken).</p>

4. Evaluatiecriteria - operationalisering (3/3)

Indicator	Operationalisering	Evaluatie	Toelichting
7: Werklast	<ul style="list-style-type: none"> Tijd besteed aan de inzet van de bevoegdheid per processtap Frequentie toepassing bevoegdheid 	<ul style="list-style-type: none"> Steekproef: Registratie tijdsbesteding door betrokkenen Registratie: frequentie toepassing bevoegdheden Zoveel mogelijk gebruik maken van normtijden bij bestaande processen Waar nodig: Werksessie (Delphi) met betrokkenen 	<ul style="list-style-type: none"> Aandachtspunt: Proceswijzigingen gedurende de pilot kunnen effect hebben op tijdsbesteding. Aandachtspunt: Vergelijking met situatie zonder inzet van deze bevoegdheden zal niet overal mogelijk zijn (evt. vergelijking tijdsbesteding tap). Mogelijk is een indicatie te geven van de totale werklast door met bandbreedtes frequentie van toepassing bevoegdheden te rekenen.
8: Kosten	<ul style="list-style-type: none"> Materiële kosten Indicatie (waar mogelijk): personele kosten 	<ul style="list-style-type: none"> Bijhouden materiële kosten verbonden aan de pilot door projectleiders Voor opsporing gebruik maken van omreken Tabellen fte → euro's 	<p>Materiële kosten die door de uitvoering van de pilot ontstaan (zoals kosten (inzet van) apparatuur). Daarbij wordt een verschil gemaakt tussen incidentele en structurele kosten. De resultaten zullen indicatief zijn. Personele kosten kunnen evt. in bandbreedtes worden aangegeven, waar een omrekening van fte in euro's onomstreden is. Er wordt geprobeerd om zo veel mogelijk een indicatie te geven van incidentele en structurele kosten.</p> <p><i>Advies: Kosten personeel (behalve werklast in fte) desnoods buiten beschouwing laten</i></p>

5. Nulmeting – stand van zaken

Stand van zaken ten aanzien van de nulmeting

- Vanwege het feit dat het in deze pilot om het beproeven van nieuwe bevoegdheden gaat, is het niet mogelijk om een nulmeting te houden.
- Daarnaast zijn niet alle indicatoren geschikt voor meting vanaf de nulmeting, bijvoorbeeld omdat ze pas te volgen zijn bij de uitvoering.
- Om die reden is in deze pilot bij de ketenpartners per indicator de verwachting van betrokkenen geïnventariseerd. Deze verwachtingen zijn weergegeven op de volgende slides. Als richtsnoer dienen daarbij de vragen die ook gedurende de evaluatie beantwoord dienen te worden. Betrokkenen is gevraagd om daarbij ook na te denken over de risico's en ontwikkelingen die zij in de pilot verwachten.

5. Nulmeting - Verwachtingen van betrokkenen bij de indicatoren (1/3)

Indicator	Verwachtingen
1: Efficiënter maken van het opsporingsonderzoek	<p>Naar verwachting zullen de bevoegdheden relatief vaak worden ingezet, ook al is dat lastig in te schatten omdat netwerkzoekingen nu ook al worden uitgevoerd. In vele strafzaken is digitaal bewijsmateriaal immers erg belangrijk. Dat varieert van onderzoeken naar cybercrime tot VVC-zaken. Ook in zaken betreffende fraude, oplichting en zeker ook stalking, bedreiging, Kipo e.d. is digitaal bewijsmateriaal dat elders is opgeslagen erg belangrijk en zal daar dus onderzoek naar geschieden. Aan de andere kant bevindt zich in veel 'eenvoudige' zaken ook veel bewijs nog op het toestel zelf, waarbij een netwerkzoeking na inbeslagname niet altijd meer nodig is.</p> <p>Of het nodig is om bewijsmateriaal in nagekomen gegevens op te halen zal afhangen van het belang van en voor het onderzoek. De verwachting is dat de inzet van de bevoegdheden leidt tot relevant bewijsmateriaal. Digitaal bewijsmateriaal is in veel gevallen belangrijk om ander bewijsmateriaal nader te duiden. Daarvoor kan het belangrijk zijn om ook een netwerkzoeking te doen.</p>
2: Waardering van de rechtswaarborgen	<p>De waardering voor de wijze van borging zoals van proportionaliteit en subsidiariteit van de inzet van de bevoegdheden zal uit de pilot blijken. De pilot is zo ingericht dat de inzet van bevoegdheden per casus en aan de hand van de omstandigheden van het geval wordt bepaald. De ernst van het feit speelt hierbij een rol. Dat is niet anders dan bij de inzet van andere bevoegdheden. Verder zal aan de hand van deze criteria worden beoordeeld hoe ver men mag gaan tijdens de doorzoeking. Voor de vraag of en zo ja, in hoeverre, gedwongen biometrische ontsluiting nodig zal zijn en toegestaan kan worden, zal de handreiking van het OM die hiervoor is opgesteld, handvatten bieden.</p> <p>Het zal voorkomen dat de inzet van de nieuwe bevoegdheden (gedeeltelijk) wordt afgewezen. Hoe vaak dat voorkomt zal ook afhankelijk zijn van de kennis en expertise over de bevoegdheden bij de aanvrager. Er is reden om te verwachten dat er gedurende pilot een bepaalde balans zal moeten ontstaan doordat beslissingen van de RC's indirect zullen gaan bijsturen in de kwaliteit van de vorderingen. Dus in het begin zullen de vorderingen vaker tot bijsturingen reden geven, totdat de rechtsontwikkeling, die via de RC's en daarna de rechtbanken zal worden ingezet, binnen het OM en de Politie zal worden omgezet in beleid. Het is lastig in te schatten hoe vaak en met welke redenen de inzet van de bevoegdheden (gedeeltelijk) wordt afgewezen. Er wordt wel verwacht dat de RC een begrenzendende rol zal hebben, waarin ook is voorzien.</p>

5. Nulmeting - Verwachtingen van betrokkenen bij de indicatoren (2/3)

Indicator	Verwachtingen
3: Effectiviteit en werkbaarheid van termijnen	<p>Of de termijnen zullen voldoen is een van de grootste vragen van deze pilot, omdat vooral de capaciteit en technische mogelijkheden aan de uitvoeringskant hierbij een rol speelt. Een bepalende factor daarin lijkt het doorbreken van de beveiliging van hardware. De verwachting is dat de termijn van drie dagen voor het opsporingsteam vaak onvoldoende zal zijn en daarom vaak verlenging nodig zal zijn. Dit komt omdat eerst het apparaat binnengedrongen moet worden, en daarna snel keuzes zullen moeten worden gemaakt welke gegevensdrager eerst wordt onderzocht en bijvoorbeeld om nadere wachtwoorden aan te treffen om in de cloud te zoeken. Vooral bij inbeslagname van meerdere gegevensdragers zullen de termijnen te kort zijn, zo is de inschatting.</p>
4: Afbakening van bevoegdheden t.o.v. andere bevoegdheden	<p>De verwachting is dat voldoende helder is hoe de bevoegdheden kunnen worden ingezet t.o.v. andere bevoegdheden. Om dit te bevorderen worden duidelijke instructies opgesteld. Maar opnieuw geldt dat gedurende de pilot de rechtsontwikkeling kan maken dat bijstellingen in de instructies noodzakelijk zijn. Daar zal dan ook periodiek op gelet worden. Indien er wel afbakeningsproblemen t.o.v. andere bevoegdheden ontstaan, zou dat mogelijk betrekking kunnen hebben op artikelen 126m Sv (wanneer 'binnenkomende gegevens na inbeslagname' te veel opgerekt wordt) en op artikelen 125j Sv, 126ng lid 2 Sv en 126nba Sv.</p>
5: Waardering van de procedure	<p>Aangenomen mag worden dat de procedure, die toch voor een belangrijk deel zijn grondslag vindt in de huidige praktijk, gewaardeerd zal worden door de opsporingsdiensten. Of en in hoeverre het OM, de advocatuur en de Rechtspraak de procedure ook zullen waarderen, zal afhangen van de verschillende aspecten, dat wil zeggen praktische uitvoeringsaspecten (bijv. (digitale) logistiek) en van meer juridische aspecten (bijv. de invulling van de proportionaliteit en subsidiariteit, de kwaliteit (onderbouwing) van de vordering). Overigens geldt voor al deze waarderingen dat deze gedurende de pilot kunnen en zullen variëren.</p> <p>Of er veel aanpassingen nodig zullen zijn valt moeilijk in te schatten, want dat hangt voor een belangrijk deel af van de voorbereiding en de pilotuitkomsten. Dat er aanpassingen gedurende de pilot zullen moeten plaatsvinden, bijvoorbeeld in bepaalde werkwijzen, is wel de verwachting.</p>

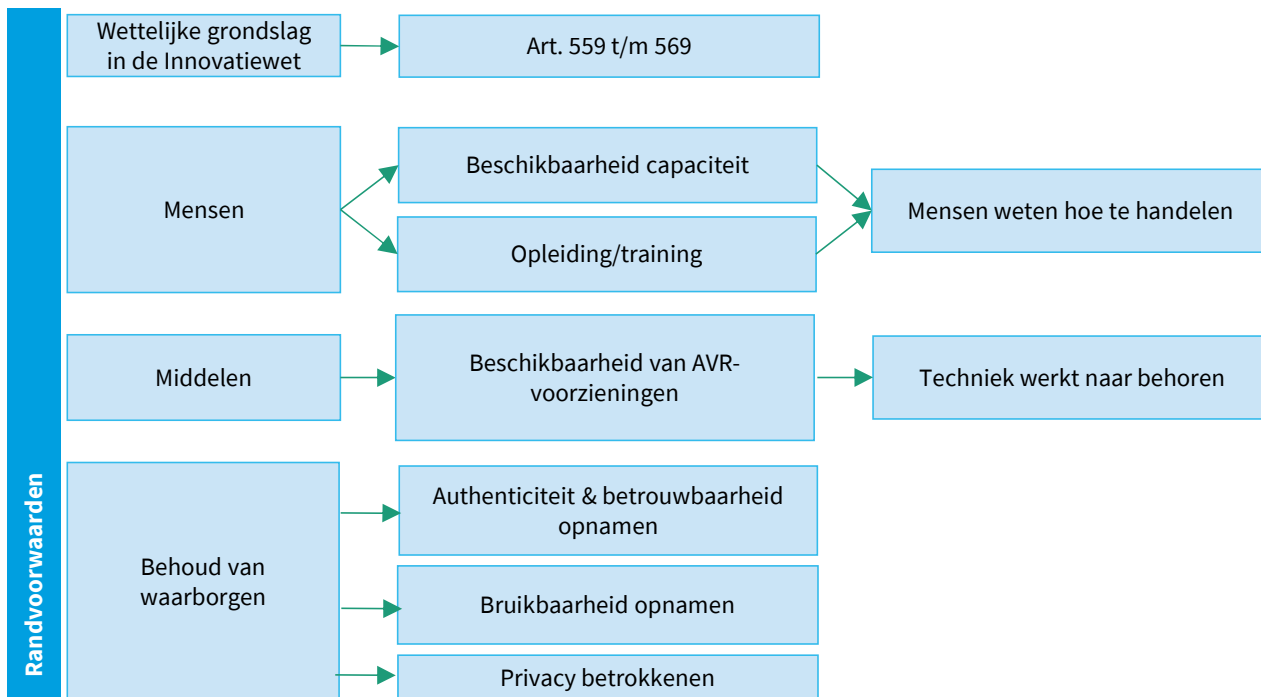
5. Nulmeting - Verwachtingen van betrokkenen bij de indicatoren (3/3)

Indicator	Verwachtingen
6: Waardering van de rol van de RC	<p>De waardering van de rol van de RC zal moeten blijken uit de pilot. In de inrichting van de pilot wordt er aandacht aan besteed dat de RC goed in staat wordt gesteld om zijn 'rechtswaarborgend' werk te doen. De contacten tussen de betrokken RC's en officieren van justitie zijn in ieder geval voldoende goed om de procedure naar behoren in te richten.</p> <p>De RC zal – in de meeste gevallen - alleen aan de voorkant, dat wil zeggen tot zijn of haar beslissing op de vordering, inzicht hebben in het proces. Dit is de gebruikelijke gang van zaken. Op dat moment (het beslismoment) moet de RC in ieder geval wel voldoende overzicht worden geboden om tot een goed overwogen beslissing te kunnen komen. Daar zal de pilot op ingericht moeten worden gedurende de voorbereiding. Een mogelijk risico betreft de vraag of technische aspecten niet te veel technische kennis van de RC vereisen. Ook zal de procedure in het begin waarschijnlijk meer tijd kosten, omdat het nieuwe bevoegdheden betreft.</p>
7: Werklast	<p>Vooralsnog wordt de inzet van de bevoegdheden gedurende de pilot beperkt door het relatief geringe aantal personen dat de bevoegdheden mag inzetten. De werklast per inzet van de bevoegdheden zal per organisatie verschillen. Per casus zal een opsporingsambtenaar (met opmaak aanvraag-pv, alsmede met het feitelijke onderzoek) meerdere dagen kwijt zijn, maar dat zal de praktijk uit moeten wijzen. Voor de RC'en wordt verwacht dat het (wanneer de kaders na de eerste opgedane ervaringen duidelijker zijn) net zoveel tijd zal kosten als de meeste vorderingen welke voorgelegd worden aan de RC'en.</p> <p>Het is onduidelijk of er een verandering/verschuiving in werklast zal plaatsvinden. Mogelijk zullen andere huidige bevoegdheden (bijv. netwerkzoeking tijdens de inbeslagneming) minder gaan plaatsvinden, ook al wordt dat door de betrokkenen voorlopig niet erg waarschijnlijk geacht.</p>
8: Kosten	<p>De voorziene kosten zijn opgenomen in het plan van aanpak van de pilot. Het is onbekend welke onvoorziene kosten kunnen ontstaan gedurende de pilot.</p>

Andersson Elffers Felix

Pilot 3 – AVR

1. Randvoorwaarden - invoering

Toelichting bij het processchema – invoering

Randvoorwaarden

Wet

De in de Art. 559 t/m 569 Innovatiewet voorgestelde bepalingen bevatten een toelichting op de gewijzigde omgang met opname van beeld/geluid of beeld & geluid, en de mogelijkheid om gebruik te maken van een opname in combinatie met een verkort PV in plaats van een volledig schriftelijk PV (zonder opname). Naar de hiermee samenhangende mogelijkheden (opnames vóór de terechtzitting, opnames verhoor, camerabeelden), verwijzen we in de vervolglides als Proces A en B. Artikel 562 geeft de rechtbank de mogelijkheid om op de terechtzitting een opname van geluid of beeld en geluid te maken. Naar de hiermee samenhangende mogelijkheden (opnames van de terechtzitting) verwijzen we in de vervolglides als Proces C.

Mensen

Met name voor proces A en B (maar ook voor C) dient voldoende capaciteit beschikbaar te zijn voor het (technisch) beschikbaar stellen van de opnames (inclusief selectie van de beelden en evt. onherkenbaar maken van betrokkenen). Daarnaast moeten voor proces A, B en C betrokken partijen weten hoe zij in dit proces moeten handelen (opgeleid/getraind zijn, duidelijke procesbeschrijvingen).

Middelen

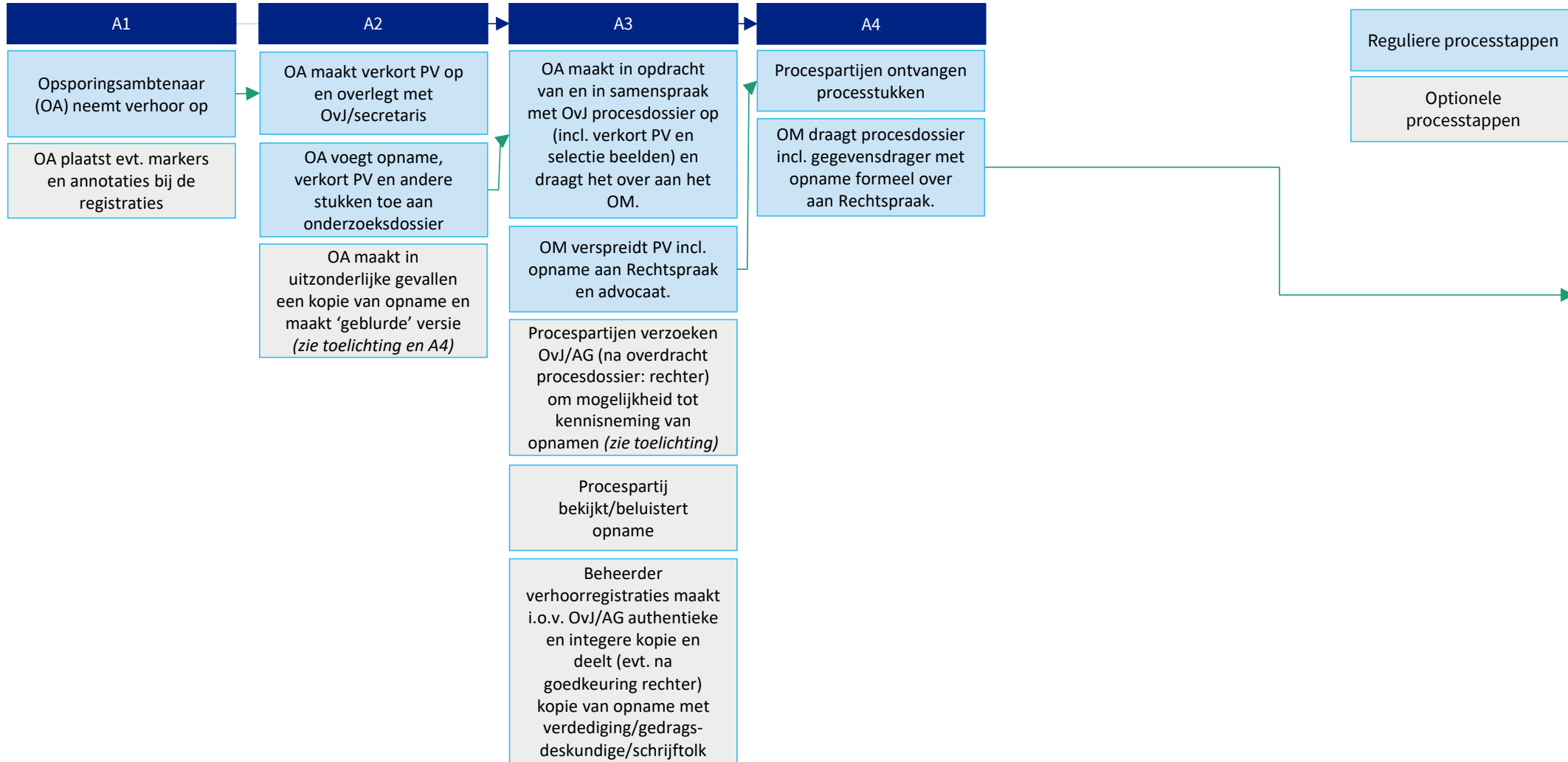
- Belangrijk is dat techniek, faciliteiten en verantwoordelijkheden met betrekking tot het beheer van de opnames in het procesdossier goed geregeld zijn, zodat bijv. alle betrokken partijen op een goede wijze in staat kunnen worden gesteld kennis te nemen van de opnames.
- De techniek en faciliteiten moeten naar behoren werken (m.n.: AVR-apparatuur, multimedievoorzieningen, ruimtes, delen van opnames in de keten met inachtneming van waarborgen). In proces C wordt in eerste instantie waarschijnlijk alleen gewerkt met geluidsopnames in de rechtbank. Dit is afhankelijk van de pilotlocatie (gekozen rechtbanken).

Behoud van waarborgen

Aanvullende randvoorwaarden zijn dat de authenticiteit en betrouwbaarheid (waarneembare kwaliteit van de inhoud) van de opnames gewaarborgd zijn, en dat de wettelijk beschermde privacy van betrokkenen gewaarborgd is (onherkenbaar maken van gezichten/stemmen waar nodig). Tevens dienen de opnames bruikbaar te zijn voor alle professionele en niet-professionele partijen en deelnemers.

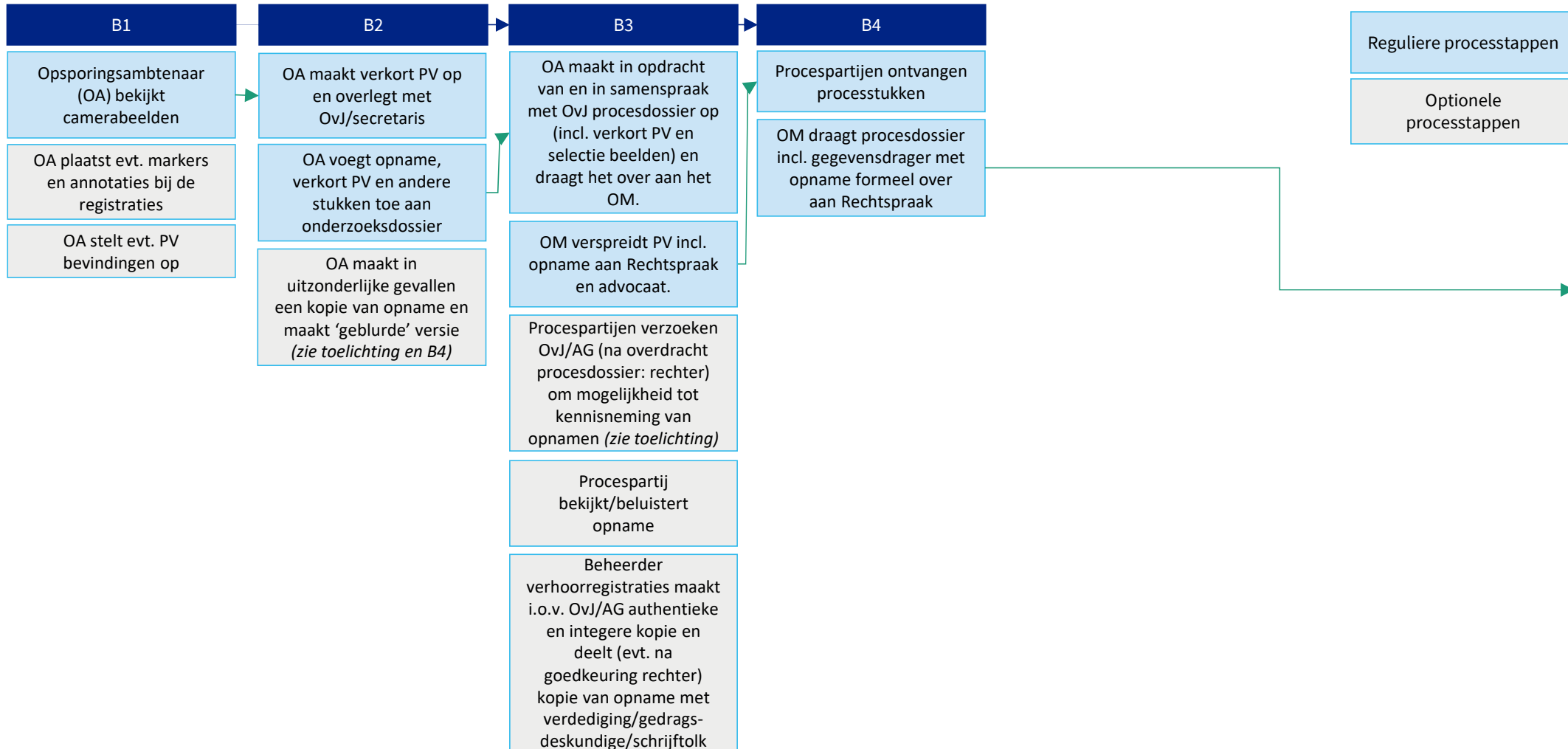
2. Processchema – uitvoering (proces A: verhoor)

A = opnamen verhoor
 B = opnamen camerabeelden
 C = opnamen van de terechtzitting

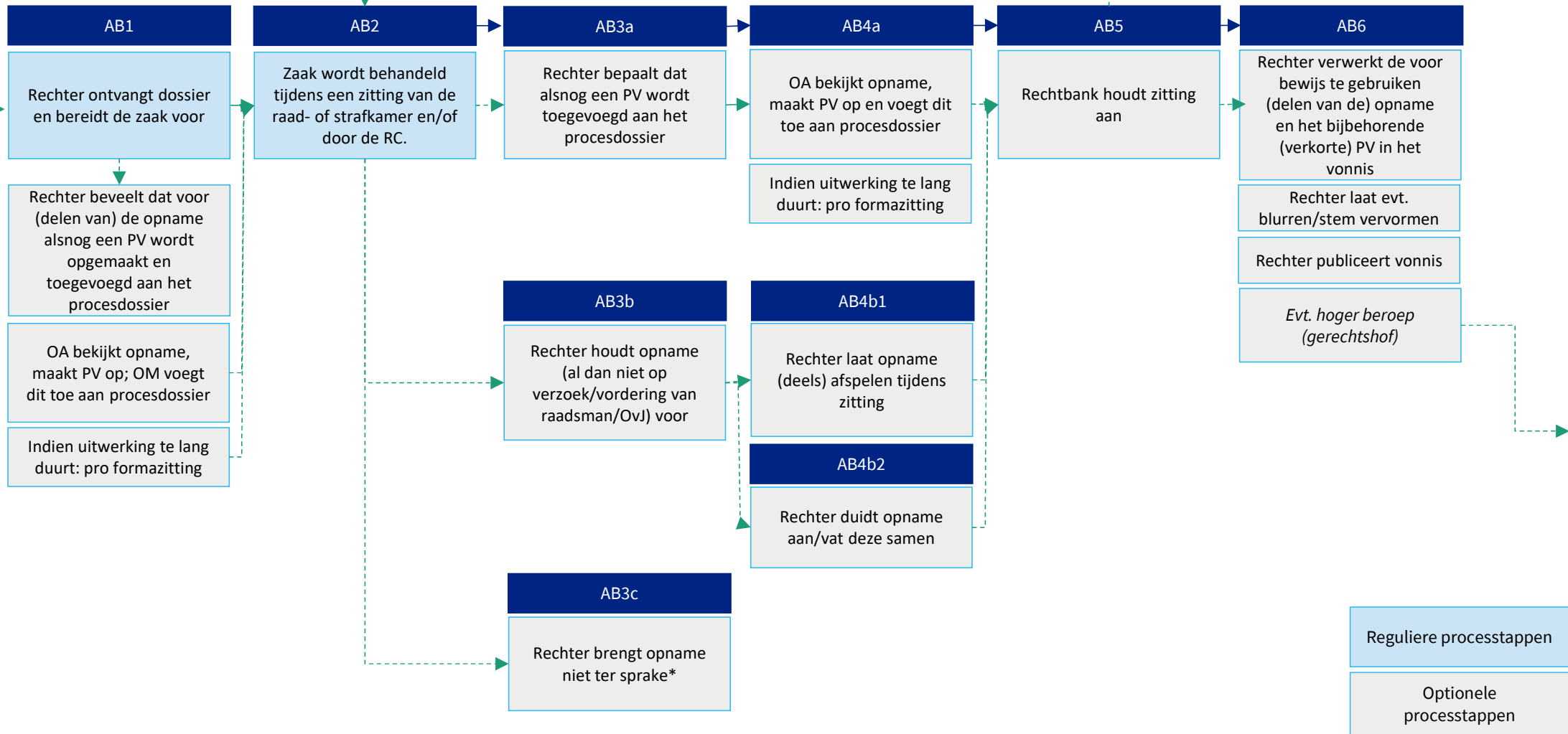
2. Processchema – uitvoering (proces B: camerabeelden)

A = opnamen verhoor
 B = opnamen camerabeelden
 C = opnamen van de terechtzitting

2. Processchema – uitvoering (proces A&B: verhoor/camerabeelden)

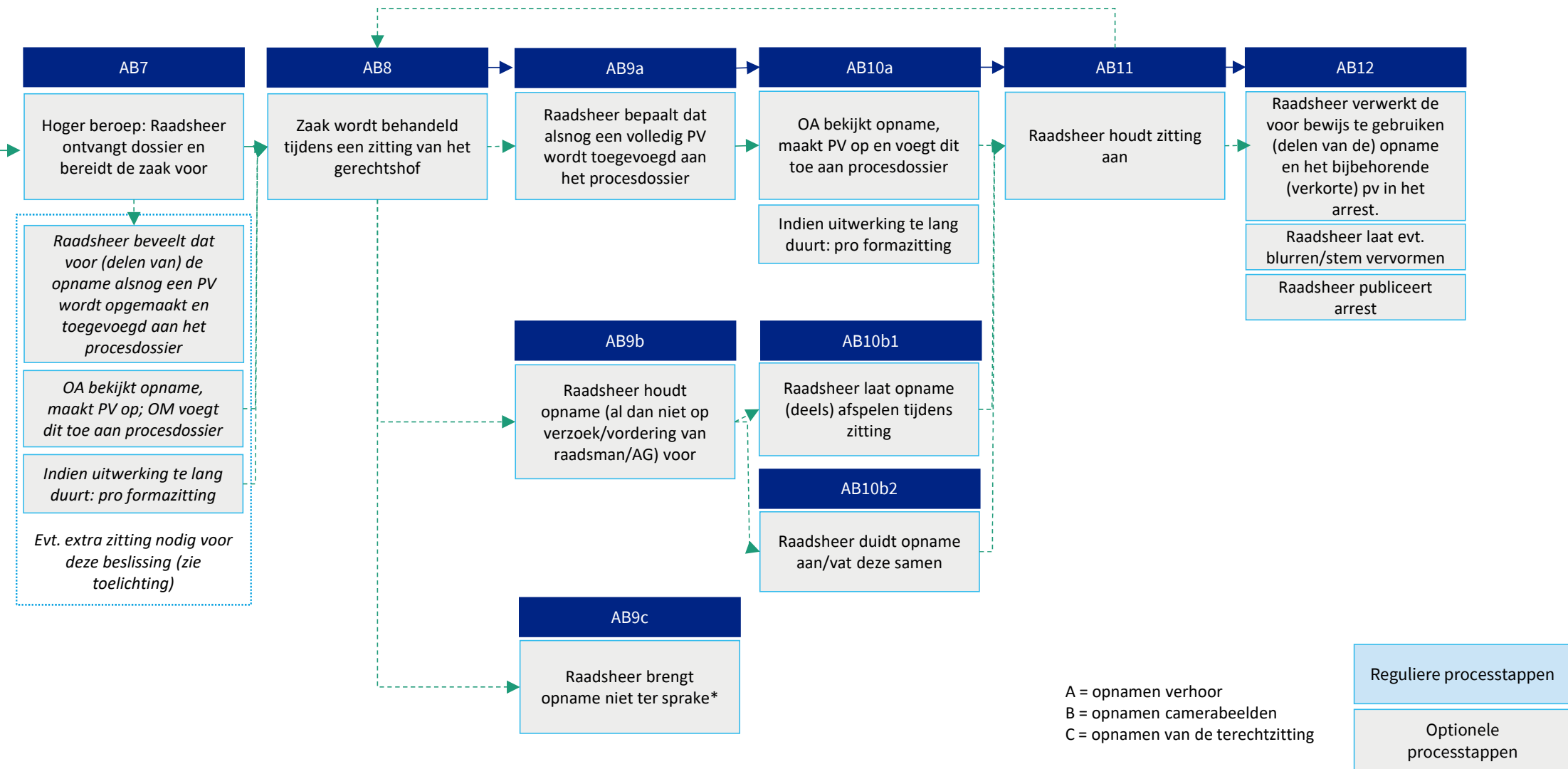
A = opnamen verhoor
B = opnamen camerabeelden
C = opnamen van de terechtzitting

*na instemming OvJ en verdachte

NB dit is een gesimplificeerde weergave van het proces

2. Processchema – uitvoering (proces A&B: verhoor/camerabeelden – hoger beroep)

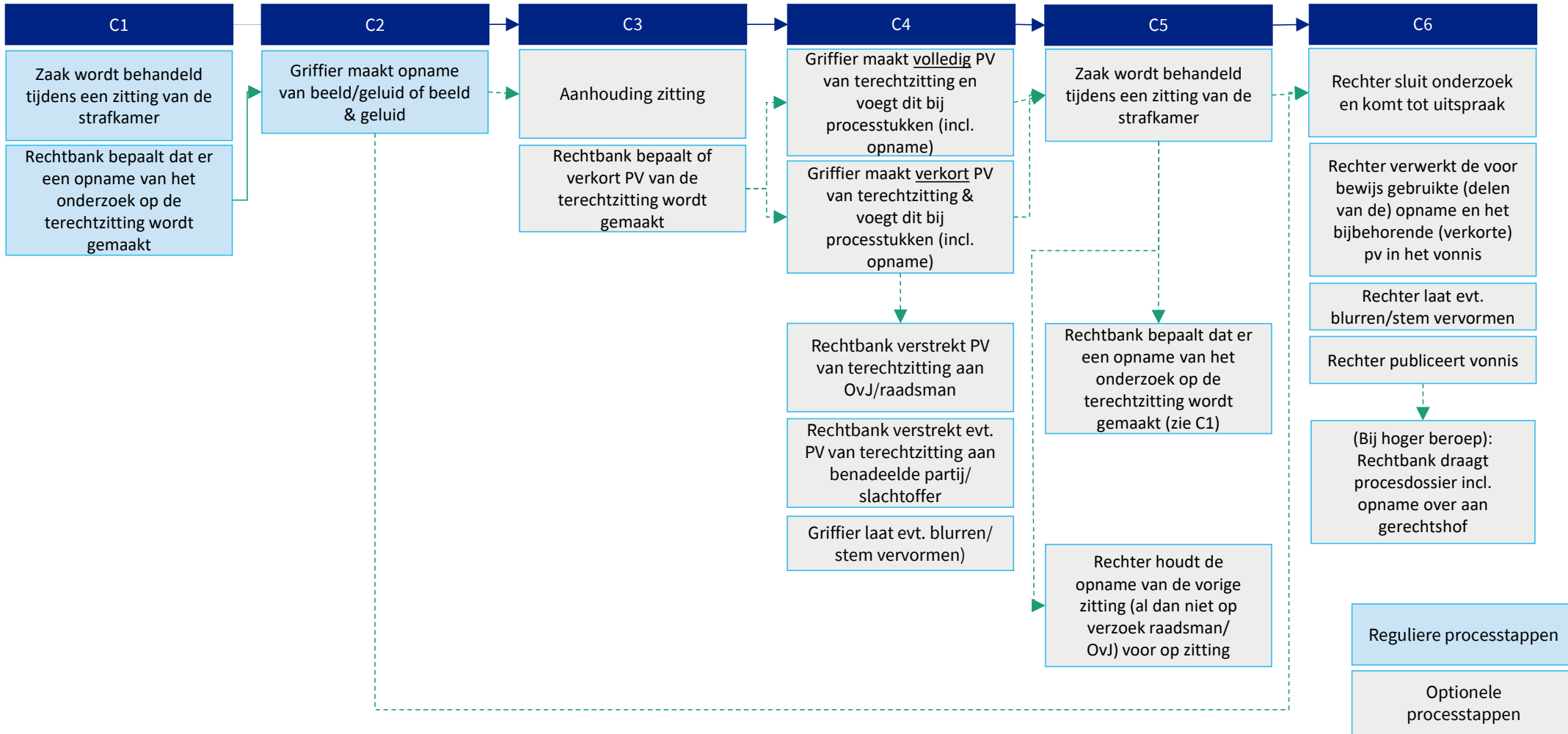

*na instemming OvJ en verdachte

NB dit is een gesimplificeerde weergave van het proces

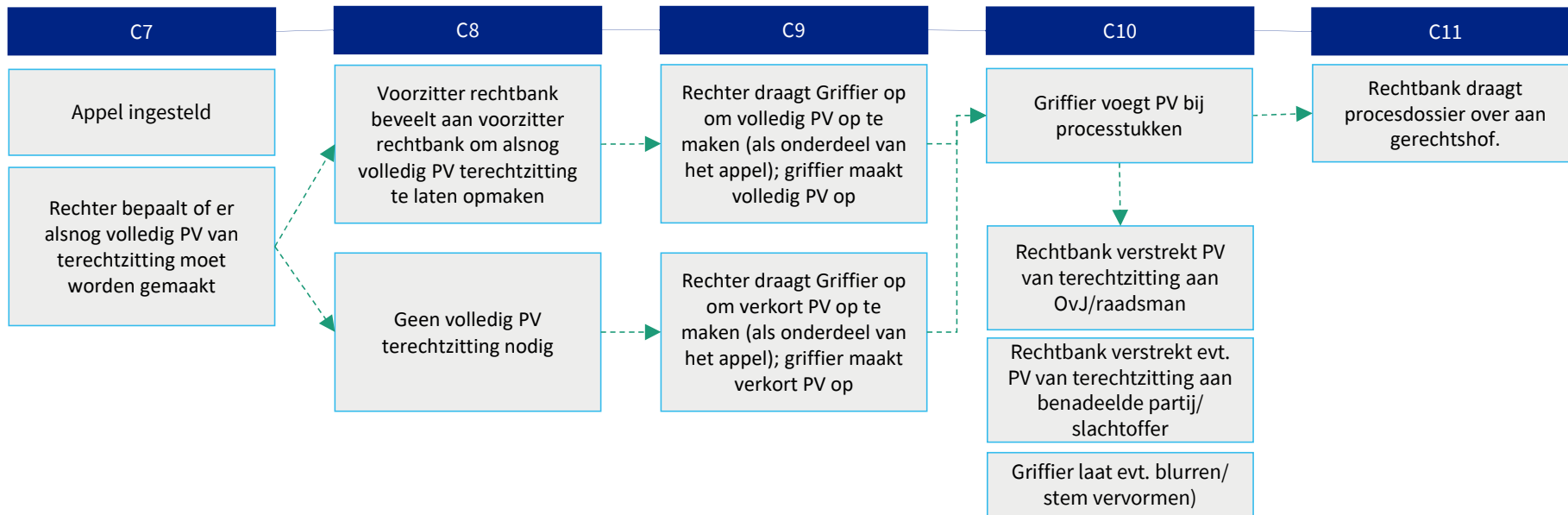
2. Processchema – uitvoering (proces C: opnamen terechtzitting)

A = opnamen verhoor
 B = opnamen camerabeelden
 C = opnamen van de terechtzitting

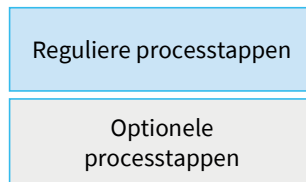

NB dit is een gesimplificeerde weergave van het proces

2. Processchema – uitvoering (proces C: opnamen terechtzitting – instellen hoger beroep)

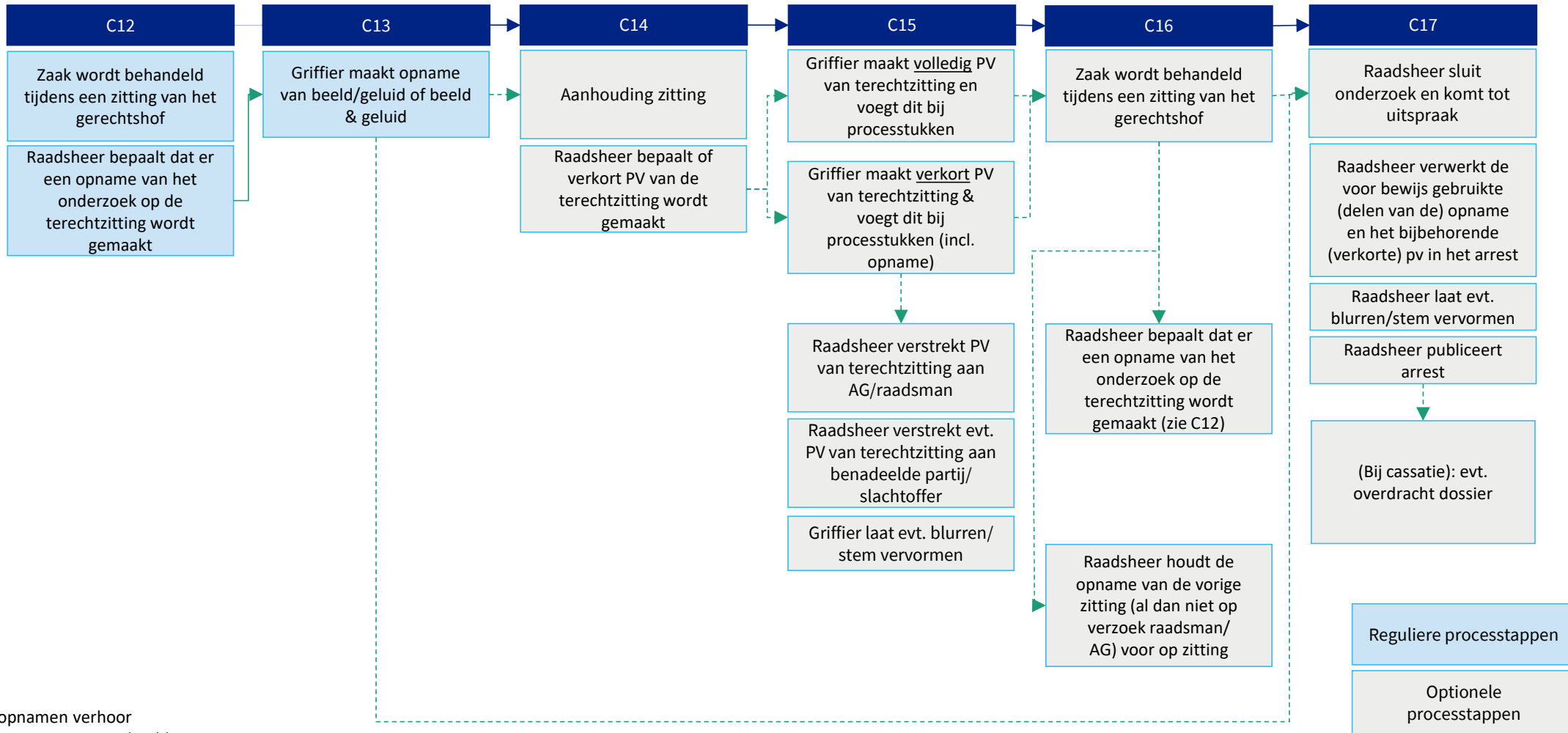

A = opnamen verhoor
 B = opnamen camerabeelden
 C = opnamen van de terechtzitting

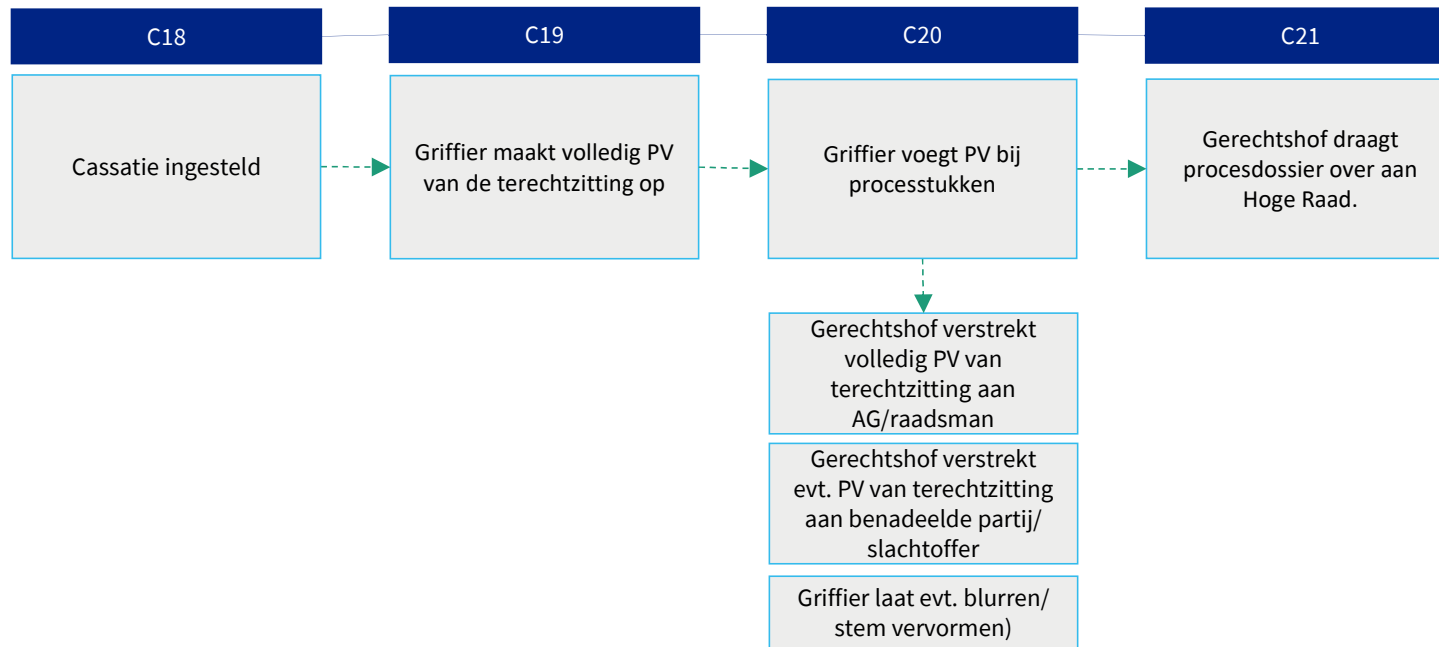
NB dit is een gesimplificeerde weergave van het proces

2. Processchema – uitvoering (proces C: opnamen terechtzitting – behandeling hoger beroep)

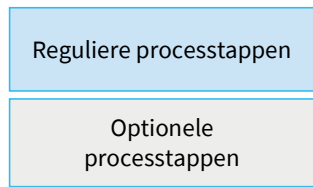

NB dit is een gesimplificeerde weergave van het proces

2. Processchema – uitvoering (proces C: opnamen terechtzitting - cassatie)

A = opnamen verhoor
 B = opnamen camerabeelden
 C = opnamen van de terechtzitting

NB dit is een gesimplificeerde weergave van het proces

Toelichting bij het processchema (verhoor)

Stap A1

De Opsporingsambtenaar (OA) start opname en begint met het verhoor. De OA plaatst evt. markers en annotaties bij de registraties. Na het verhoor legt de OA evt. de opname voor aan de verdachte. Indien nodig, stelt de OA een PV bevindingen op.

Stap A2

De OA maakt een verkort PV op (evt. met verwijzingen en annotaties). De OA overlegt met de OvJ/secretaris, waarbij de OvJ checkt of de beelden goed geselecteerd zijn voor het dossier. De OA voegt de opnames (evt. samen met het verkort PV) toe aan het onderzoeksdossier. De verhorende OA wordt standaard geblurd (onherkenbaar gemaakt). Mocht blijken dat dat te veel afbreuk doet aan de (bewijs)waarde van de opname dan kan de rechter verzoeken om een versie waarin de verbalisanten niet onherkenbaar zijn gemaakt. Uitgangspunt daarbij is dat iedere procespartij de beschikking krijgt over dezelfde opname. Het blurren geschied door de politie, in opdracht van OM/Rechtspraak.

Stap A3

De OA maakt in opdracht van en in samenspraak met de OvJ het procesdossier op. Wanneer het dossier compleet is, draagt het OM het procesdossier incl. de gegevensdrager met de opname formeel over aan de Rechtspraak. Het OM verspreidt het procesdossier met verkort PV en beelden ook aan de advocaat.

Stap A4

Het procesdossier wordt met de procespartijen gedeeld (de manier waarop wordt nog nader uitgewerkt, men gaat nu uit van DIVOS). De procespartijen kunnen tevens een verzoek richten aan de OvJ/AG om kennis te nemen van het bewijs, wanneer dit (nog) geen onderdeel uitmaakt van het procesdossier. Dit kan op twee manieren (nog deels afhankelijk van de techniek en keuzes die gemaakt moeten worden): in een uitkijkrimte of door het bekijken van een authentieke en integere kopie. In het eerste geval doet de verdediging een verzoek aan de OvJ/AG om de beelden te kunnen bekijken. In opdracht van de OvJ/AG organiseert de beheerder verhoorregistraties de kennisname in een uitkijkrimte. In het tweede geval maakt de beheerder verhoorregistraties in opdracht van de OvJ/AG een authentieke en integere kopie van de opname en deelt deze digitaal met de desbetreffende partij (verdediging/gedragdeskundige/schrijftolk). De verdediging kan overigens geen kopie van de opname krijgen als het geen processtuk is. De ontvangende partij tekent daarvoor een verklaring met voorwaarden. Nadat het procesdossier is overgedragen aan de rechtbank, voert de rechter regie over het dossier. Het verstrekken van eventuele kopieën kan dan alleen in samenspraak en met goedkeuring van de voorzitter plaatsvinden.

Toelichting bij het processchema (camerabeelden)

Stap B1

De Opsporingsambtenaar (OA) beluistert en bekijkt de camerabeelden. De OA plaatst evt. markers en annotaties bij de registraties. Indien nodig, stelt OA een PV bevindingen op.

Stap B2

De OA maakt een verkort PV op (evt. met verwijzingen en annotaties). De OA overlegt met de OvJ/secretaris, waarbij de OvJ checkt of de beelden goed geselecteerd zijn voor het dossier. De OA voegt de opnames (evt. samen met het verkort PV) toe aan het onderzoeksdossier. In opdracht van het OM (of later: Rechtspraak) maakt de OA een geblurde versie waarin alleen de verdachte herkenbaar is (daarbij is aandacht voor slachtoffers, professioneel betrokkenen, omstanders/publiek, kentekens, huisnummers e.d.).

Stap B3

De OA maakt in opdracht van en in samenspraak met de OvJ het procesdossier op. Wanneer het dossier compleet is, draagt het OM het procesdossier incl. de gegevensdrager met de opname formeel over aan de Rechtspraak. Het OM verspreidt het procesdossier met verkort PV en beelden ook aan de advocaat.

Stap B4

Het procesdossier wordt met de procespartijen gedeeld (de manier waarop wordt nog nader uitgewerkt, men gaat nu uit van DIVOS). De procespartijen kunnen tevens een verzoek richten aan de OvJ/AG om kennis te nemen van het bewijs, wanneer dit (nog) geen onderdeel uitmaakt van het procesdossier. Dit kan op twee manieren (nog deels afhankelijk van de techniek en keuzes die gemaakt moeten worden): in een uitkijkrimte of door het bekijken van een authentieke en integere kopie. In het eerste geval doet de verdediging een verzoek aan de OvJ/AG om de beelden te kunnen bekijken. In opdracht van de OvJ/AG organiseert de beheerder verhoorregistraties de kennisname in een uitkijkrimte. In het tweede geval maakt de beheerder verhoorregistraties in opdracht van de OvJ/AG een authentieke en integere kopie van de opname en deelt deze digitaal met de desbetreffende partij (verdediging/gedragsdeskundige/schrijftolk). De verdediging kan overigens geen kopie van de opname krijgen als het geen processtuk is. De ontvangende partij tekent daarvoor een verklaring met voorwaarden. Hierbij kan het blurren een rol spelen.

Nadat het procesdossier is overgedragen aan de rechtbank, voert de rechter regie over het dossier. Het verstrekken van eventuele kopieën kan dan alleen in samenspraak en met goedkeuring van de voorzitter plaatsvinden.

Toelichting bij het processchema (verhoor/camerabeelden)

Stap AB1

De rechter ontvangt het dossier van het OM en bereidt de zaak voor. In de voorbereiding op de zitting kan de rechtbank bevelen om alsnog een PV op te laten maken van (delen van) de opname. Een OA bekijkt de opname en maakt vervolgens een PV op en voegt deze bij de processtukken. De OvJ voegt deze toe aan het procesdossier. Indien dit (te) lang duurt, vindt een pro formazitting plaats.

Stap AB2

De zaak wordt behandeld tijdens een zitting van de raad- of strafkamer en/of door de RC.

Stap AB3a & AB4a

Tijdens de zitting kan de rechtbank bevelen om alsnog een PV op te laten maken van (delen van) de opname. De opsporingsambtenaar maakt vervolgens een PV op en voegt deze bij de processtukken. Het OM voegt deze toe aan het procesdossier. Indien dit (te) lang duurt, vindt een pro formazitting plaats.

Stap AB3b, AB4b1 & AB4b2

Indien de rechtbank geen volledig PV laat opmaken, dient de rechter de opnames ter sprake te brengen, door deze kort aan te duiden of samen te vatten (AB4b1), of door deze af te laten spelen (AB4b2). Ook de OvJ kan aangeven dat hij bepaalde (delen van de) opnames aan de orde gesteld en getoond wil hebben tijdens de terechtzitting.

Stap AB3c

Met instemming van de verdachte en de OvJ kan de rechter ervoor kiezen om de opnames niet ter sprake te brengen. De opname kan dan niet worden gebruikt voor het bewijs.

Stap AB5 & AB6

De rechter houdt evt. de zitting aan. In dat geval kan het proces bij de volgende zitting weer bij AB1/2 starten. Wanneer de rechter tot een vonnis komt, kan hij de voor bewijs te gebruiken (delen van de) opname en het bijbehorende (verkorte) pv in het vonnis verwerken en het vonnis publiceren. Het deel van de opname dat als 'filmfragment' is gebruikt als bewijsmiddel in het vonnis en dat afspeelbaar is voor publiek na publicatie van het vonnis bestaat uit een 'onherkenbaar gemaakte' (geblurde) versie.

Toelichting bij het processchema (verhoor/camerabeelden)

Stap AB7

In geval van hoger beroep ontvangt de raadsheer het dossier van de rechtbank en bereidt de zaak voor. In de voorbereiding op de zitting kan de raadsheer mogelijk bepalen om alsnog een PV op te laten maken van (delen van) de opname (dit is in de wet nog niet duidelijk vastgelegd: in de huidige versie van de innovatiewet is art. 561 uitgezonderd in art. 569, waardoor voor deze beslissing eerst een extra zitting nodig zou zijn). Een opsporingsambtenaar bekijkt in dat geval de opname (opnieuw) en maakt vervolgens een volledig PV op en voegt deze bij de processtukken. Indien dit (te) lang duurt, vindt een pro formazitting plaats.

Stap AB8

De zaak wordt behandeld tijdens een zitting in hoger beroep.

Stap AB9a & AB10a

Tijdens de zitting kan de raadsheer bevelen om alsnog een volledig PV op te laten maken van de opname. De opsporingsambtenaar maakt vervolgens een volledig PV op en voegt deze bij de processtukken. Indien dit (te) lang duurt, vindt een pro formazitting plaats.

Stap AB9b, AB10b1 & AB10b2

Indien de raadsheer geen volledig PV laat opmaken, dient hij de opnames ter sprake te brengen, door deze kort aan te duiden of samen te vatten (AB10b1), of door deze af te laten spelen (AB10b2). Ook de AG kan aangeven dat hij bepaalde (delen van de) opnames aan de orde gesteld en getoond wil hebben tijdens de terechtzitting.

Stap AB9c

Met instemming van de verdachte en de AG kan de raadsheer ervoor kiezen om de opnames niet ter sprake te brengen. De opname kan dan niet worden gebruikt voor het bewijs.

Stap AB11 & AB12

Wanneer de raadsheer tot een arrest komt, kan hij de voor bewijs te gebruiken (delen van de) opname en het bijbehorende (verkorte) pv in het arrest verwerken en het arrest publiceren. Het deel van de opname dat als 'filmfragment' is gebruikt als bewijsmiddel in het arrest en dat afspeelbaar is voor publiek na publicatie van het arrest bestaat uit een 'onherkenbaar gemaakte' (geblurde) versie.

Toelichting bij het processchema (opnamen terechtzitting)

Stap C1 & C2

De zaak wordt behandeld tijdens een zitting van de strafkamer. De rechtbank bepaalt dat er een opname van de terechtzitting wordt gemaakt (de rechter kan dit ook op verzoek van de procespartijen doen). De opnames worden gemaakt (het is nog afhankelijk van de rechtbank of het alleen om opnames van geluid of ook van beeld gaat).

Stap C3

Bij aanhouding van de zitting bepaalt de rechter of er een volledig PV wordt gemaakt van de terechtzitting.

Stap C4

Indien de rechtbank ervoor kiest om een volledig PV te laten opmaken, maakt de griffier een volledig PV op en voegt dit bij de processtukken. Indien de rechter voor een verkort PV kiest, maakt griffier een verkort PV op en voegt dit samen met de opname bij de processtukken. De rechtbank verstrekt het (al dan niet verkorte) PV van de terechtzitting aan OvJ en raadsman. De rechtbank kan het PV ook aan de benadeelde partij/slachtoffer verstrekken. Evt. bepaalt de rechter dat daarvoor de opname geblurd of dat stemmen vervormd moeten worden.

Stap C5

De aangehouden zaak wordt behandeld tijdens een zitting van de strafkamer. De rechter houdt de opnames van de vorige zitting (al dan niet op verzoek van raadsman/OvJ) voor. Ook kan de rechter bepalen dat er een opname van de terechtzitting wordt gemaakt (zie C1 en verder).

Stap C6

De rechter sluit het onderzoek en komt tot een uitspraak. Hij verwerkt de voor bewijs te gebruiken (delen van de) opname en het bijbehorende (verkorte) PV in het vonnis. Voor publicatie van het vonnis laat hij evt. de opname blurren/stemmen vervormen. In geval van hoger beroep draagt de rechtbank het procesdossier incl. de gegevensdrager met de opname formeel over aan het gerechtshof.

Toelichting bij het processchema (opnamen terechtzitting)

Stap C7, C8 & C9

In geval er appel wordt ingesteld kan de rechter bepalen of er van de opname alsnog een volledig PV wordt opgemaakt. Indien er een volledig PV opgemaakt dient te worden, draagt de rechtbank de griffier op om een volledig PV op te maken. Zo niet, maakt de griffier een verkort PV als onderdeel van het appel op.

Stap C10

De griffier voegt het PV van de terechtzitting (al dan niet als verkort PV met opname) bij de processtukken. De rechtbank verstrekt het PV aan OvJ en raadsman. Evt. verstrekt de rechtbank het PV en de opname ook aan de benadeelde partij/het slachtoffer. In dit geval kan de griffier de opname deels laten blurren/stemmen laten vervormen.

Stap C11

De rechtbank draagt het procesdossier over aan het gerechtshof.

Toelichting bij het processchema (opnamen terechtzitting)

Stap C12 & C13

De zaak wordt behandeld tijdens een zitting van het gerechtshof. Het gerechtshof bepaalt dat er een opname van de terechtzitting wordt gemaakt (de raadsheer kan dit ook op verzoek van de procespartijen doen). De opnames worden gemaakt (het is nog afhankelijk van het gerechtshof of het alleen om opnames van geluid of ook van beeld gaat).

Stap C14

Bij aanhouding van de zitting bepaalt de raadsheer of er een volledig PV wordt gemaakt van de terechtzitting.

Stap C15

Indien de raadsheer ervoor kiest om een volledig PV te laten opmaken, maakt de griffier een volledig PV op en voegt dit bij de processtukken. Indien de raadsheer voor een verkort PV kiest, maakt de griffier een verkort PV op en voegt dit samen met de opname bij de processtukken. De raadsheer verstrekt het (al dan niet verkorte) PV van de terechtzitting aan OvJ en raadsman. De raadsheer kan het PV ook aan de benadeelde partij/slachtoffer verstrekken. Evt. bepaalt de raadsheer dat daarvoor de opname geblurd of dat stemmen vervormd moeten worden.

Stap C16

De aangehouden zaak wordt behandeld tijdens een zitting van de raad- of strafkamer en/of door de RC. De raadsheer houdt de opnames van de vorige zitting (al dan niet op verzoek van raadsman/AG) voor. Ook kan de raadsheer bepalen dat er een opname van de terechtzitting wordt gemaakt (zie C1 en verder).

Stap C17

De raadsheer sluit het onderzoek en komt tot een uitspraak. Hij verwerkt de voor bewijs te gebruiken (delen van de) opname en het bijbehorende (verkorte) PV in het arrest. Voor publicatie van het arrest laat hij de opname evt. blurren/stemmen vervormen. In geval van cassatie draagt de rechtbank het procesdossier incl. de gegevensdrager met de opname formeel over aan de Hoge Raad.

Toelichting bij het processchema (opnamen terechtzitting)

Stap C18, C19 & 20

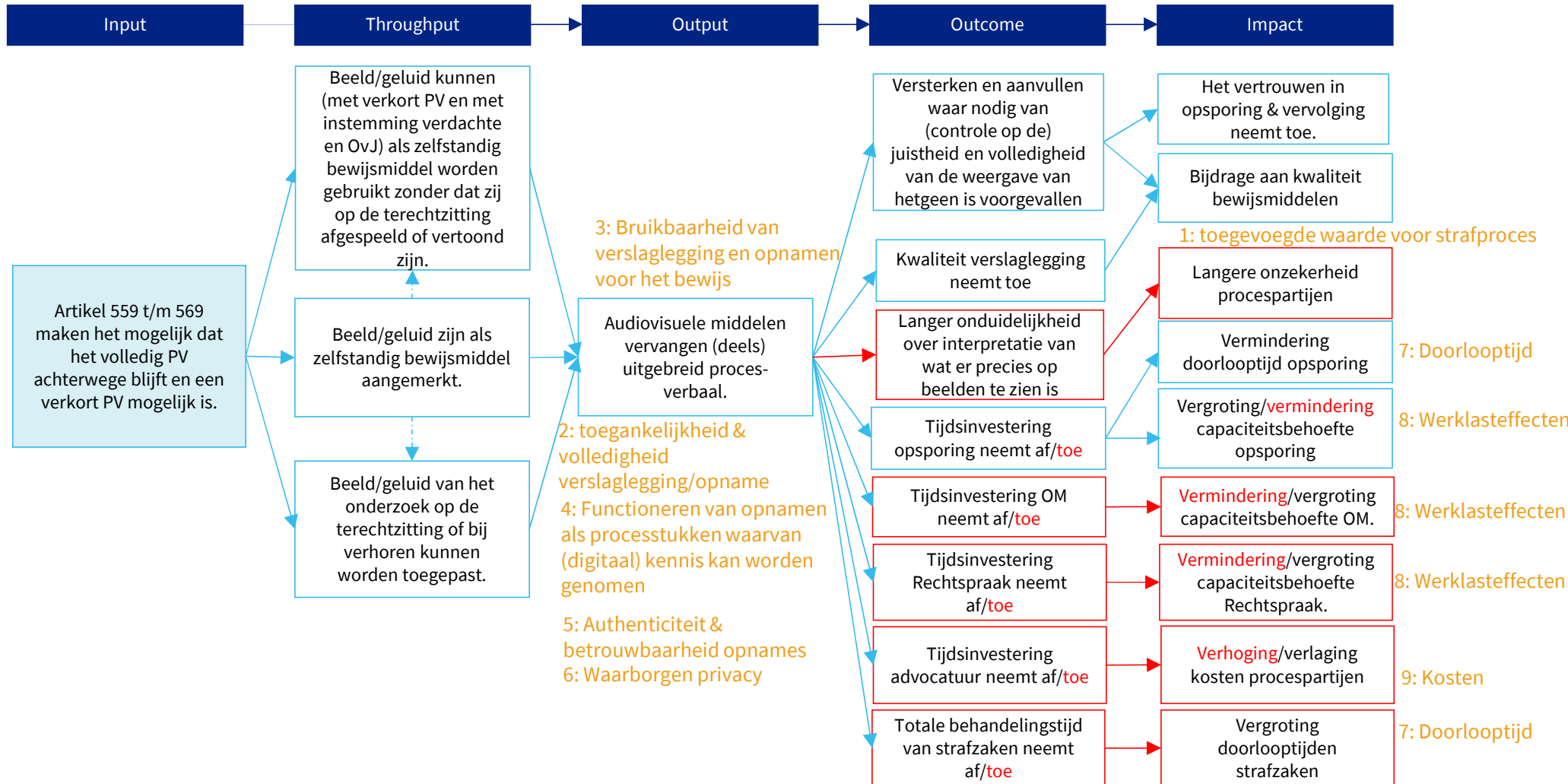
In geval er cassatie wordt ingesteld, wordt altijd een volledig PV opgemaakt. De griffier voegt het volledige PV van de terechtzitting bij de processtukken. De raadsheer verstrekt het PV aan AG en raadsman. Evt. verstrekt het gerechtshof het PV en de opname ook aan de benadeelde partij/het slachtoffer. In dit geval kan de griffier de opname deels laten blurren/stemmen laten vervormen.

Stap C21

Het gerechtshof draagt het procesdossier over aan de Hoge Raad.

3. Doelenboom

In oranje de genummerde evaluatiecriteria

Toelichting op de doelenboom (1/2)

Input

Artikel 559 t/m 569 maken het mogelijk dat het volledig PV achterwege blijft en een verkort PV mogelijk is. Daarbij worden opnames van beeld en/of geluid als wettig bewijsmiddel toegestaan.

Throughput

- Beeld en/of geluid kunnen (met verkort PV) als bewijsmiddel worden gebruikt zonder dat zij op de terechtzitting afgespeeld of vertoond zijn, mits verdachte en OvJ daarmee instemmen.
- Opnames van beeld en/of geluid kunnen als wettig bewijsmiddel worden toegevoegd aan het procesdossier.
- Beeld/geluid van het onderzoek op de terechtzitting of bij verhoren kunnen worden toegepast.

Output

- Audiovisuele middelen vervangen (deels) uitgebreid proces-verbaal: er is standaard geen uitgebreid PV meer nodig. Waar wel behoefte is aan een volledig PV, kan deze op bevel van de rechter alsnog worden opgemaakt.

Toelichting op de doelenboom (2/2)

Outcome

- De kwaliteit van het voorbereidend onderzoek wordt verrijkt. Procespartijen kunnen opnames voor de zitting met eigen ogen/oren waarnemen. Ook kan de volledigheid en juistheid van de feiten zo makkelijker worden gecontroleerd/aangevuld.
- De kwaliteit van de verslaglegging neemt toe. Daardoor kan er (1) een betere controle op het naleven van strafvorderlijke waarborgen plaatsvinden (is er druk uitgeoefend, is de cautie gegeven, heeft de verdachte zijn verklaring in vrijheid kunnen afleggen) en (2) een betere beoordeling van de betrouwbaarheid van de verklaring plaatsvinden.
- Anderzijds kan dit ook meer (rechts)onzekerheid bieden voor de verdachte, omdat er pas laat in het proces een uitgebreide duiding van wat er op de opnames te zien is wordt gegeven (bij een volledig pv is deze omzetting in taal eerder in het proces beschikbaar).
- Door de verkorte PV's neemt de tijdsinvestering van de opsporing af (ervan uitgaande dat opnames niet alsnog vaak later moeten worden verwerkt in een volledig PV). Ook de doorlooptijd van het opsporingsonderzoek wordt zo korter.
- De voorbereidingstijd van procespartijen neemt mogelijk toe, omdat de opnames voor de zitting moeten worden beluisterd/bekeken. Het risico bestaat dat alsnog alles op papier moet worden gesteld (onzekerheid over dictum in audiovorm; rechter moet verweer van advocaat uitluisteren).

Impact

- Het draagvlak voor het vonnis neemt toe omdat beter gecontroleerd kan worden of aan rechtswaarborgen is voldaan en omdat door het met eigen ogen/oren bekijken/beluisteren van de opnames minder twijfel bestaat over de correcte weergave in het PV.
- De (mogelijk) verminderde capaciteitsinzet van de opsporing leidt mogelijk tot kortere doorlooptijden van het voorbereidend onderzoek en meer beschikbare capaciteit voor andere taken (ervan uitgaande dat niet alsnog van veel opnames een volledig PV moet worden opgemaakt).
- Anderzijds wordt de capaciteitsinzet voor alle procespartijen mogelijk verhoogd, omdat zij zelf de opnames moeten bekijken/beluisteren terwijl er geen volledig PV aanwezig is (o.a. door duidingsmomenten in de keten).
- Door een mogelijke toename van behandeltime van strafzaken neemt mogelijk ook de doorlooptijd van strafzaken toe.

4. Evaluatiecriteria

Op de pagina's hierna volgt een operationalisering van de indicatoren waarmee deze pilot geëvalueerd gaat worden. Op basis van de Memorie van Toelichting, onze eigen SCOPAFIJTH-analyse en input van de werkgroepleden betrokken bij deze pilot zijn wij tot de volgende indicatoren gekomen:

	Indicator	Bron
1	Toegevoegde waarde voor het strafproces	Op verzoek van werkgroep
2	Toegankelijkheid & volledigheid van de verslaglegging en opname	Memorie van Toelichting
3	Bruikbaarheid van verslaglegging en opnamen voor het bewijs	Memorie van Toelichting
4	Functioneren van opnamen als processtukken waarvan (digitaal) kennis kan worden genomen	Memorie van Toelichting
5	Authenticiteit & betrouwbaarheid opnamen	Memorie van Toelichting
6	Waarborgen privacy	Memorie van Toelichting
7	Doorlooptijden	Op verzoek van werkgroep
8	Werklasteffecten	Memorie van Toelichting
9	Kosten	SCOPAFIJTH, i.o. met werkgroep

4. Evaluatiecriteria – operationalisering (1/3)

Indicator	Operationalisering	Evaluatie	Toelichting
1: Toegevoegde waarde voor het strafproces	Waardering van toegevoegde waarde van opnamen (en verkort PV) als bewijsmiddel: <ul style="list-style-type: none"> • Bijdrage aan vertrouwen in strafproces • Bijdrage aan vertrouwen in juistheid verslaglegging • Bijdrage aan kwaliteit bewijsmiddelen • Bijdrage aan transparantie rondom proces verhoor • Bijdrage aan transparantie rondom proces beoordeling wat op opnames te zien/horen is 	<ul style="list-style-type: none"> • Vragenlijst betrokkenen voor terechtzitting • Aantekeningen griffiers • Evaluatiegesprekken na afloop pilot 	Indicator 1 t/m 6: Betrokkenen vullen vragenlijst per zaak voor terechtzitting in en houden dit zelf bij. Na afloop pilot evaluatiegesprekken (interviews + groeps gesprekken) op abstract niveau (niet ingaan op individuele zaken). Griffier houdt bij wanneer discussie ontstaat over onderwerpen die te maken hebben met indicatoren 1 t/m 6.
2: Toegankelijkheid & volledigheid van de verslaglegging en opname	Waardering van toegankelijkheid en volledigheid van de verslaglegging en opname door procespartijen	<ul style="list-style-type: none"> • Vragenlijst betrokkenen voor terechtzitting • Aantekeningen griffiers • Evaluatiegesprekken na afloop pilot • Registratie frequentie/aard technische problemen door lokale projectleiders • Registratie aantal keren dat (en situatie waarin en reden waarom) alsnog volledig PV wordt opgemaakt 	Zie boven.
3: Bruikbaarheid van verslaglegging en opnamen voor het bewijs	<ul style="list-style-type: none"> • Aandeel AVR-registraties dat direct gebruikt is in rechtelijke uitspraken • Aandeel AVR-registraties die alsnog PV vereisten en de reden daarvoor • Aandeel opnamen dat op zitting wordt afgespeeld en reden daarvoor • Waardering van bruikbaarheid verslaglegging en opnamen voor bewijs door procespartijen 	<ul style="list-style-type: none"> • Dossieronderzoek (analyse & duiding debatten ter terechtzitting & rechterlijke uitspraken) • Vragenlijst betrokkenen voor terechtzitting • Aantekeningen griffiers • Evaluatiegesprekken na afloop pilot • Registratie aantal opnamen • Registratie aantal, moment & reden waarom alsnog volledig PV wordt opgemaakt 	Het gaat om de juridische bruikbaarheid: zijn de opnames te gebruiken in het vonnis? Hoe wordt het beoordelen van het bewijsmiddel ervaren (verkort pv + opname vs volledig pv)?

4. Evaluatiecriteria - operationalisering (2/3)

Indicator	Operationalisering	Evaluatie	Toelichting
4: Functioneren van opnamen als processtukken waarvan (digitaal) kennis kan worden genomen	Waardering van opnamen (en verslaglegging) als processtukken door procespartijen: <ul style="list-style-type: none"> • praktische/technische hanteerbaarheid/problemen • efficiency van het proces 	<ul style="list-style-type: none"> • Vragenlijst betrokkenen voor terechtzitting • Aantekeningen griffiers • Evaluatiegesprekken na afloop pilot 	Zie boven.
5: Authenticiteit & betrouwbaarheid opnamen	<ul style="list-style-type: none"> • Aandeel opnamen waarvan authenticiteit/ betrouwbaarheid wordt betwist • Oordeel over inrichting proces om authenticiteit & betrouwbaarheid te waarborgen 	<ul style="list-style-type: none"> • Toets op inrichting processen (bijv. door onafhankelijke externe deskundige) • Vragenlijst betrokkenen voor terechtzitting • Aantekeningen griffiers • Evaluatiegesprekken na afloop pilot 	Het gaat om de technische authenticiteit & betrouwbaarheid (van het 'vervoermiddel').
6: Waarborgen privacy	<ul style="list-style-type: none"> • Aandeel opnamen waarin privacy betrokkenen niet gewaarborgd is (klachten over schending privacy) • Waardering proces 'blurring/stemvervorming' 	<ul style="list-style-type: none"> • Vragenlijst betrokkenen voor terechtzitting • Aantekeningen griffiers • Evaluatiegesprekken na afloop pilot • Registratie opnamen waarin sprake is van klachten over schending privacy betrokkenen • Registratie aantal, momenten en redenen 'blurring'/stemvervorming • <i>Optie: controle processen door onafhankelijke (externe) deskundige</i> 	Voor deze indicator is van belang waar gedurende de pilot discussies ontstaan over privacy en hoe daarmee wordt omgegaan. <i>NB: Het is nog onduidelijk op welke momenten en door wie blurring/stemvervorming wordt toegepast.</i>

4. Evaluatiecriteria - operationalisering (3/3)

Indicator	Operationalisering	Evaluatie	Toelichting
7: Doorlooptijd	<ul style="list-style-type: none"> Tijd tussen keuze om alsnog volledig PV op te laten maken en moment dat volledig PV beschikbaar is Tijd tussen start verhoor en vonnis in eerste aanleg. Doorlooptijd zitting (t.o.v. vergelijkbare zitting buiten pilot) Totale doorlooptijd zaken 	<ul style="list-style-type: none"> Registratie datum opdracht/bevel opmaken volledig PV Registratie datum ontvangst volledig PV Registratie datum opdracht/bevel blurren/stemvorming Registratie datum beschikbaarstelling kopie met blurring/stemvorming Registratie datum start verhoor /datum bekijken beelden Registratie datum vonnis in eerste aanleg Registratie doorlooptijd zitting Registratie totale doorlooptijd zaak (pilot vs regulier) 	Evt. handmatige registratie. Vergelijking van de gemiddelde doorlooptijd in een AVR-pilotzaak vs. gemiddelde doorlooptijd in vergelijkbare zaken buiten de pilot (start verhoor/bekijken camerabeelden t/m vonnis in 1 ^e aanleg).
8: Werklast-effecten	Tijdsbesteding proces pilot vs huidig proces (alle betrokken partijen)	<ul style="list-style-type: none"> Registratie aantal (aandeel) opnamen waarbij in eerste instantie geen uitgebreid PV wordt opgemaakt (evt. meerdere opnamen per zaak) Registratie lengte opname (minuten) per soort opname Waar beschikbaar en van toepassing: gebruikmaken van normtijden (m.n. huidig proces PV verhoor verdachte en PV bevindingen camerabeelden) Waar normtijden n.v.t.: invullen tijdsbestedingsformulieren na elk processtap Waar bijhouden tijdsbesteding onmogelijk: (Delphi-) werksessies met betrokken procespartijen 	Inschatting van werklast per proces(stap) kan in kaart gebracht worden door na afloop van elke processtap een tijdsbestedingsformulier te laten invullen. Extrapolatie naar verschillende soorten zaken zal lastig worden, omdat niet bekend is hoe in verschillende soorten zaken met opnamen wordt omgegaan. Mogelijk kan met bandbreedtes & aannames gewerkt worden.
9: Kosten	<ul style="list-style-type: none"> Kosten materieel (incidenteel vs structureel) die ontstaan door de uitvoering Kosten personeel (beperkt) 	<ul style="list-style-type: none"> Registratie kosten materieel door lokale projectleiders Omrekening van fte in euro's, waar mogelijk 	Alleen kosten voor de uitvoering worden in kaart gebracht (nieuwe werkwijze). Extrapolatie op basis van scenario's /bandbreedtes. Onderscheid incidenteel vs structureel. Evt. als basis gebruiken voor businesscase.

5. Nulmeting – stand van zaken

Stand van zaken ten aanzien van de nulmeting

- Zoals van te voren geschetst en verwacht, wordt gedurende de nulmeting niet noodzakelijkerwijs voor alle indicatoren data verzameld.
- Niet alle indicatoren zijn namelijk geschikt voor meting vanaf de nulmeting, bijvoorbeeld omdat ze pas te volgen zijn bij de uitvoering.

Dat is ook het geval bij de pilot 'AVR'.

Voor de pilot AVR is besloten om voor twee indicatoren een nulmeting uit te voeren: voor 'doorlooptijden' en 'werklast'.

Doorlooptijden & werklast

Doorlooptijden bleken niet makkelijk uit de systemen te halen. Voor de politie zijn indicatieve doorlooptijden in een werksessie opgehaald. Kanttekening daarbij is wel dat deelnemers van de werksessie op grond van de grote variatie in zaken en factoren het lastig vonden om een goede inschatting te geven en weinig zicht hadden op de stappen buiten hun eigen werkgebied. Deelnemers van de simulatiesessie van 5 november 2021 konden voor het OM geen inschattingen geven voor de doorlooptijden. Daarom adviseren wij om de nulmeting van doorlooptijden parallel aan de uitvoering/evaluatie van de pilots uit te voeren. De Rechtspraak heeft om praktische redenen een voorkeur voor een nulmeting parallel aan de evaluatie. Een exacte meting van doorlooptijden zal parallel met de pilot plaatsvinden om zo versturende factoren (bijv. corona, plankzaken) uit te sluiten. Tevens is een parallelle meting minder capaciteitsintensief voor de organisatie.

De werklast is voor de politie in een werksessie opgehaald. Voor een van de belangrijkste variabelen (opmaken PV camerabeelden) bleken deelnemers geen goede inschatting te kunnen geven, omdat er per geval te veel variatie voorkomt. We stellen daarom voor om voor dit punt gedurende de evaluatie ook nog een nulmeting in dezelfde zaken uit te voeren. Op 5 november 2021 heeft een simulatiedag plaatsgevonden, waarbij ook aan OvJ'en vragen zijn gesteld over de werklast. Daarbij kon in beperkte mate een eerste inschatting worden opgehaald. We adviseren daarom om deze elementen tijdens de evaluatie uitvoeriger te gaan meten. We adviseren daarom om deze elementen tijdens de evaluatie uitvoeriger te gaan meten. De Rechtspraak heeft voor praktische redenen een voorkeur voor een nulmeting parallel aan de evaluatie, omdat zo het verschil tussen reguliere werkwijze en pilotwerkwijze makkelijk bij de betrokkenen kan worden opgehaald.

De resultaten van de nulmeting zijn op de volgende slides weergegeven.

5. Nulmeting indicator 7: doorlooptijden (verhoor & camerabeelden)

Variabele	Organisatie/ functionaris	Nulmeting	Opmerkingen
Verhoor: Tijd tussen start verhoor en datum PV verhoor	Politie/BOD'en	<ul style="list-style-type: none"> Regulier PV verhoor tegelijk met verhoor Verbatim uitwerken 1 dag (indicatief) 	Deelnemers geven aan meestal en bij voorkeur het PV dezelfde dag op te maken.
Verhoor: Tijd tussen PV en datum opmaken dossier	Politie/BOD'en	-	Deelnemers werksessie konden geen inschatting geven. Afhankelijk van veel factoren van de zaak zelf (wat gebeurt er verder in de zaak, urgentie zaak, e.d.?).
Camerabeelden: Tijd tussen beschikking gekregen over beelden en datum PV (bevindingen)	Politie/BOD'en	-	Deelnemers konden geen inschatting geven. Afhankelijk van capaciteit, kwantiteit en kwaliteit beelden, urgentie zaak.
Camerabeelden: Tijd tussen PV en datum opmaken dossier	Politie/BOD'en	-	Deelnemers werksessie konden geen inschatting geven. Afhankelijk van veel factoren van de zaak zelf (wat gebeurt er verder in de zaak, urgentie zaak, e.d.?).
Verhoor & camerabeelden: Tijd tussen opmaken dossier en datum zitting	OM	-	Deelnemers simulatiesessie konden geen indicatie geven. Nulmeting zal parallel met evaluatie plaatsvinden.
Verhoor & camerabeelden: Tijd tussen start en einde zitting	Rechtspraak	-	Voor de Rechtspraak is geen nulmeting uitgevoerd: Een exacte meting van doorlooptijden zal parallel met de pilot plaatsvinden om zo versturende factoren (bijv. corona, plankzaken) uit te sluiten.
Verhoor & camerabeelden: Tijd tussen einde zitting en datum vonnis in eerste aanleg	Rechtspraak	-	Tevens is een parallelle meting minder capaciteitsintensief voor de organisatie.
Verhoor & camerabeelden: Tijd tussen start en afronding zaak (totale doorlooptijd zaak)	Rechtspraak	-	

5. Nulmeting indicator 7: doorlooptijden (zitting)

Variabele	Organisatie/ functionaris	Nulmeting	Opmerkingen
Zitting: Tijd tussen start zitting en datum PV zitting	Rechtspraak	-	Voor de Rechtspraak is geen nulmeting uitgevoerd: Een exacte meting van doorlooptijden zal parallel met de pilot plaatsvinden om zo versturende factoren (bijv. corona, plankzaken) uit te sluiten. Tevens is een parallelle meting minder capaciteitsintensief voor de organisatie.
Zitting: Tijd tussen PV zitting en datum opmaken dossier	Rechtspraak	-	
Zitting: Tijd tussen opmaken dossier en datum zitting	Rechtspraak	-	
Zitting: Tijd tussen start en einde zitting	Rechtspraak	-	
Zitting: Tijd tussen einde zitting en datum vonnis in eerste aanleg	Rechtspraak	-	
Zitting: Tijd tussen start en afronding zaak (totale doorlooptijd zaak)	Rechtspraak	-	

5. Nulmeting indicator 8: werklast (camerabeelden)

Processtap	Organisatie/ functionaris	Nulmeting	Opmerkingen
Camerabeelden: Inschakelen Digitale Opsporing	Politie: onderzoeksteam	1 min	Voor technische ondersteuning. Gebeurt in 50-100% v.d. gevallen
Camerabeelden: delen beelden met OvJ	Politie: onderzoeksteam	10 min	Gebeurt in 10% van de gevallen (politie). Branden op DVD/gebruik transferium.
Camerabeelden: Overleggen met OvJ over gebruik camerabeelden	Politie: onderzoeksteam	5 min (60% van de gevallen) tot 60 min (40% van de gevallen)	Bekijken beelden: Ook afhankelijk van lengte opname(s), aantal camera's, aantal verdachten op beeld, kwaliteit beelden.
Camerabeelden: reistijd overleg met OvJ	Politie: onderzoeksteam	40 min	Niet in alle Eenheden/teams. Gebeurt in 5% van de gevallen.
Camerabeelden: Overleggen met OvJ (& evt. bekijken)	OM: OvJ	5 min (60% van de gevallen) tot 60 min (40% van de gevallen)	Beelden worden niet altijd bekeken (alternatief wordt uitgegaan van het PV)
Camerabeelden: Blurren	Politie	-	Wordt meegenomen gedurende evaluatie.
Camerabeelden: opmaken PV bevindingen	Politie	-	Deelnemers konden geen inschatting geven: variatie afhankelijk van te veel factoren.
Camerabeelden: voegen PV bij (politie)procesdossier	Politie	15 min	
Camerabeelden: Kennisnemen regulier PV camerabeelden	OM: OvJ	10 minuten	Indicatief, afhankelijk van lengte PV.
Camerabeelden: Mogelijk maken kennisnemen beelden door verdachte/raadsman	Politie/OM	-	Wordt meegenomen gedurende evaluatie.
Camerabeelden: Verstrekken camerabeelden aan verdediging	Politie/OM	-	Wordt meegenomen gedurende evaluatie.

5. Nulmeting indicator 8: werklast (verhoor)

Processtap	Organisatie/ functionaris	Nulmeting	Opmerkingen
Verhoor: Verhoren verdachte	Politie	Kwetsbare verdachte: 120 min Reguliere verdachte: 90 min	Per verhoor
Verhoor: Opmaken PV verhoor	Politie	Kwetsbare verdachte: 120 min Reguliere verdachte: 90 min	Per verhoor
Verhoor: woordelijk (verbatim) uitwerken AVR-verhoor	Politie	720 min	Richtsnoer: 1 uur opname = 7 uur uitwerken
Verhoor: Kennisneming van PV verhoor (samenvatting verhoor, niet verbatim uitgewerkt)	OM: OvJ/AG	15 minuten (uitgaande van 1 verhoor van 1,5 u)	Intensiteit lezen PV zaaks- en verhoorafhankelijk: lengte verhoor, ontkennde/bekennende verdachte, etc.
Verhoor: Kennisneming van PV verhoor door de verdachte en/of diens raadsman	Politie	20 minuten	Inclusief maken opmerkingen en ondertekenen
Verhoor: Kennisneming van verhoorregistraties door OM	OM: OvJ/AG	2 uur (bij bekijken volledig verhoor), langer bij herbekijken fragmenten	Afhankelijk van lengte verhoor, verstaanbaarheid verdachte, persoonlijke voorkeur OvJ/rechter/raadsman om geheel of selectie te bekijken. Beelden worden niet altijd bekeken door OvJ (in dat geval wordt uitgegaan van PV verhoor).

5. Nulmeting indicator 8: werklast (verhoor)

Processtap	Organisatie/ functionaris	Nulmeting	Opmerkingen
Verhoor: Verstrekken van de verhoorregistraties aan de verdediging	Politie	-	Nulmeting zal parallel met evaluatie plaatsvinden.
Verhoor: Overdragen verhoorregistratie(s) aan OM	Politie	-	Nulmeting zal parallel met evaluatie plaatsvinden.
Verhoor: Ontvangen verhoorregistratie(s)	OM	-	Nulmeting zal parallel met evaluatie plaatsvinden.

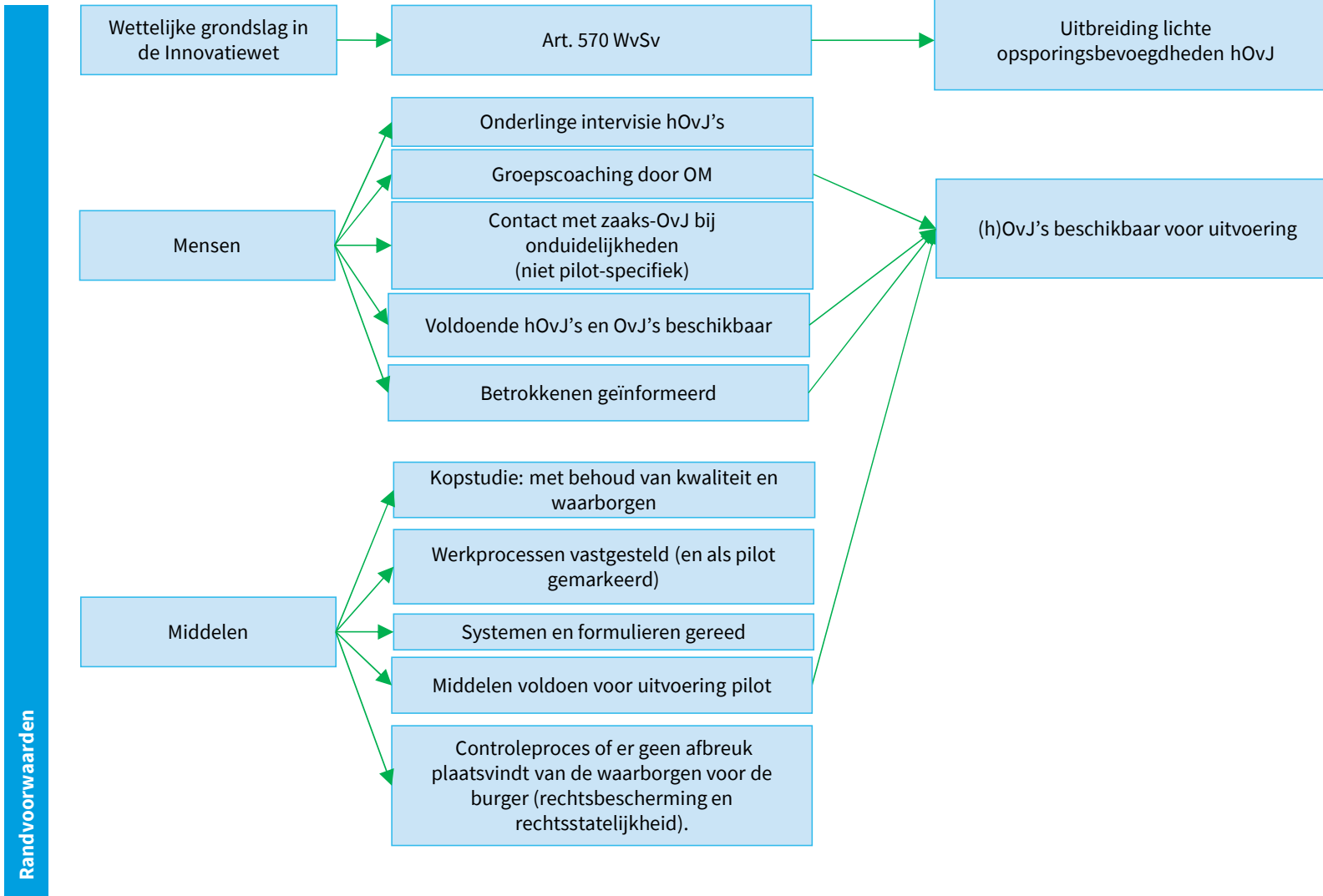
5. Nulmeting indicator 8: werklast (zitting)

Processtap	Organisatie/functionalitair	Meting	Opmerkingen
Opstellen PV zitting	Rechtspraak: Griffier	-	Voor de Rechtspraak is geen nulmeting uitgevoerd: Een exacte meting van werklast zal parallel met de pilot plaatsvinden om zo versturende factoren (bijv. corona, plankzaken) uit te sluiten. Tevens is een parallelle meting minder capaciteitsintensief voor de organisatie.
Kennisneming van PV zitting door rechter	Rechtspraak: Rechter	-	
Kennisneming van PV zitting door de OvJ/AG	OM: OvJ/AG	-	

Andersson Elffers Felix

Pilot 4 – h0vJ

1. Randvoorwaarden invoering pilot

Toelichting bij de randvoorwaarden

Wet

De in de art. 570 Innovatiewet voorgestelde bepalingen bevatten een opsomming (verwijzing) van de wetsartikelen waarin lichtere opsporingsbevoegdheden voor OvJ's benoemd zijn. Artikel 570 schrijft voor dat deze bevoegdheden ook voor hOvJ's gaan gelden. Het betreft de volgende artikelen:

- 116 derde en vierde lid - bevoegdheid over teruggave van inbeslaggenomen voorwerpen
- 126nb verkrijgen van het nummer van de gebruiker ter identificatie
- 126nd (ex. lid 6) – 126ne (ex lid 3) verkrijgen van de historische en toekomstige gegevens van de gebruiker
- 126ub, 126ud, 126ue (ex lid 3) - dezelfde gegevens als hierboven voor onderzoek naar het beramen of plegen van ernstige misdrijven in georganiseerd verband.
- 126zj, 126zl, en 126zm (ex lid 3) – dezelfde gegevens als hierboven voor onderzoek van terroristische misdrijven.

Voor de inrichting van deze bevoegdheden is als voorschrift meegegeven dat steeds een afweging dient te worden gemaakt, zoals de afweging of de uitoefening zich redelijkerwijs verhoudt tot het strafvorderlijk doel voor ogen én of geen andere, minder zware middelen dit doel kunnen bereiken.

Mensen

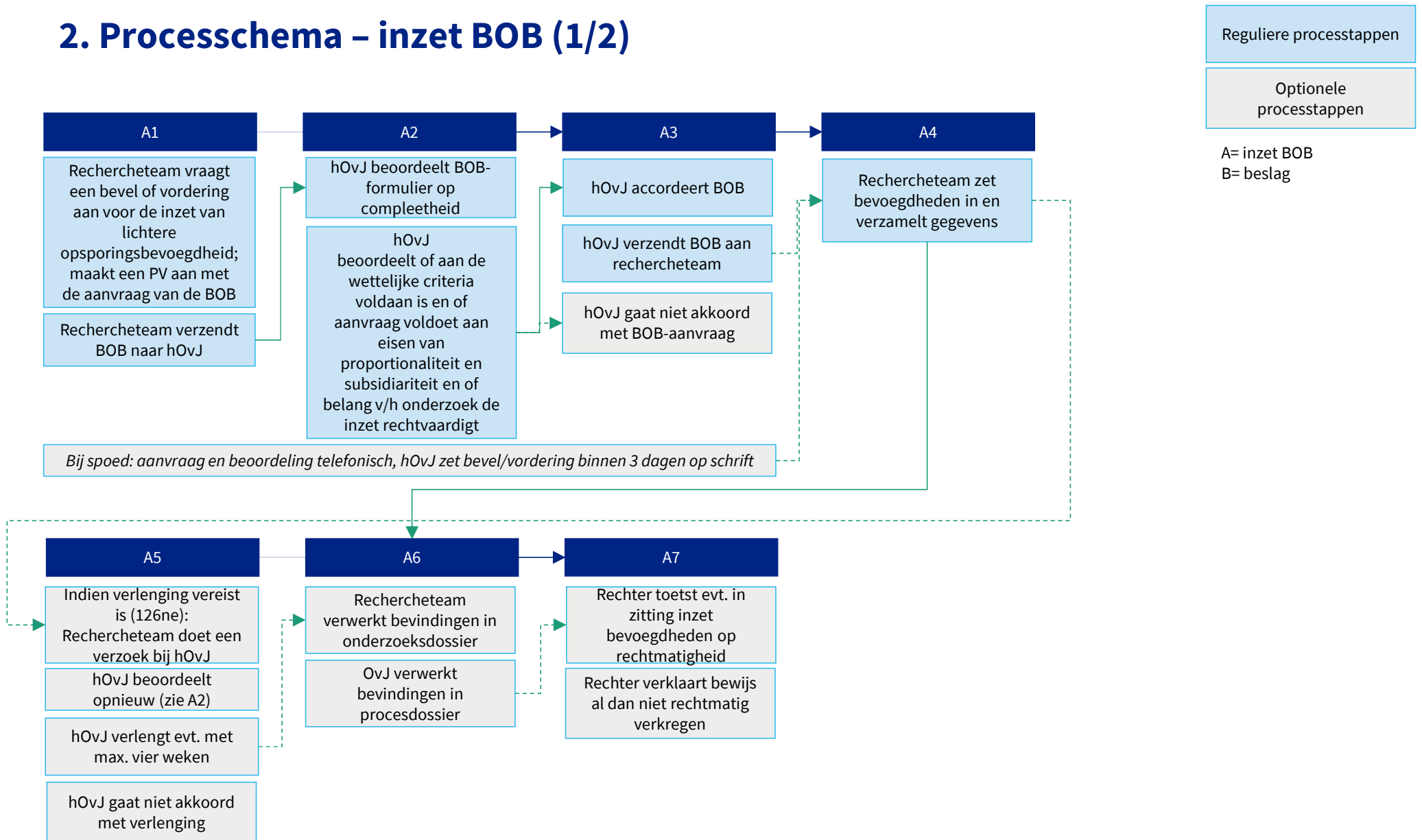
De kopopleiding, intervisie, groepscoaching en zaakscontact met OM zijn randvoorwaarden zoals ze door de Politie zijn ingericht. Bij de BOD'en wijkt de inrichting hiervan af, maar volstaat de formulering. Vereiste voor het van start gaan van de pilot is de beschikbaarheid van voldoende hOvJ's en OvJ's: de werkgroep overweegt de inzet van 45 hOvJ's (politie) plus meerdere hOvJ's bij de BOD'en, en het OM heeft nog geen aantal OvJ's genoemd. Alvorens de pilot van start kan, dienen alle betrokkenen in de keten (opsporingsambtenaren, hOvJ's, OvJ's, RC's, rechters) geïnformeerd te zijn over de pilot.

Middelen

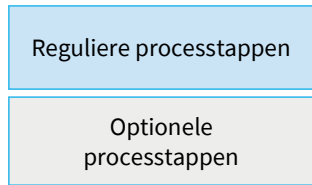
Politie en BOD'en dienen de inrichting van de kopstudie nog te concretiseren: Politie en BOD'en verwerken de vereiste competenties voor hOvJ's in separate opleidingen of modules. De kopstudie stelt de hOvJ in staat om onafhankelijk afwegingen te maken met behoud van waarborgen voor kwaliteit, onafhankelijkheid en onpartijdigheid (waaronder evenwichtige besluitvorming: proportionaliteit, subsidiariteit, rechtmatigheid). In het vervolg van deze documentatie spreken we over “behoud van waarborgen”.

De investeringen voor opleiding en training zijn indicatief geraamd, zonder rekening te houden met kosten voor nulmeting en evaluatie. Het budget vanuit JenV is afgegeven over alle pilots, en volstaat waarschijnlijk niet voor de pilot hOvJ. Zo worden wel de kosten voor het opzetten van de opleiding (incl. doceren) en ontwikkeling gecompenseerd, maar niet de uren die eraan besteed zijn door hOvJ's.

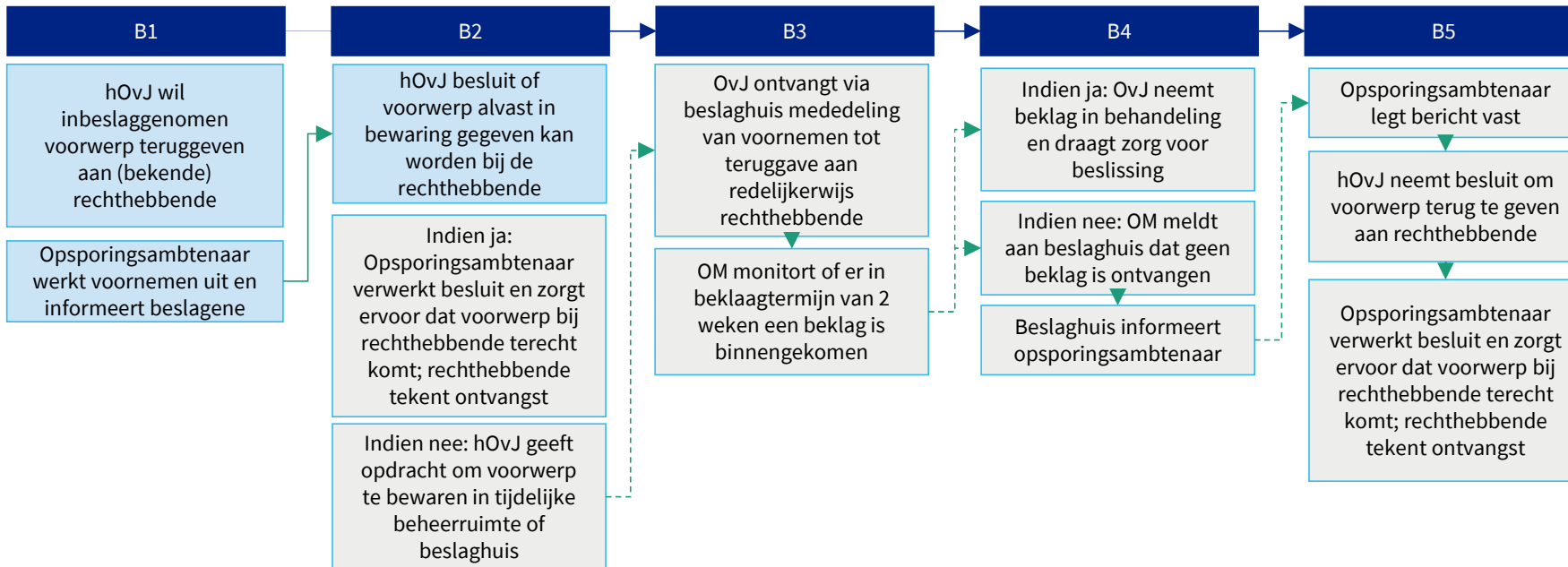
2. Processchema – inzet BOB (1/2)

2. Processchema – beslag (2/2)

A= inzet BOB
B= beslag

NB: de stappen rondom beklagtermijn (B3 en B4) zijn voor art. 116 lid 4 niet nodig

Toelichting bij het processchema – inzet BOB (1/2)

Stap A1

Het rechercheteam vult een verzoek in voor de inzet van bijzondere opsporingsbevoegdheden (BOB), waarin het de hOvJ verzoekt om toestemming te geven voor het gebruik van de bevoegdheden. Het rechercheteam verzendt het verzoek naar de hOvJ.

Stap A2

hOvJ beoordeelt BOB-formulier op compleetheid. Daarnaast beoordeelt de hOvJ of de aanvraag voldoet aan de wettelijke criteria en of de aanvraag voldoet aan de eisen van proportionaliteit en subsidiariteit en of belang van het onderzoek de inzet rechtvaardigt. De genoemde randvoorwaarden (opleiding) dient de hOvJ in staat te stellen om een inschatting te maken over behoud van waarborgen.

Stap A3 & A4

De hOvJ verleent al dan niet toestemming, en communiceert dit met het rechercheteam. Het rechercheteam zet de bevoegdheden al dan niet in. In spoedgevallen kan de aanvraag en beoordeling ook telefonisch plaatsvinden; de hOvJ zet in dat geval het bevel/de vordering binnen 3 dagen op schrift.

Stap A5

Indien de termijn voor de inzet van de bevoegdheden (art. 126ne) niet voldoet, doet het rechercheteam een verzoek tot verlenging van de termijn bij de hOvJ. Indien dit toegekend wordt, is dit normaliter voor een periode van max. 4 weken. Indien geen sprake is van toekenning, worden de bevoegdheden ingetrokken, en stoppen de bijzondere opsporingswerkzaamheden van het rechercheteam.

Stap A6

Rechercheteam verwerkt de bevindingen in het onderzoeksdossier/procesdossier. OvJ verwerkt dit in het BOB-dossier.

Stap A7

Indien de advocaat van de verdachte aanleiding ziet voor een onderzoek naar de rechtmatigheid van inzet van bijzondere opsporingsbevoegdheden, verzoekt deze de rechter om dit te toetsen. De rechter toetst vervolgens op rechtmatigheid van het verkregen bewijs.

Toelichting bij het processchema – beslag (2/2)

Stap B1

De hOvJ kan besluiten om een inbeslaggenomen voorwerp dat niet meer nodig is voor onderzoek terug te geven aan de rechthebbende. De opsporingsambtenaar verwerkt het voornemen van de hOvJ en zorgt ervoor dat de beslagene schriftelijk een mededeling krijgt van het voornemen. Een afschrift daarvan gaat via het beslaghuis naar het OM. Omdat hier een wettelijke termijn aan hangt, relevant voor de OvJ, is een formele kennisgeving (dagtekening, e.d.) wel van belang zodat duidelijk is dat de beslagene wist van het voornemen en de mogelijkheid tot bezwaar.

Stap B2

De hOvJ besluit of het voorwerp alvast in bewaring gegeven kan worden bij de rechthebbende. Zo ja, verwerkt de opsporingsambtenaar dat besluit en zorgt ervoor dat het voorwerp bij de rechthebbende terecht komt. De rechthebbende tekent een ontvangstformulier. Zo nee, geeft de hOvJ opdracht om het voorwerp te bewaren in de tijdelijke beheerruimte (TBR) of in het beslaghuis.

Stap B3 & B4

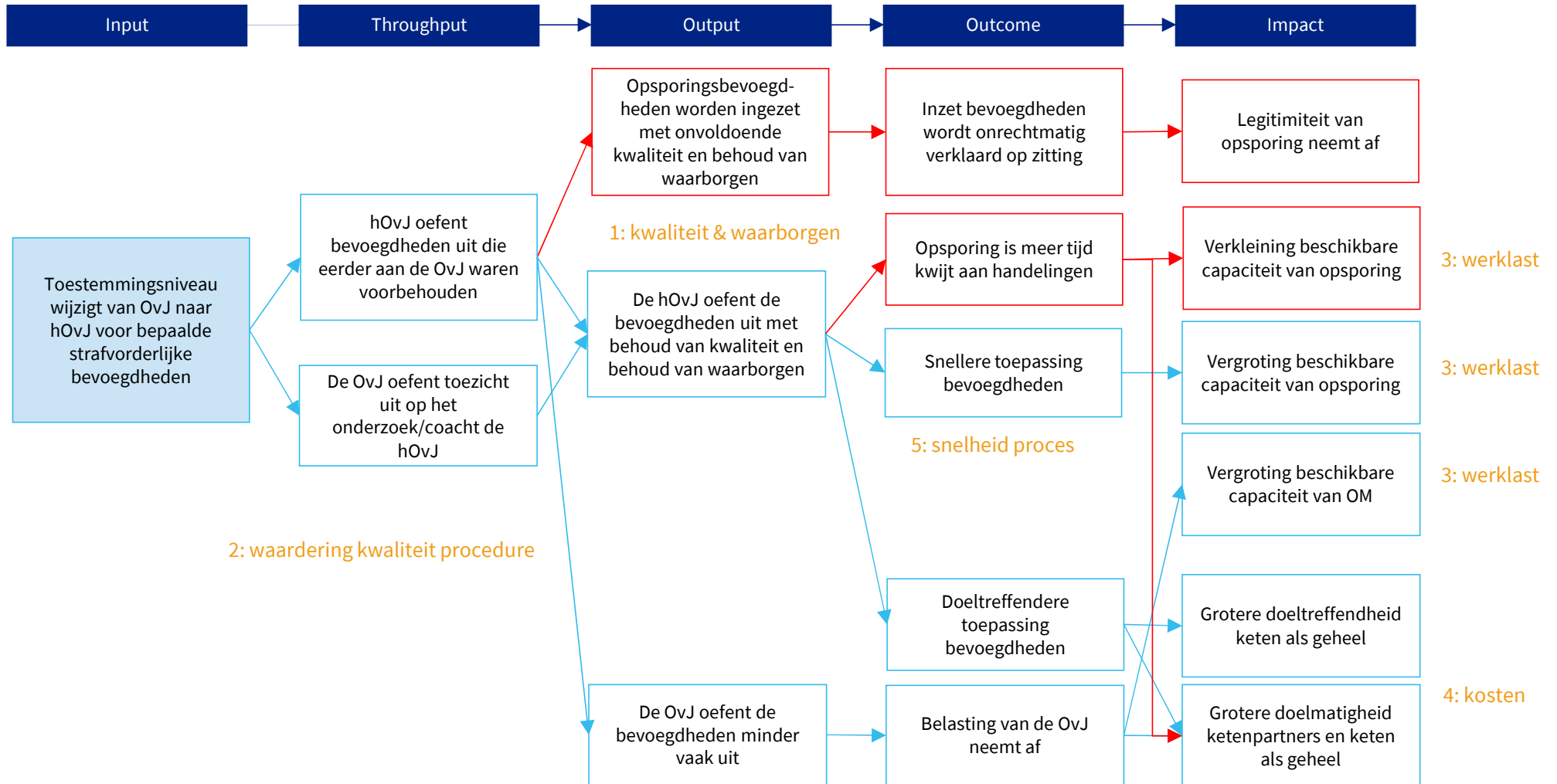
De OvJ ontvangt via het beslaghuis de mededeling van het voornemen van de hOvJ tot teruggave van het inbeslaggenomen voorwerp aan de redelijkerwijs rechthebbende. Het OM monitort of er in beklagtermijn van 2 weken een beklag is binnengekomen. Indien er een beklag is binnengekomen neemt de OvJ het beklag in behandeling en draagt zorg voor een beslissing. Indien er geen beklag is binnengekomen meldt het OM dit aan het beslaghuis. Het beslaghuis informeert de opsporingsambtenaar hierover. In geval van art. 116 lid 4 is de beklagtermijn niet van toepassing.

Stap B5

De Opsporingsambtenaar legt het bericht van het OM vast. Vervolgens neemt de hOvJ het besluit om het voorwerp terug te geven aan de rechthebbende. De opsporingsambtenaar verwerkt het besluit en zorgt ervoor dat het voorwerp bij de rechthebbende terecht komt. De rechthebbende tekent ontvangst van het voorwerp.

3. Doelenboom

In oranje de genummerde evaluatiecriteria

Toelichting op de doelenboom

Input

De hOvJ krijgt de bevoegdheid om toestemming te geven voor de inzet van beperkte lichte opsporingsbevoegdheden.

Throughput & Output

De uitoefening van de aanvullende bevoegdheden door de hOvJ, en adequate begeleiding door de OvJ op grond van diens gezag, zorgen samen voor uitoefenen van bevoegdheden met behoud van kwaliteit en waarborgen. Dit betekent dat de hOvJ overtuigt qua inhoudelijke kennis van de bevoegdheden (onder meer een juiste afweging van het behoud van waarborgen), vertrouwen creëert wat betreft een evenwichtige besluitvorming over de toepassing, en in voldoende mate onpartijdig en onafhankelijk (zelfstandig) besluiten neemt.

Een ander mogelijk effect is dat de OvJ de betreffende bevoegdheden minder vaak uitoefent.

Uitzonderingen hierbij zijn de situaties zoals omschreven in artikel 126ne, derde lid, en de artikelen 126ue, derde lid, en 126zm, derde lid. Hierbij is de inzet van de Rechter-commissaris vereist, en blijft de OvJ (niet de hOvJ) verantwoordelijk voor uitoefening van de bevoegdheden. De OvJ wordt overigens evt. wel nog bevestigd door de hOvJ (ook na de inwerkperiode).

Outcome & Impact

Door de handeling van de OvJ in beperkte gevallen in de keten bij de hOvJ te beleggen, is er mogelijk sprake van tijds- en efficiëncywinst (binnen de rol en binnen de keten). Dit komt m.n. door het weglaten van processtappen (bijv. bij een (mogelijk) snellere teruggave van inbeslaggenomen goederen aan de rechthebbende) en omdat er in principe meer hOvJ'en dan OvJ'en beschikbaar (en mogelijk sneller benaderbaar) zijn.

Een risico is dat het niet lukt om de benodigde kwaliteit en waarborgen te behouden.

Door verminderde uitoefening van de bevoegdheid door de OvJ, neemt de belasting van de OvJ mogelijk af (wanneer de coachende rol van de OvJ niet toch weer veel tijd kost). Dit heeft invloed op de doelmatigheid binnen de keten, doordat het mogelijk capaciteit vrijspelt bij politie en OM. Er vindt waarschijnlijk een verschuiving van werklast plaats van OvJ naar hOvJ.

4. Evaluatiecriteria

Op de pagina's hierna volgt een operationalisering van de indicatoren waarmee deze pilot geëvalueerd gaat worden. Op basis van de Memorie van Toelichting, onze eigen SCOPAFIJTH-analyse en input van de werkgroepleden betrokken bij deze pilot zijn wij tot de volgende indicatoren gekomen:

	Indicator	Bron
1	Kwaliteit & waarborgen	Memorie van Toelichting
2	Waardering kwaliteit procedure	Memorie van Toelichting
3	Werklast betrokkenen	SCOPAFIJTH, i.o. met werkgroep
4	Kosten	SCOPAFIJTH, i.o. met werkgroep
5	Snelheid proces	SCOPAFIJTH, i.o. met werkgroep

4. Evaluatiecriteria - operationalisering (1/2)

Indicator	Operationalisering	Evaluatie	Toelichting
1: Kwaliteit & waarborgen	<ul style="list-style-type: none"> • Beoordeling kwaliteit van inzet bevoegdheid door hOvJ (overeenkomst met wettelijke voorwaarden, proportionaliteit, subsidiariteit, belang van het onderzoek) • Beoordeling van waarborgen (voldoende mate van onpartijdigheid en onafhankelijkheid) • Onderscheid BOB vs teruggave beslag 	<ul style="list-style-type: none"> • BOB: Steekproef van aanvraag-PV's ter beoordeling voorleggen aan bij onderzoek betrokken OvJ en bij niet bij onderzoek betrokken OvJ • BOB: In kaart brengen variatie beslissingen door aanvragen aan meerdere OvJ'en voor te leggen (hoe zouden zij beslissen) • Teruggave beslag: aandeel bezwaar-/klaagschriften en uitkomsten daarvan • Evaluatiegesprekken 	<p>Aanname is dat ook onder OvJ'en een variatie in beoordeling van dezelfde aanvraag-PV's mogelijk is. Daarom is een vergelijking met de referentiemeting cruciaal (bepalen 'baseline' variatie beslissingen OvJ).</p> <p>Beperken werklast voor OvJ'en door te werken met formulieren waarin OvJ'en makkelijk hun beslissingen kunnen aanvinken en toelichten.</p>
2: Waardering kwaliteit procedure	<p>Waardering kwaliteit van de volgende elementen door procespartijen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opleiding hOvJ, intervisie hOvJ en begeleiding hOvJ door OvJ • Positionering hOvJ en rolverdeling ketenpartners ten opzichte van oude/reguliere situatie • Transparantie & efficiëntie procedure 	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluatiegesprekken • Optie (hOvJ): onderwerpen terug laten komen bij intervisiebijeenkomsten hOvJ'en 	<p>Kwalitatieve evaluatie na afloop (optioneel ook meerdere keren gedurende) pilot. Kan ook deels kwantitatief gemeten worden door bijv. beoordeling te geven op een schaal van 0-10.</p>

4. Evaluatiecriteria - operationalisering (2/2)

Indicator	Operationalisering	Evaluatie	Toelichting
3: Werklast betrokkenen (hOvJ, OvJ)	P*Q: uren besteed aan proces * frequentie proces (pilot vs reguliere werkwijze)	<ul style="list-style-type: none"> • Werksessie voor berekenen werklast voor gewijzigde processtappen • Registratie frequenties inzet bevoegdheden • Reguliere (huidige) werkwijze: gebruik maken van normtijden 	<ul style="list-style-type: none"> • Mogelijk is het niet nodig om de frequentie van inzet bevoegdheden te registreren maar kan geëxtrapoleerd worden op basis van jaarlijkse rapportages.
4: Kosten	<ul style="list-style-type: none"> • Loonkosten * werklast (pilot vs reguliere werkwijze) waar mogelijk • Materiële kosten 	<ul style="list-style-type: none"> • Voor personeelskosten indicator 'werklast' gebruiken en duiding geven, koppelen aan euro's waar mogelijk • Bijhouden aanvullende materiële kosten, waar van toepassing 	Kosten voor de uitvoering worden meegenomen. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen incidentele kosten vs. structurele kosten.
5: Snelheid proces	<ul style="list-style-type: none"> • Doorlooptijd aanvraag bevoegdheid t/m ontvangst bevel • Doorlooptijd inbeslagneming, besluit teruggave beslag t/m ontvangst rechthebbende • Doorlooptijd overig (afhankelijk van inrichting proces) 	<ul style="list-style-type: none"> • Registraties doorlooptijd systemen • Optie: Registratie/steekproef type zaak en type goederen (teruggave beslag) • Evaluatiegesprekken 	<ul style="list-style-type: none"> • Vergelijking doorlooptijd proces regulier vs pilot. • Aandachtspunt: systeemtijd opmaken PV aanvraag hoeft niet hetzelfde te zijn als feitelijke vraag aan hOvJ (opmaken bevel vordering gegevens = systeemtijd BVH). Geldt tevens voor beslag.

5. Nulmeting – stand van zaken

Stand van zaken ten aanzien van de nulmeting

- Zoals van tevoren geschetst en verwacht, wordt gedurende de nulmeting niet noodzakelijkerwijs voor alle indicatoren data verzameld.
 - Niet alle indicatoren zijn namelijk geschikt voor meting vanaf de nulmeting, bijvoorbeeld omdat ze pas te volgen zijn bij de uitvoering.
- Voor de pilot hOvJ is besloten om voor twee indicatoren een nulmeting uit te voeren: voor **'doorlooptijden'** en **'werklast'**. Voor de indicator **'kwaliteit en waarborgen'** is alleen voor het gedeelte 'teruggave beslag' een beknopte nulmeting uitgevoerd.

Doorlooptijden & werklast

Doorlooptijden bleken niet makkelijk uit de systemen te halen. Doorlooptijden zullen voor deze pilot vooral bij het beslaggedeelte relevant zijn, echter is in dat geval een indicatie in 'orde grootte' voldoende: de verwachting is dat de verschillen groot zijn (bijv. doorlooptijd van 'dagen' i.p.v. 'maanden'). Daarom is een nauwkeurige registratie voor deze variabele niet nodig, maar zal gedurende de evaluatie naar het beleefde verschil gevraagd worden.

De werklast is voor de politie in een werksessie opgehaald. Daarbij viel op dat er mogelijk nog enige verschillen zijn tussen de teams/eenheden (de op de volgende slides weergegeven tijdsbesteding is een gemiddelde), vooral waar het gaat om overleg met OvJ bij de aanvraag en het opstellen van een aanvraag-PV. Daarom adviseren wij om tijdens de evaluatie voor deze processtappen nog een keer de individuele verschillen tussen nulsituatie en pilotwerkwijze per deelnemer op te halen. De resultaten van de werksessie zijn aan de BOD'en voorgelegd ter controle, zodat zij hun reacties daarop konden aanleveren. Het OM wil de nulmeting voor deze pilot voor praktische redenen graag uitvoeren tijdens de proefronde (zie oplegnotitie: een proef met 30-40 zaken). Een datum hiervoor is nog niet geprikt, maar de werkgroep gaat uit van begin 2022.

Aantallen (frequenties) van inzet middelen zijn bij het OM uitgevraagd. Voor de inzet van BOB/IMSI konden hiervoor per deelnemend parket resultaten geleverd worden. Voor teruggave beslag bleek dit lastiger: er zijn geen totale aantallen uit de systemen te halen. Wel werd in een parket (Oost-NL) het aantal bezwaarschriften bijgehouden, zodat eerste uitspraken over de indicator 'kwaliteit en waarborgen (beslag)' mogelijk zijn.

De resultaten van de nulmeting zijn op de volgende slides weergegeven.

5. Nulmeting indicator 7: doorlooptijden (BOB)

Variabele	Organisatie/ functionaris	Nulmeting	Opmerkingen
BOB: Datum/tijdstip opmaken PV aanvraag vordering t/m datum/tijdstip opmaken ontvangst bevel (interceptiedesk)	Politie/BOD'en	1,5 tot 2 weken	Reguliere werkwijze (geen spoed)
BOB: Datum/tijdstip opmaken bevel t/m datum/tijdstip ontvangst bevel (bij onderzoeksteam)	Politie/BOD'en	Zelfde dag	Via interceptiedesk

5. Nulmeting indicator 7: doorlooptijden (beslag)

Variabele	Organisatie/ functionaris	Nulmeting	Opmerkingen
Beslag: Datum/tijdstip voorleggen voorgenomen teruggavebesluit aan OvJ t/m Datum/tijdstip ontvangst door hOvJ van beslissing van OvJ	Politie	-	<i>Deelnemers konden geen goede indicatie geven. Algemeen geldt dat de doorlooptijden relatief lang zijn, vaak maanden of in grotere zaken zelfs jaren. In kleinere zaken kunnen snellere beslissingen worden genomen, waardoor de doorlooptijden ook korter zijn. Advies om dit parallel met de evaluatie te meten.</i>
Beslag: Datum/tijdstip beslissing hOvJ t/m Datum/tijdstip ontvangst van bericht aan rechthebbende over voorgenomen teruggave (“in bewaring bij rechthebbende”)	Politie	-	
Beslag: Datum/tijdstip beslissing hOvJ t/m Datum/tijdstip tekenen voor ontvangst (incl. “verklaring van bewaring”) van rechthebbende	Politie	-	

5. Nulmeting indicator 8: werklast (BOB - tijdsbesteding)

Processtap	Organisatie/ functionaris	Nulmeting	Opmerkingen
BOB: Vooroverleg met OvJ over mogelijke inzet middel	Politie/BOD'en	10 min	Benodigde tijd medeafhankelijk van type team/bevoegdheid/onderzoek/officier. Soms meerdere aanvragen in één overleg.
BOB: Vooroverleg met aanvrager over mogelijke inzet middel	OM: OvJ	10 min	Benodigde tijd medeafhankelijk van type team/bevoegdheid/onderzoek/officier. Soms meerdere aanvragen in één overleg.
BOB: Opstellen PV aanvraag vordering	Politie/BOD'en	Politie: 25 min BOD'en: 25-60 min	Politie: In 25% van de gevallen is rework nodig. Benodigde tijd ook afhankelijk van kwaliteit pv verdenking en type gegevens/bevoegdheid/onderzoek/officier.
BOB: Inzenden PV aanvraag + bijlagen aan interceptiedesk	Politie	3 min	Stap zal binnenkort veranderen door invoering van de nieuwe BOB-module.
BOB: Inzenden PV aanvraag + bijlagen aan parketsecretaris/OvJ	BOD'en	3 min	Na controle van de aanvraag door opsteller/coördinator/dossiervormer.
BOB: Beoordeling aanvraag op kwaliteit	Politie: interceptiedesk	5 min	
BOB: Beoordeling op inhoud (toestemmen/afwijzen door OvJ)	OM: OvJ	-	Meting vindt plaats tijdens de proefronde (begin 2022).
BOB: Verwerken tot bevel (bij toestemmen) of afwijzing	OM: OvJ	-	Meting vindt plaats tijdens de proefronde (begin 2022).
BOB: Voegen bevel/vordering in BOB-dossier	OM: OvJ	-	Verschilt per Eenheid. Meting vindt plaats tijdens de proefronde (begin 2022).

NB: de BOD'en werken niet met een interceptiedesk.

5. Nulmeting indicator 8: werklast (BOB - tijdsbesteding)

Processtap	Organisatie/ functionaris	Nulmeting	Opmerkingen
BOB: Doorsturen bevel/vordering aan aanvrager	Politie: interceptiedesk	5 min	
BOB: Verzenden bevel/vordering aan externe partij	Politie: interceptiedesk	3 min (afhankelijk van bij wie gevorderd wordt)	
BOB: Ontvangen en doorgeleiden van extern ontvangen gegevens	Politie: interceptiedesk	1 min	

NB: de BOD'en werken niet met een interceptiedesk.

5. Nulmeting indicator 8: werklast (BOB - frequenties)

BOB-middel	Oost-NL	Zeeland-WB	Rotterdam	FP
126 nb	171	41	onbekend	0
IMSI-CATCHER vergaring nummergegevens 126nb/ub WvSv	171	41		0
126 nd	3.972	2.755	onbekend	
verstrekken van gegevens 126 nd lid 6 WvSv GEEN VH FEITEN	15	24		
verstrekken van gegevens 126 nd/ud lid 1 WvSv	3.880	2.731		
verstrekken van gegevens 126 nd/ud lid 1 WvSv (geheimhouding)	4			
verstrekken van gegevens 126 nd/ud lid 1 WvSv TULP	73			
126 ne	76	55	onbekend	
verstrekken van TOEKOMSTIGE gegevens 126 ne/ue lid 1 WvSv	39	18		
verstrekken van TOEKOMSTIGE gegevens 126 ne/ue lid 1 WvSv (PNR)	2			
verstrekken van TOEKOMSTIGE gegevens 126 ne/ue lid 3 WvSv DIRECT	35	37		
Totaal	4.219	2.851	onbekend	1.860

NB: voor het FP was geen uitsplitsing per individuele bevoegdheid beschikbaar.

5. Nulmeting indicator 8: werklast (beslag - tijdsbesteding)

Processtap	Organisatie/ functionaris	Nulmeting	Opmerkingen
Beslag: Voorleggen aan OvJ van de bevinding dat het inbeslaggenomen voorwerp kan worden teruggegeven aan rechthebbende	Politie	2-5 min	Soms worden meerdere voorwerpen in één gesprek besproken.
Beslag: Nemen besluit over het voornemen teruggave voorwerp aan rechthebbende	OM: OvJ	-	Meting vindt plaats tijdens de proefronde (begin 2022).
Beslag: Terugkoppelen van besluit van OvJ aan opsporingsambtenaar	Politie	2-5 min	Soms worden meerdere voorwerpen in één gesprek besproken.
Beslag: opmaken PV bevindingen dat iem. als bewaarder is aangewezen en benaderd	Politie	5-10 min	
Beslag: Verzorgen van mededeling door OvJ aan beslagene over voornemen het voorwerp terug te geven aan rechthebbende	OM: OvJ	-	Meting vindt plaats tijdens de proefronde (begin 2022).
Beslag: Opstellen van een 'verklaring bewaarder' voor de politie voor de afhandeling met de bewaarder	OM: OvJ	-	Meting vindt plaats tijdens de proefronde (begin 2022).

NB: Gevolgde processtappen en tijdsbesteding mede afhankelijk van type casus. Ook het aantal goederen per casus (en of deze apart of in bulk worden afgehandeld) speelt een rol.

5. Nulmeting indicator 8: werklast (beslag - frequenties)

Teruggave beslag	Oost-NL	Zeeland-WB	Rotterdam	FP
Aantal inbeslaggenomen goederen	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend
Aantal inbeslaggenomen goederen die aan rechthebbende worden teruggegeven op grond van art. 116 Sv lid 3 en 4	onbekend	onbekend	onbekend	onbekend

NB: Registraties worden niet bijgehouden. Voor een latere berekening voor landelijke invoering van deze bevoegdheid betekent dit een uitdaging. We adviseren om bij de uitvoering van de pilot hiermee rekening te houden en bijzondere aandacht te besteden aan inschattingen van totale aantallen, bijv. door betrokken professionals in een aantal locaties gericht te bevragen en cijfers te extrapoleren.

5. Nulmeting indicator 1: kwaliteit & waarborgen

Beslag 2020 (Oost-NL)	Aantallen	Aandeel
Aantal bezwaarschriften strafrechtelijk beslag behandeld op een RK-zitting (2020)	34	
Geground	11	32%
Niet ontvankelijk	5	15%
Ongegrond	18	53%
Aantal bezwaarschriften strafrechtelijk beslag behandeld op een RK-zitting (prognose 2021)	75	
Geground	9	12%
Gedeeltelijk geground	9	12%
Niet ontvankelijk	12	16%
Ongegrond	45	60%

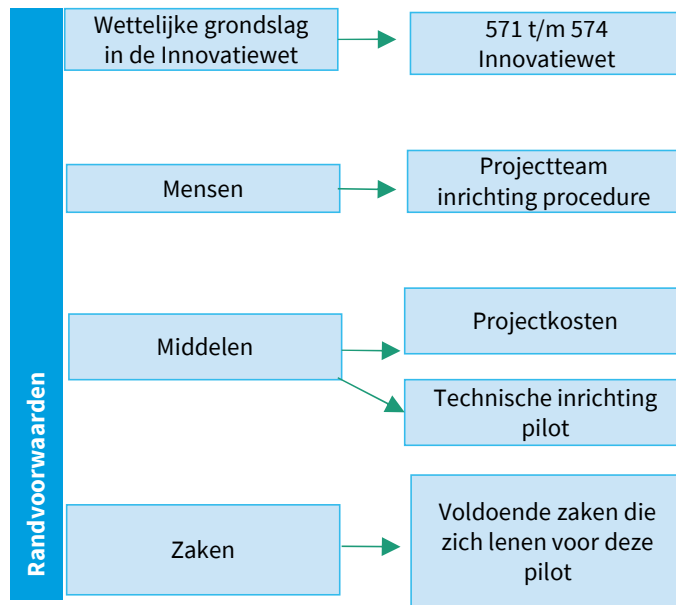
NB: alleen Oost-NL kon cijfers over bezwaarschriften leveren.

Op basis van de geringe aantallen bezwaarschriften stelt zich de vraag in hoeverre voor deze indicator een significante verandering tijdens de pilot te verwachten is.

Andersson Elffers Felix

Pilot 5 – Mediation

1. Randvoorwaarden invoering pilot

Toelichting bij randvoorwaarden

Wet

De in de innovatiewet als art. 571 t/m 574 Sv voorgestelde bepalingen vormen de grondslag voor de pilot Mediation.

Mensen

De verwachting is dat het experiment in belangrijke mate in te passen is in bestaande procedures en werkwijzen. Bij zowel de Rechtspraak als het OM als de politie zal een projectteam voor de pilot worden ingericht.

Middelen

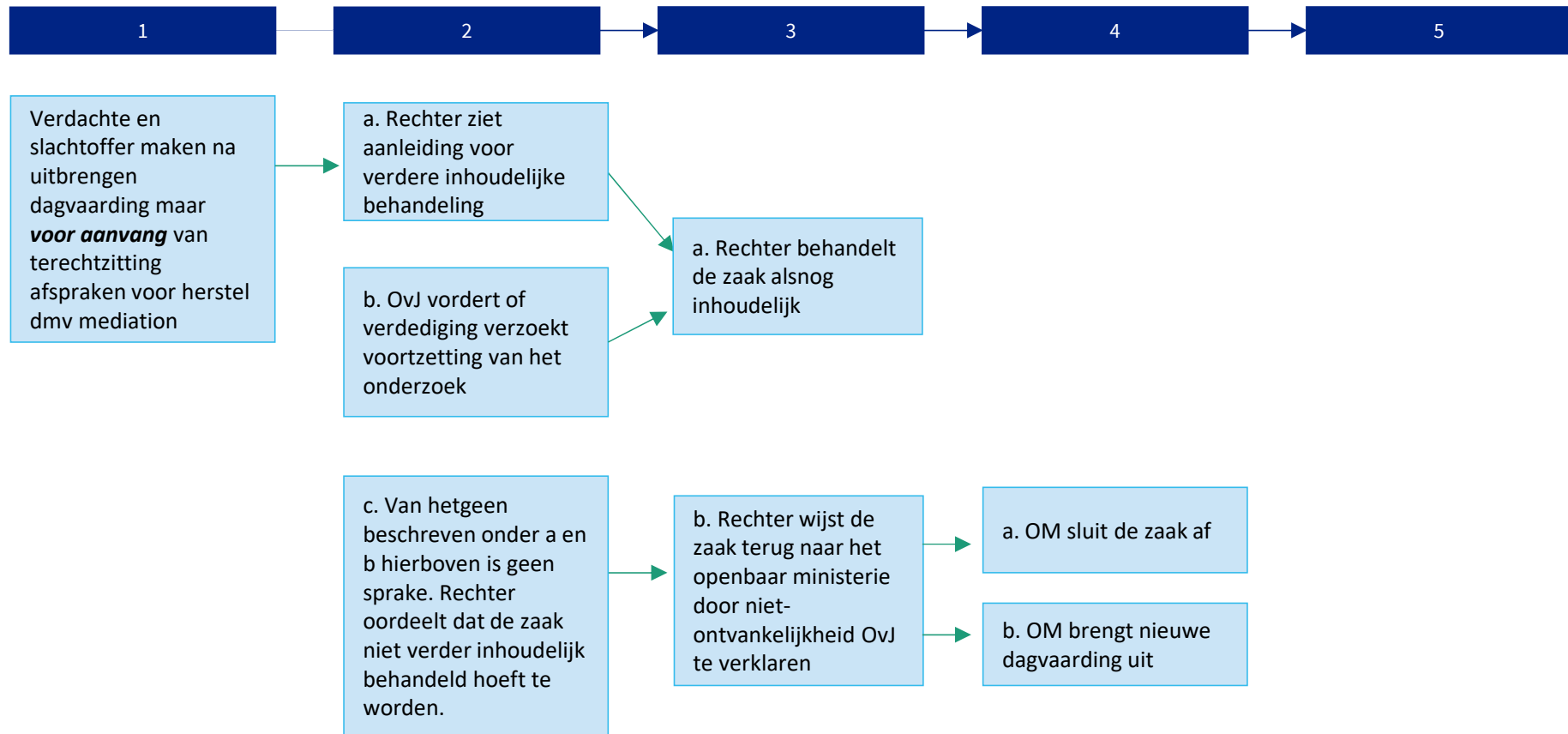
Voor wat betreft de middelen moet gedacht worden aan de projectkosten (de x fte van professionals die in de pilot en/of projectteam meedoen) en eventuele kosten voor de technische inrichting van de pilot.

Zaken

Voor het slagen van de pilot is het van belang dat er zaken die zich lenen voor mediation uit de reguliere zaakstromen worden geselecteerd. Hierbij is de rol van de politie van belang in verband met het informeren in een zo vroeg mogelijk stadium van betrokkenen over de mediation (art. 51h Sv).

Voor deze pilot gaat gewerkt worden met een afgebakende groep zaken, te weten (1) verkeersdelicten in het arrondissement Zeeland-West-Brabant en (2) jeugd/adolescentdelicten in een nog nader te bepalen arrondissement. Deze arrondissementen zijn derhalve de 'pilot' arrondissementen. De pilot richt zich alleen op zaken met een dagvaarding, want daar ontstaat het verschil met de huidige wetgeving. Goed beschouwd heeft er inmiddels al een voorselectie plaatsgevonden in de reguliere zaakstromen met de aanwijzing van de soort feiten en de arrondissementen. Daarbinnen is een nadere selectie mogelijk, maar niet perse noodzakelijk. In deze reguliere zaakstroom wordt mediation aangeboden door de OvJ voorafgaand aan de zitting of door de rechter vanaf de zitting.

2. Processchema optie A (mediation voor aanvang o.t.t.)

NB. Een verdere specificering van het processchema optie A en optie B is te vinden in de bijlage

Toelichting bij processchema optie A

Vooraf

In de pilot Mediation scheidt de wetgever een nieuwe afdoeningsmogelijkheid voor de rechter: de bevoegdheid om de behandeling van de zaak ter terechtzitting te eindigen door de OvJ niet-ontvankelijk te verklaren. Indien geen toepassing wordt gegeven aan de deze nieuwe bevoegdheid dan geldt dat de rechter die een straf of maatregel oplegt, op grond van art. 51 h rekening dient te houden met de herstelovereenkomst na een geslaagde mediation. Hierbij kunnen we twee opties, met ieder hun eigen processtappen onderscheiden:

- A. De situatie dat mediation tot herstelgerichte afspraken heeft geleid in het stadium **voordat** het onderzoek ter terechtzitting aanving.
- B. De situatie waarbij de mediation **tijdens** het onderzoek ter terechtzitting is begonnen.

Optie A

Stap 1

Verdachte en slachtoffer maken voor aanvang van de terechtzitting in het kader van mediation afspraken voor herstel (art. 573 lid 3 Innovatiewet). Dit moet geschieden in de vorm van een (goed tot stand gekomen) herstelovereenkomst die aan de rechter kan worden overgelegd. De Officier van Justitie is verwijzer, dat wil zeggen dat deze de zaak voor aanvang van zitting naar mediation heeft verwezen.

Stap 2a, 2b en stap 3a

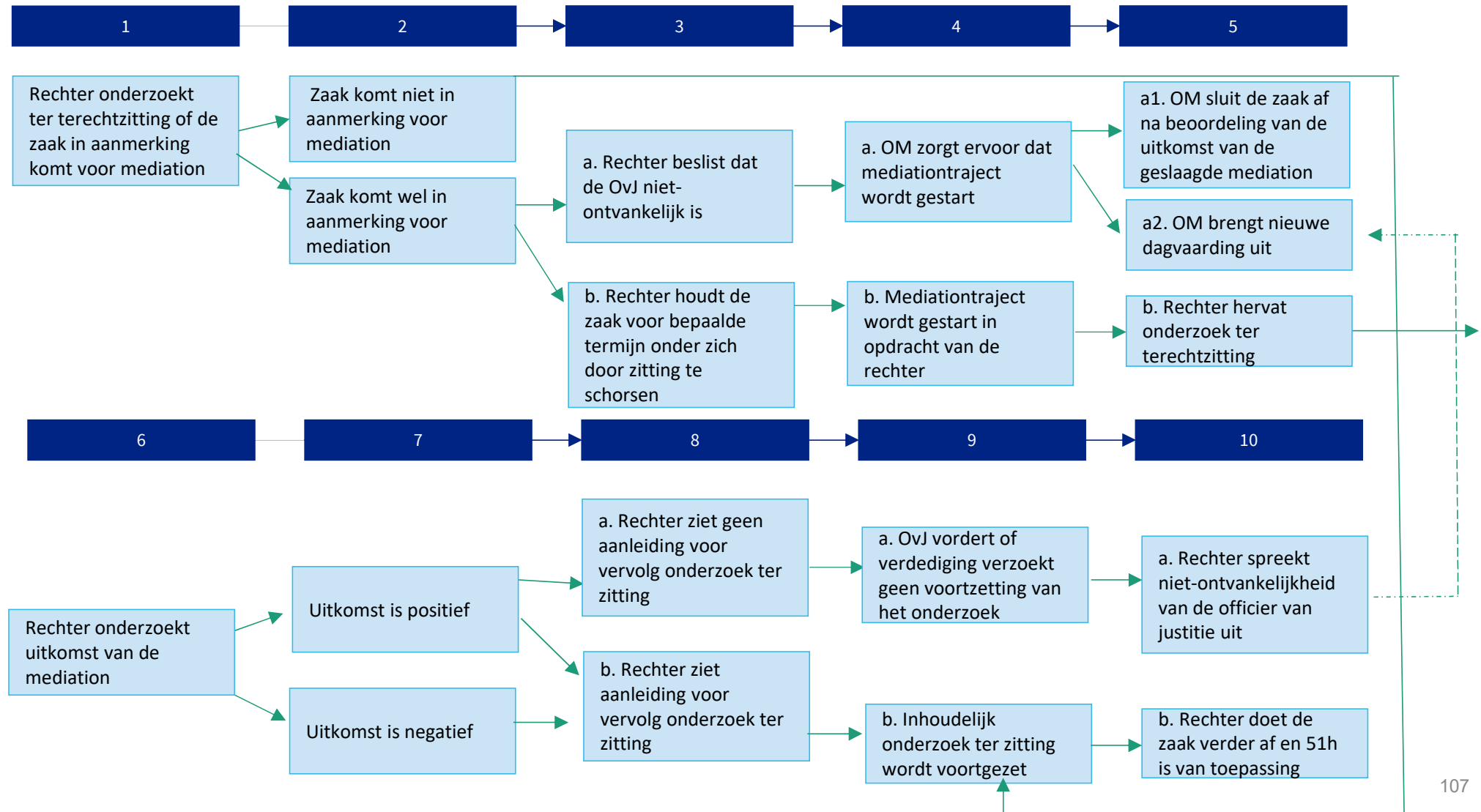
Als deze mediation tot een positieve uitkomst heeft geleid maar (a) de rechtbank van oordeel is dat de zaak niet zonder verdere inhoudelijke behandeling kan worden beëindigd of (b) de officier van justitie voortzetting van het onderzoek vordert of de verdachte of diens raadsman voortzetting van het onderzoek verzoekt, behandelt de rechter de zaak alsnog inhoudelijk, waarbij de vragen van 350 Sv worden beantwoord. De rechter bespreekt ter terechtzitting de uitkomst van de geslaagde herstelovereenkomst en houdt hiermee rekening bij de oplegging van een straf of maatregel (51h Sv). Dit is tevens de huidige praktijk.

NB. Onder positieve uitkomst wordt verstaan dat bemiddeling tussen slachtoffer en verdachte tot een herstelovereenkomst heeft geleid (als bedoeld in art. 51h lid 2 Sv).

Stap 2c en 3b

Als deze mediation tot een positieve uitkomst heeft geleid en de rechtbank van oordeel is dat de zaak zonder verdere inhoudelijke behandeling kan worden beëindigd, kan zij de niet-ontvankelijkheid van de officier van justitie in zijn vervolging uitspreken, tenzij de officier van justitie voortzetting van het onderzoek vordert of de verdachte (of diens raadsman indien aanwezig) voortzetting van het onderzoek verzoekt (art. 573 lid 2 Innovatiewet). In die zin kan stap 2c alleen worden genomen als geen sprake is van 2a en 2b.

2. Processchema optie B (mediation tijdens o.t.t.)

Toelichting bij processchema optie B (1/2)

Stap 1

Na aanvang van het onderzoek ter terechtzitting kan de rechter, ambtshalve of op vordering van de officier van justitie of op verzoek van de verdediging of slachtoffer, onderzoeken of de zaak in aanmerking komt voor mediation (art. 572 lid 1 Innovatiewet). Hiervoor hoort de rechter de officier van justitie, de verdachte, het slachtoffer en de benadeelde partij, die op de terechtzitting aanwezig zijn (art. 572 lid 2 Innovatiewet). De officier van justitie kan in dit stadium om reden van het publieke belang van de zaak vorderen dat het onderzoek wordt voortgezet. In dat geval kan de rechter niet de niet-ontvankelijkheid van het OM uitspreken. Hiernaast kan de verdachte of diens raadsman voortzetting van het onderzoek verzoeken. Ook dan moet de rechter de zaak onder zich houden.

Stap 2

Als de zaak niet in aanmerking komt voor mediation, dan gaat de rechter door met de inhoudelijke behandeling van de zaak ter terechtzitting, waarbij de vragen van art. 348 en 350 Sv worden beantwoord (stap 9b). Als de zaak wel in aanmerking komt voor mediation, zijn er twee opties (stap 3).

Stap 3

- a. De rechter spreekt de niet-ontvankelijkheid van de officier van justitie in zijn vervolging uit, tenzij de officier van justitie voortzetting van het onderzoek vordert of de verdachte of diens raadsman voortzetting van het onderzoek verzoekt (art. 572 lid 3 sub a Innovatiewet).
- b. De rechter beveelt schorsing van het onderzoek en bepaalt termijn waarbinnen mediation wordt beproefd (art. 572 lid 3 sub b Innovatiewet).

Stap 4a

Het OM zorgt ervoor dat er vervolgens een mediationtraject wordt gestart. Na de terugwijzing van de zaak naar het OM kan het mediationtraject op dezelfde wijze plaatsvinden als wanneer dit al in de fase voor de terechtzitting door het OM zou zijn gestart. Het mediationtraject wordt uitgevoerd door het Mediationbureau van de Rechtspraak. De uitkomst van de mediation wordt teruggekoppeld aan de OvJ die vervolgens over de zaak beslist

Stap 4a

Tijdens de schorsing wordt een mediationtraject ingezet. De rechter geeft de opdracht tot uitvoering mediationtraject. Het mediationtraject wordt uitgevoerd via het Mediationbureau van de Rechtspraak door geselecteerde strafmediators.

Toelichting bij processchema optie B (2/2)

Stap 5a

Het OM kan na de op de terugwijzing volgende mediation een nieuwe vervolgingsbeslissing nemen. Het OM is opnieuw aan zet en behandelt de zaak als ware deze niet aan de rechter voorgelegd, met dien verstande dat een mediationtraject wordt gestart. Als de verdachte de overeenkomst (of andere gemaakte afspraken) niet nakomt dan is een voor de hand liggende optie dat het OM opnieuw dagvaardt. Indien de mediation mislukt of het OM het om andere redenen opportuun acht de zaak aan de rechter voor te leggen, dan staat het het OM vrij om dat te doen.

Stap 5b

Nadat mediation is beproefd, wordt het onderzoek ter terechtzitting hervat na ontvangst van de rapportage en eventuele herstelovereenkomst vanuit het mediationtraject. Het is wenselijk dat alle betrokkenen op de terechtzitting aanwezig zijn als het resultaat van de mediation aan de orde komt. Dan kan de rechter vernemen wat zij van het mediationresultaat vinden. Als één van de betrokkenen, bijvoorbeeld het slachtoffer, niet aanwezig is dan vergroot dit de kans op vertraging door aanhouding van de zaak. Bij de pilot dient te worden bekeken hoe kan worden gerealiseerd dat de betrokkenen, waar nodig, aanwezig zijn.

Stap 6

Als onderzoek ter terechtzitting wordt hervat, onderzoekt de rechtbank de uitkomst van de mediation (art. 573 lid 1 Innovatiewet).

Stap 7 & 8

Als mediation tot een positieve uitkomst heeft geleid, dan kunnen twee mogelijkheden worden onderscheiden:

- a. De rechter ziet geen aanleiding voor vervolg van het onderzoek ter zitting
- b. De rechter ziet wel aanleiding voor vervolg van het onderzoek ter zitting

Stap 9a en 10a

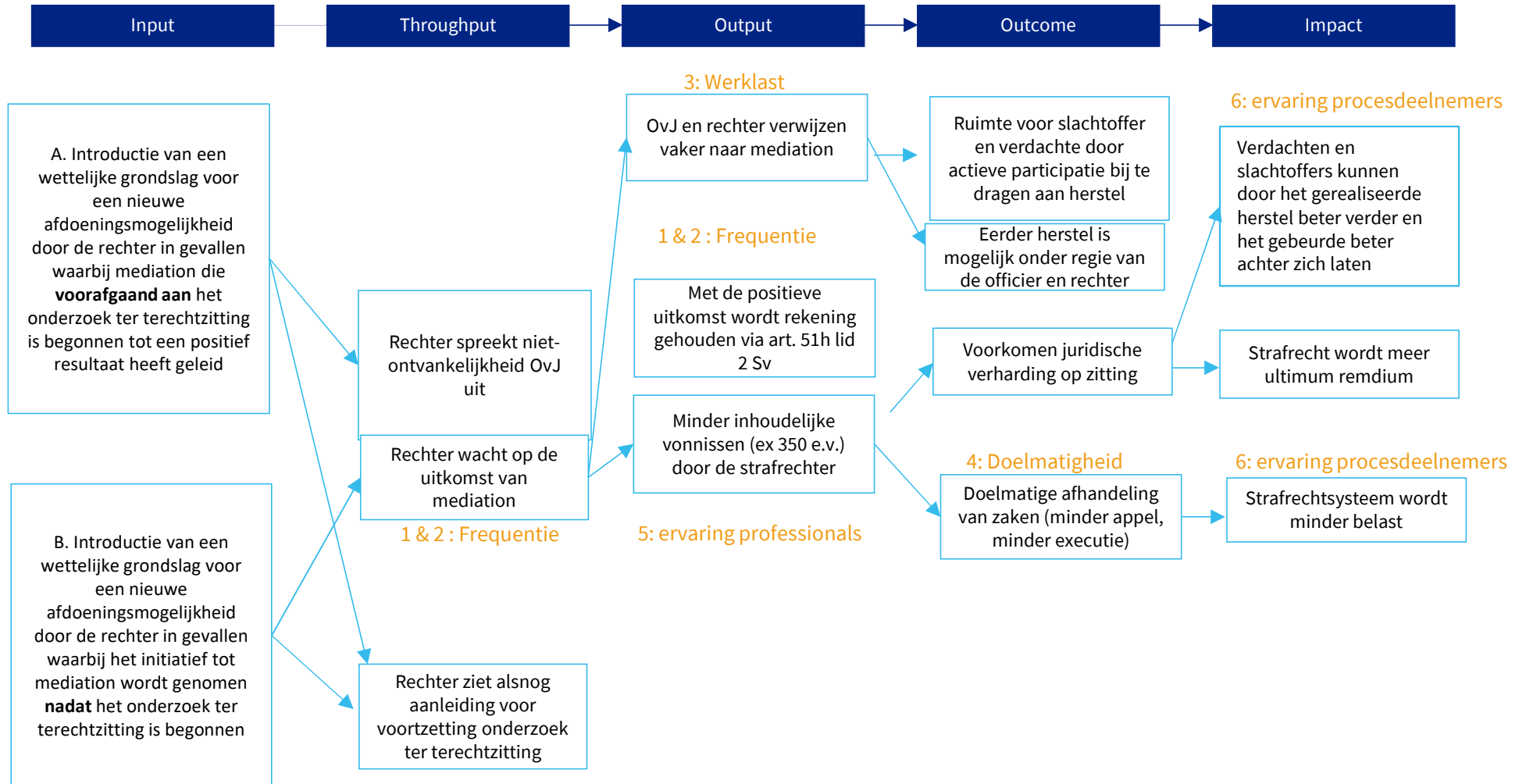
Als de rechter geen aanleiding voor vervolg ziet, spreekt de rechter niet-ontvankelijkheid van de OvJ uit, tenzij het OM vordert of verdediging voortzetting van het onderzoek verzoekt (art. 573 lid 3 Innovatiewet). Als de rechter de zaak terugwijst dan is het OM verantwoordelijk voor de verdere besluitvorming. Het OM zal de resultaten van de mediation en de nakoming van een eventuele vaststellingsovereenkomst afwachten en daarna een vervolgingsbeslissing nemen. Het OM kan ertoe besluiten om een nieuwe dagvaarding uit te brengen als de afspraken uit de overeenkomst niet worden nageleefd (stap 5a2).

Stap 9b en 10b

In dit geval zet de rechter het onderzoek op de terechtzitting voort en zal hij een beslissing nemen. De rechter doet een uitspraak en houdt daarbij rekening met het resultaat van de mediation (51h lid 2 Sv). Belangrijk is vooral ook dat de rechter 'rekenschap geeft', en dus motiveert in de uitspraak op welke wijze rekening is gehouden met de afspraken gemaakt in het kader van mediation (art. 574 Innovatiewet Sv).

3. Doelenboom

In oranje de genummerde evaluatiecriteria

Toelichting bij de doelenboom (1/2)

Input

In de pilot Mediation schept de wetgever een nieuwe afdoeningsmogelijkheid voor de rechter: de bevoegdheid om de OvJ niet-ontvankelijk te verklaren. Deze bevoegdheid komt naast de bestaande mogelijkheid dat de rechter de zaak onder zich houdt en het onderzoek ter terechtzitting schorst. Hierbij kunnen we twee opties, met ieder hun eigen processtappen onderscheiden:

- A. De situatie dat mediation tot herstelgerichte afspraken heeft geleid in het stadium voordat het onderzoek ter terechtzitting aanving.
- B. De situatie waarbij de mediation tijdens het onderzoek ter terechtzitting is begonnen.

Throughput

De rechter heeft daarbij twee opties, zoals beschreven in het processchema. Conform de huidige situatie, kan de rechter de zaak schorsen en onder zich houden terwijl mediation wordt beproefd. **Wat nieuw is aan deze pilot, is de extra bevoegdheid van de rechter om het OM niet-ontvankelijk te verklaren.** De rechter kan alsnog aanleiding zien om na een mediation met positief resultaat de zaak verder inhoudelijk te behandelen.

Output

Als van de extra bevoegdheid daadwerkelijk gebruik wordt gemaakt, kan dit verschillende gevolgen hebben:

1. De OvJ en de rechter verwijzen vaker naar mediation
2. In zaken met een positieve uitkomst na mediation kan de rechter indien dat passend is en door de OvJ of verdachte geen inhoudelijke voortzetting wensen, ervoor kiezen de behandeling ter zitting te beëindigen.
3. Er zijn minder inhoudelijke vonnissen (ex. 350 e.v. Sv) nodig

Toelichting bij de doelenboom (2/2)

Outcome & impact

Door - onder regie van de OvJ of rechter - vaker mediation aan te bieden in de strafzaak wordt ruimte geboden aan slachtoffers en verdachten om door actieve participatie bij te dragen aan herstel. Daardoor kan meer recht worden gedaan aan de door het strafbare feit veroorzaakte leed/schade bij het slachtoffer en wordt minder vaak een inhoudelijk vonnis gewezen, waardoor minder vaak juridische behandeling ter zitting nodig is.

Door minder inhoudelijke behandelingen ex 350 Sv kan een juridische verharding op zitting worden voorkomen, die het herstel dat binnen een mediation is bereikt soms naar de achtergrond verplaatst of zelfs teniet doet. Daardoor wordt het strafrecht meer ultimum remedium en wordt het strafrechtelijk systeem minder belast (minder appels en minder executie, bv schadevergoedingsmaatregelen).

4. Evaluatiecriteria

Op de pagina's hierna volgt een operationalisering van de indicatoren waarmee deze pilot geëvalueerd gaat worden. Op basis van de Memorie van Toelichting,* onze eigen SCOPAFIJTH-analyse en input van de werkgroepleden betrokken bij deze pilot zijn wij tot de volgende indicatoren gekomen:

	Indicator	Bron
1	Gebruik optie A	Verzoek van de werkgroepleden
2	Gebruik optie B	Verzoek van de werkgroepleden
3	Werklast	SCOPAFIJTH i.o. met werkgroepleden
4	Doelmatigheid	SCOPAFIJTH i.o. met werkgroepleden
5	Waardering professionals	Verzoek van de werkgroepleden
6	Ervaring procesdeelnemers	Verzoek van de werkgroepleden
7	Bruikbaarheid dossier politie	Verzoek van de werkgroepleden

*** Voor deze pilot zijn geen specifieke evaluatiecriteria genoemd in de Memorie van Toelichting**

4. Evaluatiecriteria – operationalisering (1/3)

Indicator	Operationalisering	Evaluatie	Toelichting
1. Gebruik optie A	Aantal keren in de pilot dat door de strafrechter niet-ontvankelijkheid wordt uitgesproken als mediation is gestart voorafgaand aan onderzoek ter terechtzitting	Registratie van alle zaken die meedoen in de pilot en registratie van de gekozen afdoeningsmogelijkheid	Om te onderzoeken of de nieuwe afdoeningsmogelijkheid iets toevoegt aan de huidige afdoeningsmodaliteiten, is het allereerst van belang te onderzoeken hoe vaak en waarom de strafrechter van deze nieuwe bevoegdheid gebruik zal gaan maken.
2. Gebruik optie B	Aantal keren in de pilot dat door de strafrechter niet-ontvankelijkheid wordt uitgesproken als mediation wordt gestart gedurende het onderzoek ter terechtzitting	Registratie van alle zaken die meedoen in de pilot en registratie van de gekozen afdoeningsmogelijkheid	Om te onderzoeken of de nieuwe afdoeningsmogelijkheid iets toevoegt aan de huidige afdoeningsmodaliteiten, is het allereerst van belang te onderzoeken hoe vaak en waarom de strafrechter van deze nieuwe bevoegdheid gebruik zal gaan maken.
3. Werklast a. OM b. Rechtspraak c. Mediationbureaus	a. P * Q die OM besteedt aan afdoen zaak na NO-verklaring b. P * Q die Rechtspraak besteedt aan extra zittingen. c. P * Q die mediationbureaus besteden aan doorverwezen zaken	Meten tijd die het OM en rechtspraak nu kwijt zijn aan het aanmelden van zaken voor mediation, het op de uitkomst wachten en beoordelen van het gewicht en effect dat deze uitkomst heeft bij de straftoemeting/afdoening	De verwachting is dat vooral bij de mediationbureaus de werklast zal toenemen omdat de strafrechter vaker naar mediation zal verwijzen. In de evaluatie nemen we ook mee wat de nieuwe afdoeningsmodaliteit doet met de werklast van het OM en de Rechtspraak. Hiervoor moet ook worden bijgehouden welke extra werkzaamheden Rechtspraak/OM/Mediationbureau krijgen door hanteren van nieuwe afdoeningsmodaliteit.

4. Evaluatiecriteria - operationalisering (2/3)

Indicator	Operationalisering	Evaluatie	Toelichting
4. Doelmatigheid (appel)	Mate waarin appel wordt ingesteld a. Tegen NO-beslissingen b. Tegen inhoudelijke vonnissen c. Tegen beslissingen op de vordering benadeelde partij en het opleggen van schadevergoedingsmaatregel	Registratie van aantal zaken waarin appel wordt ingesteld vergelijken met andere zaken uit de zaakstroom van de pilot waarin geen mediation plaatsvindt	De verwachting is dat er niet snel appel zal worden ingesteld tegen de niet-ontvankelijkheidsverklaring van de OvJ door de rechter, omdat het OM en de verdediging hier op zitting reeds mee hebben ingestemd. Verder is de verwachting dat het totaal aantal appel zaken zal afnemen omdat er minder inhoudelijke vonnissen worden gewezen als de NO-verklaring is uitgesproken.
5. Waardering professionals	Mate waarin de betrokken professionals de extra modaliteit als een waardevolle toevoeging ervaren.	Kwalitatieve interviews met zowel strafrechters als officieren van justitie	Door de werkgroepleden is aangegeven dat ook van belang wordt geacht hoe de betrokken professionals de extra modaliteit ervaren. Juist omdat de verdachte en het slachtoffer slechts eenmaal te maken krijgen met de extra modaliteit, terwijl de professionals die meedoen in de pilot zich kunnen baseren op meerdere ervaringen. Hierbij moet ook de wijze waarop proces is ingericht, worden meegenomen
6. Ervaring procesdeelnemers	Ervaringen van zowel slachtoffer als verdachte met de pilot	Kwalitatieve gesprekken of kwantitatieve vragenlijsten aan betrokken slachtoffers en verdachten	Gedacht kan worden aan de mate waarin procespartijen: - zich meer eigenaar van hun eigen proces voelen - zich in hun kracht gezet voelen - zich eerlijk en rechtvaardig behandeld voelen - de relatie als minder verhard ervaren

4. Evaluatiecriteria – operationalisering (3/3)

Indicator	Operationalisering	Evaluatie	Toelichting
7. Bruikbaarheid dossier Politie	<p>% zaken die naar mediation zijn geleid waar achteraf gezien het onderzoeksdossier geen betekenis heeft gehad.</p> <p>Het moment tijdens het proces (van incident tot aan eindbeslissing) dat duidelijk werd dat de zaak niet inhoudelijk behandeld zou gaan worden (en dus het dossier niet gebruikt zou gaan worden)</p>	<p>Voor de zaken die ofwel voor een zitting al eindigen (met een sepot van het OM), of wel op zitting zijn geweest waar de rechter een niet-ontvankelijkheid heeft uitgesproken vanwege een geslaagde mediation, moet door rechter en/of OM (afhandelbaar van optie A/B) het moment worden geregistreerd.</p>	<p>De politie is geïnteresseerd in mogelijke werklastbesparingen als gevolg van het inzetten op mediation. Het technisch onderzoek, getuigenverhoor, verdachtenverhoor, opvragen en uitkijken camerabeelden, etc komen alle in een onderzoeksdossier. Het proces van het maken van een onderzoeksdossier duurt soms weken/maanden. In die tijdspanne kan/zal ook mediation gestart en doorlopen worden. Er lopen dan dus twee trajecten parallel in de tijd: het maken van het onderzoeksdossier gericht op een inhoudelijke behandeling ter zitting, en de mediation die er juist op gericht is géén inhoudelijke behandeling op zitting te hebben.</p> <p>Daarvoor is ook relevant te weten op welk moment tijdens het hele proces van incident tot aan de eindbeslissing duidelijk werd dat het dossier niet gebruikt zou gaan worden.</p>

5. Nulmeting – stand van zaken

Stand van zaken ten aanzien van de nulmeting

- Zoals van te voren geschetst en verwacht, wordt gedurende de nulmeting niet noodzakelijkerwijs voor alle indicatoren data verzameld.
- Niet alle indicatoren zijn namelijk geschikt voor meting vanaf de nulmeting, bijvoorbeeld omdat ze pas te volgen zijn bij de uitvoering.

Dat is ook het geval bij de pilot 'Mediation'. In overleg met de betrokkenen namens de Raad voor de rechtspraak, de rechtspraak en het OM, is als volgt afgesproken:

- a. Er is behoefte aan een nulmeting, maar die willen de betrokkenen organiseren parallel aan de één-meting en na een zeker verloop van de pilot.** *De nieuwe regelgeving biedt niet alleen een nieuwe afdoeningsmogelijkheid voor de rechter, maar codificeert ook de bevoegdheid van de rechter om na aanvang van het onderzoek ter terechtzitting te onderzoeken of de zaak voor mediation in aanmerking komt. Hierdoor wordt er een aanzuigende werking verwacht, óók richting mediation geïnitieerd door de OvJ voorafgaand aan de terechtzitting. Die aanzuigende werking kan met de nulmeting (via de referentiegroep) worden vastgesteld. Dat gekozen wordt voor een (nul)meting 'na een zeker verloop' hangt samen met het feit dat een aanzuigende werking, als we die willen kunnen aantonen, toch enige tijd nodig heeft om op gang te komen en te stabiliseren.*
- b. Het onderzoek richt zich alleen op dagvaardingszaken.** *De aanzuigende werking zal naar verwachting ook betrekking hebben op andere zaken dan dagvaardingszaken, maar de Innovatiewet richt zich met name op de zitting waar de rechter ambtshalve dan wel op vordering van de OvJ onderzoekt of de zaak in aanmerking komt voor mediation. Om die reden zal de meting zich, in beginsel (zal ook nog onderwerp van uitwerking zijn), richten op zaken die op dagvaarden staan of zullen worden gezet.*
- c. Het blijft mogelijk dat een OvJ 'ook na geslaagde mediation' de zaak buitengerechtelijk afdoet.** *In dat geval wordt er van die beslissing ten behoeve van de evaluatie een beknopte motivering verlangd."*

5. Verwachtingen van betrokkenen bij de indicatoren (1/5)

Indicator	Waarom meten we dit?	Verwachtingen
1: Gebruik optie A	Om vast te stellen in hoeverre de nieuwe NO-modaliteit leidt tot wijzigingen in de besluitvorming van de OvJ	<p>Er wordt aan het begin een stijging van het aantal zaken verwacht, vanwege de extra aandacht die de pilot op zal roepen. Deze zal gedurende de looptijd van de pilot mogelijk dalen en stabiliseren, zodra er meer ervaring bij rechters en officieren van justitie met de modaliteit wordt opgedaan en deze ervaring zich vertaald heeft naar overwegingen om voor het een of het ander te kiezen (zie beslissingschema mediation in bijlage 1).</p> <p>Vanuit de betrokkenheid bij de pilot volgt dat er verhoogd bewustzijn bij officieren ontstaat waardoor ze vaker zullen overwegen om de zaak toch nog aan de rechter voor te leggen.</p> <p>Een nulmeting zal gelijktijdig met de éénmeting plaatsvinden, door de betrokkenen bij de éénmeting ook naar de gekozen aanpak onder het huidig recht.</p> <p>(Bijv. “Hoe zou u met de mediation zijn omgegaan als niet-ontvankelijkheid van de OvJ geen optie vormt?”)</p>

5. Verwachtingen van betrokkenen bij de indicatoren (2/5)

Indicator	Waarom meten we dit?	Verwachtingen
2: Gebruik optie B	Om vast te stellen in hoeverre de nieuwe NO-modaliteit leidt tot wijzigingen in de besluitvorming van de rechter.	<p>De pilot en de Innovatiewet, zullen rechters nadrukkelijker aanzetten om proactief de inzet van mediation te overwegen. Daardoor zal het aantal zaken waarin dit aan de orde komt stijgen, maar tegelijkertijd zal deze stijging beperkt zijn doordat de OvJ via optie A al meer mogelijkheden tot mediation voorafgaand aan de zitting zal hebben benut.</p> <p>Daarnaast is niet de verwachting dat de rechter de niet-ontvankelijkheid zal uitspreken (volgnr 09 uit bijlage I), nog voordat hij de uitkomst van de mediation kent (een mogelijkheid die de Innovatiewet wel biedt).</p> <p>Een nulmeting zal gelijktijdig met de éénmeting plaatsvinden, door de betrokkenen bij de éénmeting ook naar de gekozen aanpak onder het huidig recht. (Bijv. “Hoe zou u met de mediation zijn omgegaan als niet-ontvankelijkheid van de OvJ geen optie vormt?”)</p>

5. Verwachtingen van betrokkenen bij de indicatoren (3/5)

Indicator	Waarom meten we dit?	Verwachtingen
3: Werklast a. OM b. Rechtspraak en c. Mediation- bureaus	Om de verandering in de werklast vast te stellen bij de betrokken organisaties	<p>De werklast zal bij alle drie de organisaties toenemen, omdat het gaat om een extra modaliteit die formeel van aard is en in de beoordeling op verschillende momenten betrokken dient te worden. Anderzijds wordt ook een vermindering van de werklast bij het OM en de Rechtspraak verwacht aangezien er minder inhoudelijke behandelingen (en motiveringen in het vonnis) nodig zullen zijn en vanwege minder vorderingen benadeelde partij.</p> <p>Toepassing van art. 574 roept een motiveringsverplichting in het leven voor de situatie dat na geslaagde mediation een straf of maatregel wordt opgelegd. Naleving van deze verplichting levert een werklastvermeerdering op.</p> <p>Gedurende de pilot zal de werklast overigens dalen en stabiliseren wanneer de werkprocessen en het beslissingsschema meer is ingedaald bij de betrokken rechters, officieren van justitie, e.a.</p> <p>Het is nog lastig om te voorspellen hoe groot de veranderingen zullen zijn.</p> <p>Een nulmeting is nodig om de verandering vast te kunnen stellen, maar kan plaatsvinden aan de hand van historische gegevens en met behulp van een Delphi-bijeenkomst onder professionals (rechter, OvJ, etc.) ten tijde van de pilot zelf.</p>

5. Verwachtingen van betrokkenen bij de indicatoren (4/5)

Indicator	Waarom meten we dit?	Verwachtingen
4: Doelmatigheid (appel)	Om vast te stellen in hoeverre de nieuwe modaliteit leidt tot meer en andersoortige appels tegen de niet-ontvankelijkheid van de OvJ, tegen het inhoudelijke en/of tegen de beslissing op de vordering benadeelde partij. Het aantal appels zegt iets (niet alles) over de doelmatigheid van de nieuwe doelmatigheid.	<p>De verwachting is dat er minder inhoudelijke vonnissen worden gewezen, omdat de rechter in zaken waar dat na geslaagde mediation passend wordt geacht, de OvJ niet-ontvankelijk zal verklaren. Daartegen zal bovendien niet snel appel worden ingesteld omdat het OM en de verdediging hier op zitting reeds mee hebben ingestemd.</p> <p>Verder is de verwachting dat in de mediation de schade wordt behandeld waardoor het totaal aantal vorderingen benadeelde partij zal afnemen en/of minder behandelduur vergt.</p> <p>Een nulmeting is wenselijk om de verandering vast te kunnen stellen en kan misschien plaatsvinden aan de hand van historische gegevens, ten tijde van de pilot zelf.</p>
5: Waardering professionals	Om vast te stellen in hoeverre de betrokken professionals de extra modaliteit als een waardevolle toevoeging ervaren.	<p>De verwachting is dat de professionals de nieuwe mogelijkheid zullen gaan waarderen, maar dat het tijd zal vergen om zich goed bewust te worden van alle keuzemogelijkheden die er zijn met de bijbehorende overwegingen.</p> <p>Een nulmeting zal gelijktijdig met de éénmeting plaatsvinden om daarmee de nieuwe, pilotsituatie met de huidige situatie te vergelijken.</p>

5. Verwachtingen van betrokkenen bij de indicatoren (5/5)

Indicator	Waarom meten we dit?	Verwachtingen
6: Ervaring procesdeelnemers	Het is heel belangrijk om te weten hoe procesdeelnemers (slachtoffer(s) en verdachte(n) de nieuwe modaliteit en het proces er naar toe ervaren.	Omdat mediation wordt ingezet en uitgevoerd samen met het betreffende slachtoffer en de verdachte is de verwachting dat er positief zal worden gereageerd op de pilot met de nieuwe modaliteit ('meer in hun kracht gezet', 'eerlijk en rechtvaardig behandeld voelen', 'minder verharde sfeer'). Veel zal echter ook afhangen van de wijze waarop de professionals er mee om zullen gaan. Een nulmeting is niet waardevol, omdat veel procesdeelnemers geen eerdere ervaring zullen hebben met strafvordering.
7: Bruikbaarheid politiedossier	De inzet van mediation vereist een daaraan ten grondslag liggend strafbaar feit (hoewel rechtens nog niet bewezen). Het politiedossier moet dat uitgangspunt kunnen dragen. Het is belangrijk vast te stellen in hoeverre aan dat uitgangspunt wordt voldaan.	Er bestaat een begrijpelijke reactie dat er geen opsporingsonderzoek meer plaatsvindt wanneer ingeschat wordt dat mediation snel tot een oplossing van het incident kan leiden. De pilot met de communicatie daar omheen zal tot een strakke aanpak volgens het uitgangspunt uit de kolom hiernaast plaatsvinden. Een nul of 1-meting is niet goed mogelijk.

Bijlage 1: Pilot 5 - verdere specificering van het processchema

Binnen de opties A en B zijn er nog verschillende beslissingen mogelijk, die schematisch als volgt kunnen worden weergegeven:

De officier van justitie neemt voorafgaand aan de afdoeningsbeslissing het initiatief tot mediation

Bij 01 geen nulmeting. Wel kenbare motivering gewenst tijdens pilot

Volgnummer	Is de door de OvJ geïnitieerde mediation geslaagd?		Wat is na de (al dan niet geslaagde) mediationpoging de afdoeningsmodaliteit van het OM?		Volgnummer
	Geslaagd	Niet geslaagd	Buitengerechtelijk	Dagvaarden	
01	x		x		01
02 (optie A2)	x			x	02
03		x	x		03
04		x		x	04

De rechter komt aan de beurt na volgnummer 02

Volgnummer	Bedoeling van de OvJ?		Eindbeslissing van de rechter?		Volgnummer
	De OvJ dagvaardt met de bedoeling dat de nieuwe niet-ontvankelijkheid van het OM zal worden uitgesproken	De OvJ dagvaardt met een andere bedoeling	De rechter spreekt de nieuwe niet-ontvankelijkheid van het OM uit	De rechter neemt een andere eindbeslissing dan de nieuwe niet-ontvankelijkheid	
05 (optie A2)	x		x		05
06	x			x	06
07 (optie A2 maar niet waarschijnlijk)		x	uitgaande van de andere dagvaardingsbedoeling is dit een zeer onwaarschijnlijke optie (gelet op het “tenzij” uit art. 573.2)		07
08		x		x	08

Er heeft voorafgaand aan de zitting geen) mediationpoging van het OM plaatsgevonden. Op het onderzoek ter terechtzitting komt de rechter met het initiatief mediation te beproeven.

Volgnummer	Wordt de nieuwe niet-ontvankelijkheid uitgesproken?		Worden op initiatief van de rechter verdachte en slachtoffer naar mediation verwezen?		Volgnummer
	Ja	Nee	Ja	Nee	
09 (optie B1, OvJ is verwijzer)	x		x		09
			(als deze mediation uiteindelijk toch niet slaagt, levert dit de herstelbaarheid op van de uitgesproken niet-ontvankelijkheid)		
10	x			ondenkbare optie	10
11		x		x	11
		(vanwege tenzij-verzet ex art. 572.3.a)			
12 (optie B2 of B3, rechter is verwijzer)		x	x		12
		(vanwege schorsing ex art. 572.3.b)			

De rechter heeft verwezen naar mediation en de zaak komt na mediation terug op zitting (situatie na volgnummer 12)

Volgnummer	Is de door de rechter geïnitieerde mediation geslaagd?		Wordt de nieuwe niet-ontvankelijkheid uitgesproken?		Volgnummer
	Geslaagd	Niet geslaagd	Ja	Nee	
				Vanwege tenzij-verzet ex art. 573.2	Omdat de rechter zelf de nieuwe NO niet passend vindt.
				Bij oplegging van straf of maatregel wordt gehandeld cf. art. 51h.2 Sv.	Bij oplegging van straf of maatregel wordt gehandeld cf. art. 51h.2 Sv.
13		x	ondenkbare optie		13
14 (optie B2)	x			x	14
15 (optie B2)	x				x 15
16 (optie B3)	x		x		16

Bijlage 2: Begeleiding van het onderzoek

Bij alle extern uitgevoerde onderzoeksprojecten stelt het WODC een onafhankelijke begeleidingscommissie in.

De samenstelling van de begeleidingscommissie voor dit onderzoek was als volgt:

- **em. prof. mr. G.J. Veerman (voorzitter) (emeritus hoogleraar Universiteit van Maastricht)**
- **drs. A.J.H. Kraakman (ministerie van Justitie en Veiligheid, Programmateam Voorbereiding Implementatie nieuw wetboek van Strafvordering (VIS)/DGR)**
- **dr. W. Landman (Bureau Landman)**
- **mr. dr. M. Samadi (Universiteit Leiden)**
- **mr. W.M. de Jongste (WODC)**

Verder is het Bestuurlijk ketenberaad uitgebreid (BKB+) formeel opdrachtgever voor de pilot. Omdat het BKB+ slechts enkele malen per jaar bijeenkomt en op hoofdlijnen zal sturen is het Projectleidersoverleg (PLO) gemandateerd opdrachtgever. Alle betrokken organisaties zijn in het PLO vertegenwoordigd door middel van een afgevaardigde die in de eigen organisatie belast is met het de (voorbereiding van de implementatie van) het nieuwe Wetboek van Strafvordering. Het PLO geeft invulling aan de rol van gemandateerd opdrachtgever door middel van een aparte stuurgroep voor de pilots waarin de PLO-leden van de meest betrokken organisaties (politie, OM, rechtspraak en Bijzondere Opsporingsdiensten (BODen)) zijn vertegenwoordigd.

Summary of this assignment

In anticipation of the entry into force of the new Code of Criminal Procedure (WvSv), organizations working in the criminal justice system such as the police, the Public Prosecution Service and the Judiciary will experiment with several new elements of the anticipated new WvSv in order to gain practical experience with these elements. To this end, five pilot projects will be launched in 2022 on the basis of the Innovation Act ('Innovatiewet Strafvordering'), which will amend the current code in several respects. These pilot projects are jointly set up by the organizations involved, in consultation with the Ministry of Justice and Security (JenV). The objectives of the pilots are set out in the Innovation Act and are explained in the Explanatory Memorandum. There are general objectives and specific objectives per pilot.

The Scientific Research and Documentation Center (WODC) has asked AEF to provide a factual inventory of the five pilots. This inventory serves as the basis for the evaluation of the pilots. In any event, the intention for all pilot projects is to ultimately determine whether the proposed statutory regulation in the new WvSv is sufficient or whether adjustment or amendment is necessary. AEF conducted research for this between November 2020 and December 2021 in two separate phases.

In the first phase, the policy logic underlying each pilot was reconstructed. Subsequently, the pilot working groups looked at which indicators can be used to measure whether the objectives of the pilots are also being achieved, how these indicators can be operationalized and when it is useful to measure them.

In the second phase of the study, for each pilot it was examined for which indicators a baseline measurement could already be performed. In this phase it was determined which data the parties involved had to supply for each pilot and what the expectations were with regard to the indicators for each pilot.

Governance of this research

This research was supervised by an external supervisory committee set up by the WODC. AEF further had contact with the steering committee of the project leaders' consultation body (PLO).

Since this document is a working document presenting the current state of affairs for the five different pilots, no further summary of the pilots is provided.

Zusammenfassung des Auftrags

Im Vorfeld des Inkrafttretens der neuen Strafprozessordnung (WvSv) werden in der Strafrechtspraxis tätige Organisationen wie Polizei, Staatsanwaltschaft und Justiz mit verschiedenen Themen experimentieren, um praktische Erfahrungen zu sammeln. Dazu werden im Jahr 2022 fünf Pilotprojekte auf Basis des Strafprozessinnovationsgesetzes ('Innovatiewet Strafvoeding') gestartet, das die geltende Gesetzgebung in mehrfacher Hinsicht ändert. Diese Pilotprojekte werden von den beteiligten Organisationen in Abstimmung mit dem Ministerium für Justiz und Sicherheit (JenV) gemeinsam aufgesetzt. Die Ziele der Pilotprojekte sind im Innovationsgesetz festgelegt und werden in der Begründung erläutert. Es gibt allgemeine Ziele und spezifische Ziele pro Pilotprojekt.

Das Wissenschaftliche Forschungs- und Dokumentationszentrum (WODC) hat AEF gebeten, eine sachliche Bestandsaufnahme der fünf Pilotprojekte vorzulegen. Diese Bestandsaufnahme dient als Grundlage für die Evaluation der Pilotprojekte. In jedem Fall soll bei allen Pilotprojekten festgestellt werden, ob die vorgeschlagene gesetzliche Regelung in der neuen WvSv ausreicht oder eine Anpassung bzw. Ergänzung erforderlich ist. AEF hat dafür zwischen November 2020 und Dezember 2021 in zwei getrennten Phasen geforscht.

In der ersten Phase wurde die jedem Pilotprojekt zugrunde liegende Policy-Logik rekonstruiert. Anschließend wurde in den Pilotarbeitsgruppen untersucht, mit welchen Indikatoren gemessen werden kann, ob die Ziele der Pilotprojekte auch erreicht werden, wie diese Indikatoren operationalisiert werden können und wann eine Messung sinnvoll ist.

In der zweiten Phase der Studie wurde für jedes Pilotprojekt untersucht, für welche Indikatoren bereits eine Baseline-Messung durchgeführt werden konnte. In dieser Phase wurde untersucht, welche Daten die Beteiligten für jedes Pilotprojekt liefern mussten und welche Erwartungen hinsichtlich der Indikatoren für jedes Pilotprojekt bestanden.

Governance der vorliegenden Studie

Dieser Auftrag wurde von einem externen Aufsichtsgremium des WODC betreut. AEF hat auch mehrmals mit dem Lenkungsausschuss des Projektleitergremiums (PLO) diskutiert.

Da das vorliegende Dokument ein Arbeitsdokument ist, das den derzeitigen Status der fünf Pilotprojekte abbildet, wird an dieser Stelle keine weitere Zusammenfassung dieser Pilotprojekte gegeben.